

Załącznik nr 1 do projektu nr 6 do umowy nr 0008/IMA5.6572.20015.2013

Fundusze Europejskie
dla Wielkopolski

Rzeczpospolita
Polska

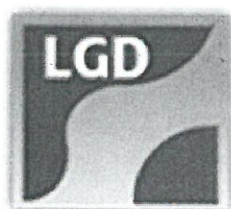
Dofinansowane przez
Unię Europejską

Plan
Rozwoju dla
Wielkopolski
Rozwój
na lata 2023-2027

Lokalna Strategia Rozwoju (LSR) na lata 2023-2027

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Dolina Noteci”

STOWARZYSZENIE DOLINA NOTECI

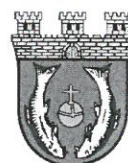
Gmina Miejska
w Chodzieży

Gmina Chodzież

Gmina Budzyń

Gmina Szamocin

Wersja IV V

przyjęta Uchwałą II/4/25 z dnia 06.03.2025 r. IX/1/25 z dnia 30.10.2025 r.

STOWARZYSZENIE DOLINA NOTECI
ul. Sienkiewicza 2, 64-800 Chodzież
tel. 693 933 246
NIP 6070036360, REGON 300398602

STOWARZYSZENIE DOLINA NOTECI

Jacek Gursz
PREZES

Lokalna Strategia Rozwoju Stowarzyszenia „Dolina Noteci” to nie tylko dokument wyznaczający cele i kierunki działania w kontekście czasowym, ale olbrzymie zaangażowanie mieszkańców, organizacji pozarządowych, lokalnych liderów, przedsiębiorców, członków Stowarzyszenia, a w szczególności pracowników biura LGD, które zaowocowało powstaniem tegoż dokumentu. Konsultacje, badania, analizy, spotkania pozwoliły na wypracowanie strategii mieszkańców nadnoteckiej krainy, a nie tylko strategii. Uznaliśmy, że główne starania będą koncentrowały się na przedsięwzięciach prowadzących do większej samodzielności naszych partnerów w radzeniu sobie z problemami, wykorzystaniu szans na rozwój naszego regionu jaki dostaliśmy od natury w postaci zasobów przyrodniczo-krajobrazowych, położenia i dorobku wielu pokoleń tworzących swoistość historyczno-kulturową Doliny Noteci. Zasadniczo naszym zamiarem jest, aby strategia stworzona przez mieszkańców obszaru służyła im samym oraz poprawie jakości ich życia. Niespotykana dotąd aktywność wszystkich sektorów towarzyszyła każdemu kluczowemu etapowi tworzenia strategii, dlatego jesteśmy w stanie stwierdzić, iż powinna ona w dużej mierze przyczynić się do rozwoju regionu. Wyszliśmy z przeświadczenia, iż każdy może zrobić coś dla siebie i swojej „małej ojczyzny”, a strategia stanie się kluczem realizacji wszystkich zaplanowanych podczas spotkań projektów.

Słowa uznania i podziękowania dla wszystkich zaangażowanych w tworzenie Lokalnej Strategii Rozwoju.

Zarząd Stowarzyszenia „Dolina Noteci”

LSR opracowywał zespół w składzie:

- Dominika Koczorowska,
- Tatiana Kucik,
- Maria Krupienko,

przy wsparciu merytorycznym lokalnej społeczności

SPIS TREŚCI

Rozdział I - Charakterystyka partnerstwa lokalnego.	05
1.1 Nazwa LGD i forma prawna.	05
1.2 Opis procesu tworzenia partnerstwa.	05
1.3 Ogólny opis struktury LGD.	10
1.4 Ogólna informacja o składzie Organu Decyzyjnego.	10
1.5 Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym.	11
1.6 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD i sposób ich uchwalania.	11
Rozdział II - Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażania LSR.	13
2.1 Zwięzły opis obszaru objętego LSR.	13
2.2 Mapa obszaru LSR.	13
2.3 Wielowymiarowa spójność obszaru.	14
Rozdział III - Partycypacyjny charakter LSR.	28
Rozdział IV - Analiza potrzeb i potencjału LSR.	39
4.1 Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru wdrażania LSR wraz z ich uzasadnieniem.	39
4.2 Określenie grup docelowych.	47
4.3 Analiza sposobu wsparcia lokalnych i ponadlokalnych inicjatyw.	49
Rozdział V - Spójność, komplementarność i synergia.	55
5.1 Opis zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi.	55
5.2 Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż.	63
Rozdział VI - Cele i wskaźniki.	66
6.1 Specyfikacja i opis celów.	66
6.2 Przedstawienie celów z podziałem na źródła finansowania.	66
6.3 Przedstawienie przedsięwzięć realizowanych w ramach RLKS i sposób ich realizacji.	66
6.4 Przypisanie wskaźników do celów i przedsięwzięć.	66
Rozdział VII - Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.	77
7.1 Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy LGD.	77
7.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru.	78
7.3 Sposób uwzględnienia innowacyjności w kryteriach wyboru operacji, definicja, zasady oceny.	79
7.4 Realizacji projektów grantowych, w tym przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi.	81
Rozdział VIII - Plan działania.	83
8.1 Zwięzła charakterystyka harmonogramu osiągania celów i wskaźników.	83
8.2 Wyszczególnienie kamieni milowych.	84
Rozdział IX - Plan finansowy LSR.	84
Opis przewidywanych źródeł finansowania działalności LGD, w tym:	
9.1 Wskazanie funduszy EFSI stanowiących bezpośrednie źródło finansowania LSR, jako budżetu LSR.	84
9.2 Opis powiązań poszczególnych źródeł finansowania z celami LSR.	84
9.3 Inne potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć wynikających z LSR, w tym także EFSI w zakresie nieobjętym RLKS, które nie stanowią źródła finansowania.	85
Rozdział X - Monitoring i ewaluacja.	86
Załączniki do LSR:	
Formularz 1 - Cele i przedsięwzięcia	91
Formularz 2 - Plan Działania	93
Formularz 3 - Budżet LSR	96
Formularz 4 - Plan wykorzystania Budżetu LSR	97
Wykaz tabel, wykresów i map.	98
Wykaz wykorzystanej literatury.	100

SŁOWNIK POJĘĆ

LGD - Lokalna Grupa Działania

STOWARZYSZENIE - Stowarzyszenie „Dolina Noteci”

LSR - Lokalna Strategia Rozwoju

PS WPR 2023-2027 – Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027

RLKS - Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, w przypadku EFRROW jest to działanie LEADER

EFRROW - Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich

EFSI - Europejskie Fundusze Strukturalne i Inwestycyjne

EFS+ - Europejski Fundusz Społeczny

EFRR - Europejski Fundusz Rozwoju Lokalnego

LEADER - Działanie LEADER w latach 2023-2027

PROW - Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020

KSOW - Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich

JSFP - Jednostki Sektora Finansów Publicznych

OW - operacja własna

PG - projekt grantowy

SW - Samorząd Województwa, reprezentowany przez Zarząd Województwa (ZW)

UMWW - Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego

IZ - Instytucja zarządzająca

WZC – Walne Zebranie Członków

RADA – Rada Organizacyjna LGD

KS - Konsultacje społeczne - metoda partycypacji społecznej

SWOT - Analiza czynników (S strengths - mocne strony, W weaknesses - słabe strony, O opportunities - szanse, T threats - zagrożenia)

DR – Desk research – analiza danych zastanych

GR - Grupa Robocza

Środki zakontraktowane - zakontraktowane oznacza Fundusze, które zostały formalnie przyznane i zabezpieczone na realizację konkretnych projektów, mają ustaloną do wykorzystania kwotę wsparcia, jednakże nie są fizycznie wypłacone

Ustawa o rozwoju lokalnym (RLKS) - ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności

Ustawa PS WPR – Ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej

Rozporządzenie 1303/2013 - rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., str. 320, z późn. zm.)

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 Czerwca 2021 r. ustanawiające Wspólne Przepisy Dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu Na Rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, A Także Przepisy Finansowe Na Potrzeby Tych Funduszy Oraz Na Potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego Na Rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej

1.1 Nazwa Lokalnej Grupy Działania i forma prawna

Lokalna Grupa Działania jest Stowarzyszeniem pod nazwą „Dolina Noteci”, które działa zgodnie z przepisami ustawy z dnia 07 kwietnia 1989 r. - Prawo o Stowarzyszeniach. Zostało ono zarejestrowane jako Stowarzyszenie 8 września 2006 r. z datą wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego (KRS) 9.11.2006 r. (sygnatura akt P.O. XXII NS – REJ. KRS/13679/06/700). Siedzibą Stowarzyszenia jest Chodzież, ul. Sienkiewicza 2, 64-800 Chodzież, powiat chodzieski, województwo wielkopolskie.

1.2 Opis Procesu Tworzenia Partnerstwa

Prace mające na celu zorganizowanie partnerstwa w dolinie rzeki Noteć rozpoczęły się w połowie 2005 r., przy współpracy i w porozumieniu z Wielkopolską Korporacją Termomodernizacyjną „Ekorozwój”. W ramach Schematu I Pilotażowego Programu „Leader +”, Korporacja zrealizowała projekt „Aktywizacja społeczna i rozwój obszarów wiejskich gmin Doliny Noteci poprzez promocję energetyki odnawialnej”. W oparciu o przeprowadzone analizy, w ramach tego projektu wypracowano założenia dla Zintegrowanej Strategii Rozwoju Obszarów Wiejskich (ZSROW), przystąpiono do tworzenia LGD, po czym zredagowano ostateczną wersję, występując do FAPA z wnioskiem o zakwalifikowanie LGD i ZSROW do realizacji II Schematu PP „Leader +”. Działania te zostały uwieńczone sukcesem.

LGD została utworzona 31 maja 2006 r. podczas zebrania założycielskiego, w którym brało udział 20 osób fizycznych, pochodzących z różnych sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego, a następnie zarejestrowana w KRS jako stowarzyszenie pod nazwą „Dolina Noteci”. Początkowo do Stowarzyszenia przystąpiło na prawach członków wspierających, 5 gminnych jednostek samorządu terytorialnego: Budzyń, Chodzież, Margonin, Szamocin i Ujście. W latach 2014-2023 członkami były gminy: Gmina Miejska w Chodzieży, Gmina Chodzież, Gmina Budzyń oraz Gmina Szamocin, które jeszcze przed rozpoczęciem prac nad nową Lokalną Strategią Rozwoju na lata 2023-2027 zadeklarowały kontynuację członkostwa na kolejną perspektywę finansową.

Za wyniki realizacji LSR w latach 2007-2013 (poziom zakontraktowanych środków) LGD znalazła się na III miejscu w rankingu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego. W marcu 2015 r. Stowarzyszenie przystąpiło do Wielkopolskiej Sieci Organizacji Pozarządowych „Działamy Razem” oraz do Wielkopolskiej Rady Koordynacyjnej Związków Organizacji Pozarządowych, będąc wcześniej członkiem Związku Stowarzyszeń „Wielkopolska Sieć LGD”. W 2014 r. do Stowarzyszenia przystąpiła Gmina Miejska w Chodzieży, która jeszcze bardziej skonsolidowała obszar pod względem terytorialnym, ale także wzbogaciła LGD dużą liczbą sprawnie działających organizacji pozarządowych. W roku 2014 LGD przystąpiło do OWES I, w roku 2021 do OWES II - Projekt ze Stowarzyszeniem ETAP oraz do Związku Stowarzyszeń FAOW.

LGD jest partnerstwem, którego formuła oparta jest na inkluzywności, co pozwala w sposób ciągły przyjmować w swoje szeregi kolejnych członków, którzy zaakceptują cele statutowe Stowarzyszenia.

Istotną rolę w budowaniu partnerstwa, tożsamości lokalnej oraz kapitału społecznego odgrywały liczne działania w ramach nabywania umiejętności i aktywizacji. W latach 2016-2022 odbyło się wiele szkoleń, warsztatów, imprez plenerowych, sportowych, targów. LGD brało udział w konkursach dla partnerów KSOW, w ramach których organizowano wyjazdy studyjne dla członków i beneficjentów Stowarzyszenia oraz mieszkańców obszaru. Wszystkie te działania prowadziły do budowania marki LGD i pozwalały identyfikować projekty wnioskodawców.

W ramach środków (projekty klasyczne i granty) przeznaczonych na rozwój infrastruktury turystycznej, społeczno-kulturalnej i rekreacyjno-sportowej powstało na terenie wszystkich gmin członkowskich wiele ciekawych projektów, jak np. pływający pomost, zjeżdżalnia wodna, place zabaw, siłownie zewnętrzne, skatepark, street workout, wiaty, ścieżka ekologiczno-przyrodnicza, ciągi pieszo-rowerowe, miejsca integracyjno-aktywizujące, boiska wielofunkcyjne.

W ramach rozwoju działalności, poprawiła się branża turystyczna poprzez zwiększenie ilości miejsc noclegowych oraz szeregu usług okołoturystycznych powiązanych z edukacją.

W zakresie podejmowania działalności gospodarczej przy zmniejszonej kwocie wsparcia powstało wiele nowych firm m.in. usługi: fryzjerskie, kosmetyczne, fizjoterapeutyczne, mechaniczne, renowacyjne, ogrodnicze, fotograficzne, językowe, klimatyzacyjne, wulkanizacyjne, instalacyjne, monitoringu, ochroniarskie, gastronomiczne, pszczelarskie, odzieżowe, treningowe, paintballowe, dronowe, budowlane, poligraficzne, stolarskie, edukacyjno-animacyjne, projektowo-architektoniczne, sale zabaw itp.

Realizując projekty grantowe w ręce mieszkańców trafiło wiele publikacji o tematyce historycznej i turystycznej, których celem było ukazanie elementów spójności obszaru. Zorganizowano również kilka ciekawych imprez promujących teren objęty strategią, o tematyce: historycznej, kulinarnej, edukacyjnej, które cieszyły się dużą frekwencją mieszkańców i turystów.

Niezwykle ważnym w kontekście przyszłej perspektywy finansowej staje się **realizacja projektów współpracy**, w tym także międzynarodowych, które pozwoliły na wymianę dobrych praktyk oraz zdobycie nowych doświadczeń. W 2017 r. realizowany był projekt współpracy pn. „Centrum Edukacji Lokalnej Przedsiębiorczości”, o akronimie CEL, który polegał na zorganizowaniu na terenach partnerskich LGD wydarzeń, które miały na celu wzmocnienie lokalnych rynków pracy. W ramach projektu zorganizowano targi przedsiębiorczości i edukacji, wyjazdy studyjne, konferencje i szkolenie.

W 2018 r. projekt pod nazwą „Kreator Przedsiębiorczości” realizowany był przez 20-stu Partnerów z Polski i ze Słowacji. Obejmował wiele zakresów i zróżnicowanych zadań, w tym m.in. wyjazdy studyjne, obozy dla dzieci, szkolenia, różnego rodzaju doradztwa, konkursy, warsztaty, laboratoria przedsiębiorczości skierowane do bardzo dużej liczby odbiorców. Praca w projekcie wymagała od uczestników rozwijania umiejętności, takich jak komunikacja, negocjacje, praca w dużym zespole i kreatywność. Projekt został nagrodzony przez KSOW w kategorii rozwój lokalny oraz nagrody specjalnej w 2020 r.

Na czas pisania strategii LGD jest w trakcie realizacji drugiego z zaplanowanych projektów regionalnych pod nazwą „Centrum Aktywności Dziecięcej EKO”, o akronimie CADE, w ramach którego na terenie partnerskich LGD powstanie w sumie 12 placów zabaw. Realizacja projektu będzie miała pozytywny wpływ na ochronę środowiska poprzez zakup ławek i lamp solarnych oraz charakter edukacyjny poprzez zakup broszury o tematyce pierwszej pomocy na placu zabaw, a także breloka ratowniczego zawierającego maseczkę z zaworem, parę rękawiczek oraz gazik alkoholowy. Gadżety zostaną rozdane w trakcie uroczystych otwarć placów zabaw.

W latach 2016-2022 LGD brało udział w konkursach organizowanych przez KSOW, w ramach których zrealizowano projekty dotyczące wymiany dobrych praktyk pomiędzy partnerskimi LGD z woj. wielkopolskiego, zachodniopomorskiego i świętokrzyskiego.

Należy zaznaczyć, że LGD jest otwarta na współpracę oraz stale dąży do budowania **partnerstwa** oraz włączania nowych grup interesariuszy, środowisk społecznych i zawodowych. Przykładem projektów realizowanych z członkami Stowarzyszenia „Dolina Noteci” w partnerstwie były:

- 2016 r. „Przepis na zdrowie” ze Stowarzyszeniem Osób po Endoprotezoplastyce Biodra „BIODERKO”,
- 2019 r. „Punkt Wspierania Osób Niepełnosprawnych WIDOKI” ze Polskim Stowarzyszeniem WIDOKI,
- 2020 r. Punkt Wspierania Osób Niepełnosprawnych WIDOKI” ze Polskim Stowarzyszeniem WIDOKI,
- 2021 r. „Centrum ONI” ze Stowarzyszeniem ONI

Kolejnym doświadczeniem we wdrożeniu podejścia LEADER, którego podstawą jest oddolność, była realizacja Planu włączenia społecznego w ramach przygotowania Lokalnej Strategii Rozwoju Stowarzyszenia „Dolina Noteci” na lata 2023-2027 w ramach działania 19.1. Wsparcie przygotowawcze.

Prace rozpoczęły się już w kwietniu 2022 r. **jakościowymi konsultacjami społecznymi** z mieszkańcami obszaru LGD na terenach gmin członkowskich. Ponadto odbyło się: 5 spotkań **Grupy Roboczej**, 2 spotkania **Fokusowe** (przedstawiciele szkół oraz Organy Stowarzyszenia), 4 spotkania ze **zdiagnozowanymi grupami w niekorzystnej sytuacji (kobiety, seniorzy, osoby młode, osoby z niepełnosprawnościami)**, spotkania z rolnikami i przedstawicielami przedszkoli. Dodatkowo przeprowadzano **konsultacje indywidualne** w biurze oraz w trakcie

5 imprez lokalnych organizowanych na obszarze LGD. Podczas wszystkich ww. **partycypacyjnych** metod konsultacji pozyskiwano **ankiety** oraz **karty projektowe** (fiszki).

W przygotowanie LSR zaangażowane były wszystkie grupy docelowe na równych zasadach i przy zachowaniu proporcji sektorowych. Przedsiębiorcy i organizacje członkowskie oraz przedstawiciele sektora publicznego z obszaru byli **partnerami** w realizacji większości tych działań. Realizacja lokalnej strategii rozwoju w ramach PROW 2014-2020 pozwoliła członkom Stowarzyszenia nabyć większego doświadczenia we wdrażaniu podejścia LEADER. Znając wartość partnerstwa, LGD chce zapewnić dostęp do zasobów wielu podmiotom, które dysponują różnymi zasobami i umożliwić ich wykorzystanie w sposób efektywny. Partnerstwo wielokrotnie umożliwiło współpracę pomiędzy podmiotami w celu osiągnięcia wspólnych celów. Dzięki temu pozwoliło na wykorzystanie różnych umiejętności i zasobów, które przyczyniały się wielokrotnie do sukcesu. **Przesłanek**, które uzasadniają partnerstwo i czynią go niezwykle istotnym z punktu widzenia wdrażania strategii jest o wiele więcej, a jedną z najważniejszych jest wzajemna korzyść, dzięki której mogą wzmacniać swoją pozycję na rynku i zwiększać swoją siłę oddziaływania. Współpraca pozwala na wymianę doświadczeń, wiedzy i umiejętności, przez co prowadzi do rozwoju wszystkich partnerów. Kolejną korzyścią jest zwiększenie skuteczności działań, które umożliwia osiągnięcie zamierzeń i celów, których poszczególne podmioty nie byłyby w stanie osiągnąć same, dlatego **partnerstwo** będzie punktowane w kontekście kryteriów rankingujących. Partnerstwo umożliwia także opracowanie wspólnej wizji i strategii, co jest kluczowe dla osiągnięcia sukcesu. Pozwoliło to LGD na wypracowanie niniejszego dokumentu w sposób trafny, odpowiedzialny i efektywny przy szeroko zakrojonym reprezentatywnym uczestnictwie członków społeczności, w tym zdiagnozowanych grup interesariuszy. Stowarzyszenie poprzez swoje wielokierunkowe i **różnorodne formy komunikacji** oraz metody partycypacyjne dotarło do grup, które dotychczas nie wykazywały zainteresowania działaniami LGD, co uważamy, że jest wynikiem oczekiwanym i satysfakcjonującym. Jednakże poprzestanie na tych działaniach nie miałoby sensu, dlatego członkowie zarządu, jak również pracownicy LGD, a także cała społeczność tworząca lokalną grupę została zmobilizowana do tworzenia **inkluzywnego** wizerunku. Zakładamy, iż kreując kampanię skupioną na obszarze różnorodności, wzbudzimy większe zaufanie wśród lokalnej społeczności, gdyż pokażemy zaangażowanie w budowaniu aktywnej przestrzeni dla wszystkich grup społecznych, zwłaszcza dla tych, które na co dzień są pomijane. W planie komunikacji uwzględniliśmy włączające metody komunikacji w zależności do kogo kierowany jest przekaz. Zakładamy propagowanie równości, które staje się w obecnym świecie niesamowicie istotne. Dzięki poszanowaniu różnorodności możemy stworzyć otoczenie przyjazne dla wszystkich, dlatego planuje się wiele **innowacyjnych** spotkań w ramach animacji o charakterze integrującym, aktywizacyjnym i szkoleniowym. We wszystkich tego typu działaniach najważniejsza jest skuteczna komunikacja, która dostarcza odpowiednie informacje na temat projektów, celów i korzyści wynikających z udziału. Poprzez konsultacje społeczne mogliśmy usłyszeć opinie osób niezwiązanych z LGD na temat Stowarzyszenia, jego dotychczasowych działań, ale przede wszystkim dowiedzieć się czego i w jakiej formie oczekuje lokalna społeczność, jak również kto powinien być odpowiedzialny za realizację oraz w jaki sposób chcieliby być informowani. Poprzez skuteczną komunikację już w trakcie budowy LSR nawiązaliśmy prawidłową współpracę z podmiotami, które pozwolą nam na dotarcie do większej liczby mieszkańców, w tym grup szczególnie istotnych dla realizacji strategii. Liczymy, iż poprzez oferowane przez LGD wsparcie większa ilość podmiotów zechce przystąpić do ogłaszanych naborów, co pozwoli wyłonić projekty najbardziej wartościowe, **innowacyjne** i bezpośrednio wpisujące się w założenia strategiczne. Organizowane działania pomogą w budowaniu świadomości innych i zachęcą do podjęcia wspólnych działań. Trzeba jednak pamiętać o tym, że sukcesy, aby stały się sukcesami i ktokolwiek o nich wiedział, niezbędna jest ich promocja na serwisach internetowych, gazetach, social mediach. Jednak, aby móc budować wizerunek na zewnątrz, trzeba go wzmocnić od wewnątrz, dlatego Zarząd Stowarzyszenia oprócz tradycyjnych form komunikacji (telefon, email) planuje przyjazne formy komunikacji tj.: pogłębione i jakościowe wywiady, spotkania fokusowe, spotkania integracyjne i inne inicjatywy zgłoszone przez Członków Stowarzyszenia w celu pogłębienia relacji między nimi (partnerstwo wewnętrzne), co przełoży się na lepszą współpracę i ich zaangażowanie. Uważamy, iż zwiększenie ilości spotkań, zorganizowanie regularności, pomoże w utrzymaniu otwartej komunikacji oraz umożliwi aktywne uczestnictwo w całym procesie wdrażania. **LGD planuje aktywnie zaangażować członków Stowarzyszenia** w różne

etapy realizacji LSR poprzez opracowywanie planów działania, podejmowanie decyzji czy monitorowanie postępów. Zarówno w poprzedniej perspektywie, tak i w 2023-2027 z członków Stowarzyszenia utworzono reprezentatywną grupę roboczą, która kolegialnie rozstrzygała i omawiała otrzymane dokumenty z każdego kluczowego etapu budowy strategii. Regularne spotkania budują zaufanie do współpracy i umożliwiają lepsze poznanie się nawzajem, wymianę doświadczeń i nawiązanie współpracy na rzecz realizacji LSR. Stowarzyszenie wychodząc naprzeciw takim oczekiwaniom oferuje szkolenia, warsztaty i mentoring, które pomagają członkom rozwijać swoje kompetencje i umiejętności związane z wdrażaniem. Wymienione wsparcie obejmowało m.in. zarządzanie projektami, komunikację społeczną, negocjacje czy zdolności liderowania. Mamy świadomość, iż wspieranie rozwoju kompetencji członków LGD przyczynia się do efektywniejszej realizacji strategii, dlatego będziemy je kontynuować w kolejnej perspektywie. **Zachowując kolegialny sposób podejmowania decyzji przed rozpoczęciem wdrażania LSR, będzie powołany Zespół ds. Współpracy, który przyjmie formułę pośrednią pomiędzy Zarządem a WZC.**

Innym równie ważnym aspektem jest **zachęcanie do zgłaszania nowych inicjatyw** przez Członków Stowarzyszenia, za co Zarząd planuje wyrazić swoje uznanie poprzez nagradzanie za wniesiony wkład. Będzie to motywujące do dalszych działań. Członkowie Stowarzyszenia swoje podziękowania otrzymają zarówno podczas organizowanych ceremonii, jak również poprzez dyplomy i publikowanie ich sukcesów, uczestnictwo w atrakcyjnych wydarzeniach organizowanych przez Stowarzyszenie.

Lokalna grupa organizuje swoje struktury wewnętrzne i pozyskuje odpowiednie **kwalifikacje ekonomiczne oraz administracyjne** w celu skutecznego **gospodarowania środkami publicznymi** poprzez zapewnienie odpowiednich struktur organizacyjnych, aby możliwa była efektywna praca i realizacja celów. Obejmuje to wyznaczenie konkretnych ról i zadań dla członków Stowarzyszenia, a także poprzez zapewnienie skutecznej komunikacji i koordynacji działań. **LGD zatrudnia pracowników z odpowiednimi kwalifikacjami i zapewnia szkolenia zewnętrzne.** Proces zatrudnienia reguluje Procedura Zatrudnienia i Opis Stanowisk Pracy w Stowarzyszeniu „Dolina Noteci”. O kompetencjach pracowników biura i członków organów Stowarzyszenia „Dolina Noteci” najlepiej świadczy wykorzystanie środków przeznaczonych na działanie „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”. Dyrektor biura, będąca również Członkiem Zarządu, jako osoba zarządzająca, nadzorowała wdrażanie poprzedniej strategii i uczestniczyła w większości szkoleń, które kierowane były do Lokalnych Grup Działania: „Metodyka doradztwa dla potencjalnych wnioskodawców, wsparcie przy opracowaniu projektu, wniosku o przyznanie pomocy oraz opracowaniu biznesplanu”, „Analiza wniosków z działania 19.4 - wsparcie kosztów bieżących i aktywizacji, oraz z działania 19.2 - Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność”, „Ustawa o ochronie danych osobowych, procedury rejestracji zbiorów danych i tworzenia polityki bezpieczeństwa w organizacjach pozarządowych”, „Wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2014-2020”, „Ocena zasadności ekonomicznej operacji na podstawie biznesplanu w poddziałaniu 19.2 „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach rozwoju lokalnego”, „Rozwój lokalny kierowany przez społeczność (RLKS) w nowej perspektywie PROW 2014-2020”, „Przepisy rozporządzenia o ochronie danych osobowych - RODO”, „Polityka Rachunkowości Stowarzyszenia Dolina Noteci”, „Adaptacja do zmian klimatu oraz możliwości wykorzystania potencjału OZE”, „Działania ekologiczne i prośrodowiskowe możliwe do zrealizowania przez Lokalne Grupy Działania”, „Integrowanie zespołów, co rozwija, a co zabija współpracę, jak motywować do współpracy”, „Rozwój FAOW - czyli wzmacniamy głos pozarządowej wsi”, Spotkanie „RLKS w Wielkopolsce - jak zaplanować nowe LSR”, III integracyjny LGD-owski obóz integracyjny dot. procesu opracowania LSR, Konferencja pn. „Producent rolny w łańcuchu dostaw żywności przykłady w zakresie możliwych rozwiązań organizacji KŁŻ. W ramach Planu Operacji KSOW na lata 2022-2023, Europejski Parlament Wiejski "Usłysz głos wsi", Konferencja IV Forum „Sieciowanie Partnerów SIR", Konferencja VII Forum Wiedzy Innowacji w Rolnictwie, II Szczyt Grup Operacyjnych EPI, Projekt nr POWR.02.16.00-00-0089/19 "Wiedza drogą aktywnego udziału w tworzeniu prawa" - Podstawy prawnej sytuacji osób z niepełnosprawnościami, Konferencja "Wielkopolska konkurencyjna możliwość rozwoju MŚP i JST", Spotkanie dot. konkursu na wybór LSR.

Na późniejszym etapie efektem było wprowadzenie do Stowarzyszenia nowych rozwiązań, jak również szkolenie pracowników: „Zasady wypełniania biznesplanu”, „Świadczenie doradztwa pracowników Biura LGD w zakresie przyznawania pomocy w ramach PROW”, „Funkcjonowanie NGO oraz zakres działalności gospodarczej”,

„Zasady dotyczące prowadzenia akt pracowniczych; regulaminy: Biura LGD, Rady LGD, Zarządu; dokumentacja kadrowa, dowody księgowe”, „Zasady rozliczania płatności, wniosków o płatność, dowodów księgowych i podstaw prawnych”, „Podniesienie kompetencji, w tym praktycznych umiejętności w zakresie prowadzenia przez LGD doradztwa dla wnioskodawców i skutecznej komunikacji ze społecznością lokalną, a także wypracowanie skutecznych metod komunikacji ze społecznością lokalną dla wzmocnienia roli LGD w środowiskach lokalnych”, „Wybrane aspekty prawa budowlanego dla organizacji pozarządowych”, „Prowadzenie monitoringu i ewaluacji LSR i innych projektów”, „Monitoring – ewaluacja LGD – aspekty praktyczne w kontekście obowiązujących wytycznych”, „Przepisy rozporządzenia o ochronie danych osobowych – RODO”, „Wdrażanie dokumentów strategicznych na podstawie LSR”, „Zarządzanie procesem wdrażania LSR, funkcjonowaniem LGD z uwzględnieniem roli poszczególnych organów LGD”, „Wdrażanie dokumentów strategicznych na podstawie LSR”, „Polityka Rachunkowości Stowarzyszenia „Dolina Noteci”, „Adaptacja do zmian klimatu oraz możliwości wykorzystania potencjału OZE”, „Rozwój FAOW-czyli wzmacniamy głos pozarządowej wsi”, III integracyjny LGD’owski obóz integracyjny dot. procesu opracowania LSR, Konferencja pn. „Producent rolny w łańcuchu dostaw żywności przykłady w zakresie możliwych rozwiązań organizacji KŁŻ, FAOW - Gospodarstwa opiekuńcze, Zagrody edukacyjne, Projekt nr POWR.02.16.00-00-0089/19 „Wiedza drogą aktywnego udziału w tworzeniu prawa” - Podstawy prawnej sytuacji osób z niepełnosprawnościami, Spotkanie dot. konkursu na wybór LSR.

W związku z powyższym 100% osób zatrudnionych w biurze LGD posiada doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym, a zatem Zarząd Stowarzyszenia nie zatrudnił firm na celu przygotowania LSR na lata 2023-2027, ponieważ jej opracowanie powierzył pracownikom biura.

LGD posiada odpowiednie narzędzia, procedury, regulaminy, które umożliwiają efektywne zarządzanie finansami publicznymi, m.in system rachunkowości, procedur w zakresie zamówień publicznych oraz przestrzeganie transparentności w gospodarowaniu. Stowarzyszenie prowadzi monitoring i ewaluację, które umożliwiają ocenę postępów w realizacji celów oraz skuteczność prowadzonych działań. Regularna analiza wyników pozwala na czas wdrażać poprawki oraz wprowadzać ulepszenia. W przypadku dziedzin, co do których Stowarzyszenie nie posiada optymalnej wiedzy ~~posiada się~~ może posilkować się ekspertami zewnętrznymi, aby zwiększyć efektywność działań. LGD korzysta z dobrych praktyk i doświadczeń innych grup działania, angażując się w projekty partnerskie. Korzystanie z dostępnych źródeł wiedzy i doświadczeń pomaga w lepszym zarządzaniu i efektywnym wykorzystaniu środków publicznych.

Komunikacja zależy od kontekstu oraz sytuacji i służy do przekazywania informacji w sposób, który jest dostępny i zrozumiały dla odbiorców. Ze względu na fakt, iż LGD ma różnych odbiorców swoich działań i przekazów dostosowała formy, które będą dla nich najodpowiedniejsze. Współpraca, praca zespołowa, czy w ramach partnerstw, może odnieść sukces tylko w przypadku sprawnej komunikacji, gdyż pozwala na koordynację działań, wymianę informacji i rozwiązywanie problemów. Komunikacja odgrywa kluczową rolę w rozwiązywaniu konfliktów. Umiejętność wyrażania swoich potrzeb, słuchania innych i szukania kompromisów pomaga w budowaniu pozytywnych relacji. Aby móc sprawnie komunikować się z interesariuszami podczas budowy strategii dostosowano przekaz do potrzeb i oczekiwań zainteresowanych, a ponadto starano się, aby czas sprzyjał przekazowi, gdyż ma duże znaczenie, w szczególności kiedy przekazujemy ważne informacje. Przekazywane komunikaty były określone w sposób jasny i zrozumiały w zależności od grupy docelowej, a forma komunikacji dostosowana do potrzeb i preferencji. Najpopularniejsze stosowane formy **komunikacji z seniorami** to: rozmowy bezpośrednie, telefoniczne, poczta elektroniczna i wiadomości tekstowe, spotkania grup w miejscach do tego przeznaczonych, np. siedziby stowarzyszeń skupiających seniorów, kluby seniora. Przyjęcie elastycznego podejścia i szukanie sposobów przyczyniło się do skutecznej komunikacji. Natomiast **komunikacja z osobami młodymi** wymaga uwzględnienia ich potrzeb i preferencji, czyli krótkich i konkretnych komunikatów przekazując istotne informacje w sposób prosty i zwięzły. Młodzież powiązana z najnowszymi technologiami korzysta z różnorodnych kanałów komunikacji, takich jak wiadomości tekstowe, media społecznościowe, czy komunikatory internetowe. Wśród ludzi młodych jest tendencja do wyrażania swoich opinii i oczekiwanie, że ich głos będzie słyszany, dlatego niezbędne jest otwarcie się na dialog i aktywne słuchanie, a także stwarzanie przestrzeni do zadawania pytań. W ramach budowania LSR

zaproszono młode osoby na aktywne warsztaty pod tytułem „Gry karciane”, które cieszyły się wspaniałą frekwencją. Stowarzyszenie otrzymało wiadomość zwrotną jakich projektów oczekują, gdzie i kto mógłby być wnioskodawcą oraz jakiej komunikacji oczekują w przyszłości. Aktywne dyskusje grupowe są angażujące i dynamiczne, dlatego szybko skupiły uwagę uczestników i zachęciły do udziału w dalszych pracach wdrożeniowych. Jeżeli chodzi o **komunikację z osobami z niepełnosprawnościami**, to ważną rolę odegrały osoby zarządzające stowarzyszeniami na rzecz ww. osób, które usprawniły proces komunikacji. Spotkania cechowało wolniejsze tempo, wyraźniejszość przekazu, cierpliwość, empatia, większe nastawienie na obraz. **Komunikacja z kobietami** nie ma jednej najlepszej formy, ponieważ preferencje są różne, dlatego stosowano rozmowy bezpośrednie, ankiety, spotkania warsztatowe. Określenie najlepszego czasu do komunikacji z różnymi grupami docelowymi może być wyzwaniem, ponieważ preferencje czasowe mogą się różnić w zależności od wielu czynników, takich jak wiek, zawód, styl życia, kultura i wiele innych. Poprzez utrzymywany kontakt określono preferencje poszczególnych grup docelowych. I tak osoby pracujące wolą w większości kontakt w godzinach pracy, kiedy to są najbardziej dostępni i skoncentrowani, gdyż nie lubią przerywania ich czasu wolnego. Seniorzy wolą kontakt tuż przed południem, ponieważ wówczas są najbardziej aktywni. Natomiast młodzież po południu, gdyż do południa są w szkole, bądź na uczelni. Wykorzystując technologię jesteśmy w stanie ustawić harmonogram wysyłania wiadomości na godziny, które są optymalne dla danej grupy docelowej.

Skuteczny przekaz komunikacyjny jest klarowny, efektywny, zrozumiały, motywujący, buduje relacje i brak konfliktów, dlatego prowadzi do lepszej współpracy w szeregach LGD i poza nimi, większej efektywności, wyższej jakości relacji międzyludzkich, jednakże wymaga zadbania dla skutecznej i harmonijnej interakcji międzyludzkiej.

1.3 Ogólny opis struktury LGD

Na dzień składania wniosku w skład LGD wchodzi 70 członków. Są oni przedsiębiorcami, rolnikami, pracownikami firm prywatnych, przedstawicielami organizacji pozarządowych, jak i sektora publicznego. Zajmują się ochroną zasobów naturalnych, działalnością agroturystyczną, produkcją w branży spożywczej, doradztwem w zakresie środków unijnych, edukacją, ochroną i promocją zdrowia, działalnością artystyczną i sportową, wsparciem osób z niepełnosprawnościami, jak również kobiet, seniorów i osób młodych oraz wieloma innymi działaniami. Skład LGD pod kątem sektorowości: sektor gospodarczy - 20 podmioty, reprezentanci publiczni - 9, sektor społeczny - 41. W związku z powyższym, stanowią reprezentatywny dla lokalnej społeczności przekrój społeczeństwa obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju.

Efektom przeprowadzonych konsultacji jakościowych na obszarze LGD pod kątem wdrażania LSR, wyodrębniono grupy szczególnie istotne i wymagające wsparcia, którymi są: **osoby młode (poniżej 25 roku życia), starsze (powyżej 60 roku życia), osoby z niepełnosprawnościami i kobiety. Warto podkreślić, iż w Zarządzie Stowarzyszenia „Dolina Noteci” zasiadają osoby z grupy w niekorzystnej sytuacji tj. senior, kobieta i osoba z niepełnosprawnością.**

1.4 Ogólna informacja o składzie organu decyzyjnego

Według stanu na dzień złożenia wniosku, Rada liczy 12 członków, w tym:

- 4 członków reprezentuje sektor publiczny – 33,33% składu Rady;
- 4 członków reprezentuje sektor gospodarczy – 33,33% składu Rady;
- 4 członków reprezentuje sektor społeczny – 33,33% składu Rady;

W związku z powyższym ani władze publiczne, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie kontroluje procesu podejmowania decyzji i nie posiada więcej niż 49% praw głosu. Skład Organu Decyzyjnego jest adekwatny do stwierdzonych grup interesariuszy LSR, w którego składzie reprezentatywnie znajdują się: przedstawiciel seniorów, ludzi młodych, kobiet i osób z niepełnosprawnością. Dodatkowo w Radzie znajdują się: przedstawiciel OSP i sołtys ze względu na fakt, iż interesariuszami w ramach realizacji LSR, oprócz grup w niekorzystnej sytuacji są lokalne organizacje pozarządowe, rolnicy i sołectwa. Zgodnie z zaleceniami Ministerstwa powyższy organ skupia przedstawicieli podmiotów zaangażowanych w rozwój obszaru objętego LSR.

Aby zapewnić prawidłową wielkość, w odniesieniu do sektorów prowadzony jest **rejestr interesów członków Organu Decyzyjnego, pozwalający na identyfikację charakteru powiązań**. W Regulaminie Rady przewidziano **regulacje zapewniające zachowanie parytetu ze względu na sektory i grupy interesu – zapis wykluczenia** takiej osoby z Organu Decyzyjnego, jakim jest Rada podczas oceny. Wszyscy członkowie Rady posiadają niezbędną wiedzę i kwalifikacje do uczestniczenia w tym organie, zgodnie z dokumentacją załączoną do wniosku. Proces decyzyjny, którego efektem jest realizacja operacji pozwalających osiągnąć zamierzoną zmianę, sprowadza się do wyboru operacji jak najwyższej jakości, zgodnych z celami LSR. Jedynym organem, w którego kompetencji leży wybór operacji i ustalanie kwot wsparcia, jest Rada. W procedurach wyboru i Regulaminie Rady wprowadzono liczne zapisy mające na celu zachowanie parytetów, sektorowości, poufności, bezstronności, fachowości wyboru oraz kontrolowania jego jakości i zgodności wyboru z przyjętymi rozwiązaniami. Wszelkie procedury i ich opisy, dotyczące jakości procesu oceny i wyboru operacji, zawarto w Rozdziale VII niniejszej strategii, jak również w Regulaminie Rady, kryteriach wyboru operacji, zasadach wyboru i oceny operacji w ramach LSR.

1.5 Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym

Zasady członkostwa w Radzie i prac Organu Decyzyjnego regulują zapisy Statutu i Regulaminu Rady, natomiast szczegółowe mechanizmy wyboru i oceny projektów określone są przez zasady wyboru i oceny operacji. W procesie decyzyjnym zostały zastosowane rozwiązania gwarantujące: zachowanie parytetu poszczególnych sektorów i grup interesu przy ocenie i wyborze operacji; bezstronność w podejmowaniu decyzji poprzez składanie w toku procedury oceniania i wyboru operacji tzw. deklaracji bezstronności i poufności; jawność procesu; możliwość odwołania; wybór najlepszych operacji, w największym stopniu uwzględniających potrzeby grup w niekorzystnej sytuacji poprzez zastosowanie odpowiednich lokalnych kryteriów wyboru oraz kryteriów rankingujących.

W celu podniesienia wiedzy i kompetencji członków Rady biuro LGD będzie organizować szkolenie w zakresie oceny wniosków: przed pierwszym posiedzeniem Rady, w przypadku zmiany przepisów oraz po wyborze nowego członka Rady. Narzędziem pozwalającym wybrać operacje najlepiej wpisujące się w realizację LSR są kryteria wyboru, które przygotowano tak, aby były obiektywne, przejrzyste, niedyskryminujące, mierzalne, wynikały z diagnozy i były adekwatne do wskaźników.

Przyjęte mechanizmy w zakresie zarządzania pokazują zdolność LGD do realizacji strategii poprzez: efektywne uczestnictwo społeczności w przygotowanie LSR (proces szerzej opisany w rozdziale III) reprezentatywność Rady z uwzględnieniem zdiagnozowanych grup interesariuszy, otwartość na dialog ze społecznością lokalną w trakcie wdrażania, a także poprzez informację zwrotną dla zrealizowanych działań.

1.6 Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD i sposób ich uchwalania

Podstawowym dokumentem regulującym funkcjonowanie LGD jest Statut Stowarzyszenia Dolina Noteci, który stworzony został w oparciu o Prawo o stowarzyszeniach oraz prawodawstwo dotyczące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność i prawodawstwo dotyczące rozwoju obszarów wiejskich – zarówno na poziomie europejskim, jak i krajowym. Dokumentami niższego rzędu, które bezwzględnie nie mogą być w swej treści sprzeczne z nadrzędnym Statutem, są regulaminy. Kluczowym jest Regulamin Rady, który przygotowujemy z udziałem jej członków, a po uwzględnieniu konstruktywnych uwag zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych, zatwierdzany przez Walne Zebranie Członków. Regulamin Rady nie powiela treści zawartych w zasadach wyboru operacji, a jedynie wskazuje na jej stosowanie. Ze względu na transparentność wyboru, procedury będą udostępniane do wiadomości publicznej. Będą one prezentowane i omawiane lub udostępniane do wglądu na spotkaniach informacyjnych i szkoleniach. Podczas prowadzonego doradztwa udzielane będą także informacje na temat regulaminów. Kolejne regulaminy określają zasady działania Walnego Zebrania Członków, Zarządu, Komisji Rewizyjnej i biura LGD. Dokumenty te nie dublują treści zawartych w Statucie, są jedynie ich rozszerzeniem.

Ponadto dokumenty, których uchwalanie jest kompetencją Walnego Zebrania Członków, a których aktualizacja jest koniecznością wynikającą z wezwania Samorządu Województwa Wielkopolskiego i tylko w zakresie przez niego wskazanym, mogą być aktualizowane przez Zarząd Stowarzyszenia Dolina Noteci.

Poniższa tabela przedstawia dokumenty regulujące działalność LGD.

Tabela 1 Dokumenty regulujące działalność LGD

Lp.	Rodzaj dokumentu	Regulowane kwestie	Sposób uchwalania i aktualizacji dokumentów
1.	Statut LGD	Nadrzędny dokument regulujący funkcjonowanie LGD, określa zadania oraz strukturę Stowarzyszenia.	Uchwalany i aktualizowany przez Walne Zebranie Członków.
2.	Regulamin Walnego Zebrania Członków	Reguluje kwestie zwoływania posiedzeń WZC, prowadzenia głosowania, podejmowania uchwał oraz prowadzenia dokumentacji WZC.	Uchwalany i aktualizowany przez Walne Zebranie Członków.
3.	Regulamin Zarządu	Określa zadania, organizację pracy Zarządu, zasady prowadzenia dokumentacji itp.	Uchwalany przez Walne Zebranie Członków.
4.	Regulamin Komisji Rewizyjnej	Reguluje zasady zwoływania posiedzeń Komisji, zadania Komisji oraz sposób prowadzenia dokumentacji.	Uchwalany i aktualizowany przez Walne Zebranie Członków.
5.	Regulamin Rady	Reguluje prace organu decyzyjnego oraz zawiera podstawowe mechanizmy wyboru operacji do dofinansowania oraz sposób prowadzenia dokumentacji.	Uchwalany i aktualizowany przez Zarząd Stowarzyszenia.
6.	Regulamin Biura	Reguluje pracę biura LGD, ramowy zakres działania i kompetencji biura i służb księgowo-finansowych Stowarzyszenia oraz inne postanowienia związane z działalnością biura Stowarzyszenia.	Uchwalany i aktualizowany przez Zarząd Stowarzyszenia.
7.	Inne	Polityka bezpieczeństwa, Polityka Rachunkowości, Procedura Ewaluacji i Monitoringu.	Uchwalany i aktualizowany przez Zarząd Stowarzyszenia.

WIEDZA I DOŚWIADCZENIE OSÓB ZAANGAŻOWANYCH W OPRACOWANIE I REALIZACJĘ LSR

Osoby zaangażowane w opracowanie i realizację LSR posiadają niezbędną wiedzę oraz kwalifikacje do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu lokalnym, a zadania powierzone pracownikom biura, jak i zakres ich obowiązków są ściśle określone w Regulaminie Biura. Zostały wyznaczone zadania w zakresie animacji lokalnej i współpracy wraz ze sposobem ich pomiaru (opisane w Planie komunikacji), a plan szkoleń zarówno pracowników biura, jak i Organu Decyzyjnego został szczegółowo opisany w Planie szkoleń.

LGD organizuje swoje struktury wewnętrzne dotyczące pracowników biura poprzez:

- Procedurę zatrudniania i opis stanowisk - dokument uchwalany i aktualizowany przez Zarząd Stowarzyszenia, który reguluje proces zatrudnienia i kwestie wymagań dotyczących kwalifikacji nowo przyjętych pracowników oraz opis obowiązków na danym stanowisku oraz strukturę organizacyjną biura;
- Regulamin wynagradzania pracowników Biura LGD - dokument uchwalany i aktualizowany przez Zarząd Stowarzyszenia - reguluje zasady i wysokość wynagradzania.

Dzięki przyjętym dokumentom zapewnione są odpowiednie kwalifikacje ekonomiczne i administracyjne niezbędne do gospodarowania środkami publicznymi. Na potrzeby zmieniających się wyzwań stojących przed pracownikami LGD, szkolenia wewnętrzne i zewnętrzne (także online) odbywają się w trybie ciągłym przy wykorzystaniu ofert szkoleniowych różnych organizacji, urzędów, firm, członków Stowarzyszenia.

2.1 Zwięzły opis obszaru objętego LSR

Zasięg terytorialny wdrażania LSR związany jest ze szczególnym i specyficznym położeniem: po części wewnątrz, a po części na południowym skraju Pradoliny Toruńsko-Eberswaldzkiej, środkiem której płynie Noteć, otoczona dolinnymi łąkami o bogatej szacie roślinnej.

Wyróżniające ten region cechy przestrzenne, geograficzne, przyrodnicze, historyczne i kulturowe, z którymi identyfikują się mieszkańcy, decydują o lokalnej tożsamości oraz więzach łączących ludzi i poszczególne miejscowości. Określa to z góry specyfikę i spójność obszaru nie tylko przestrzenno-geograficzną, ale też społeczno-kulturową, utrwaloną historycznie. W dalszej części tego rozdziału zostaną przedstawione wszystkie uwarunkowania w kontekście uzasadnienia specyfiki i spójności.

Poniższa tabela wskazuje, iż na dzień 31.12.2020 r. obszar objęty LSR jest zamieszkanym przez 39 832 mieszkańców, mieszcząc się w przedziale poniżej 150 tysięcy i powyżej 30 tysięcy mieszkańców, co stanowi o kwalifikowalności obszaru do ubiegania się o środki z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Obszar Stowarzyszenia „Doliny Noteci” tworzą dwie gminy wiejskie, jedna miejsko-wiejska i jedna miejska do 20 tysięcy mieszkańców.

Tabela nr 2 Liczba mieszkańców na obszarze LGD

Nazwa gminy	Powiat	Rodzaj gminy	Gęstość zaludnienia (os./km ²)	Powierzchnia (km ²)	Liczba ludności na dzień 31.12.2020 r.
 Chodzież	chodzieski	miejska	1402	13	18 102
 Chodzież	chodzieski	wiejska	28	213	6 053
 Budzyń	chodzieski	wiejska	40	209	8 391
 Szamocin	chodzieski	miejsko -wiejska	59	127	7 286
Razem				562	39 832

Źródło: GUS

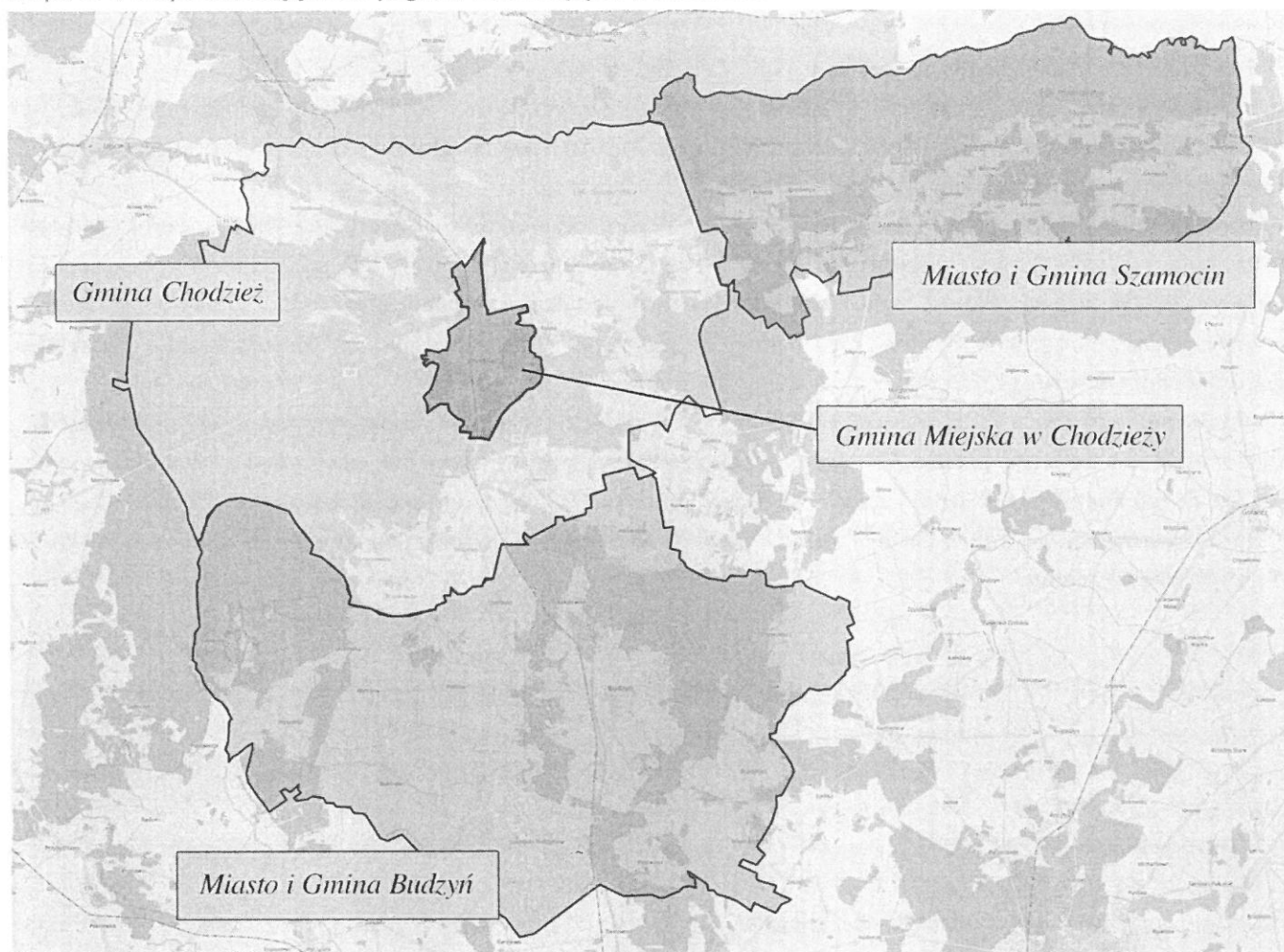
W dniu 01.01.2021 r. Budzyń otrzymał prawa miejskie i gmina Budzyń stała się gminą miejsko-wiejską.

2.2 Mapa obszaru LSR

Gminy wchodzące w skład obszaru wdrażania LSR położone są w północnej części woj. wielkopolskiego, w powiecie chodzieskim i zajmują powierzchnię 562 km². Od północy obszar graniczy z gminami: Ujście, Kaczory, Miasteczko Krajeńskie, Białośliwie, Wyrzysk (wszystkie w powiecie pilskim), od wschodu z gminami: Gołańcz (pow. wągrowiecki) i Margonin (pow. chodzieski), od południa z gminami: Wągrowiec (pow. wągrowiecki), Rogoźno i Ryczywół (obie w pow. obornickim), a od zachodu z gminą Czarnków (pow. czarnkowsko-trzecieński). Żadna z gmin członkowskich nie jest członkiem innej LGD, ubiegającej się o wybór do realizacji LSR. Wszystkie gminy wchodzące w skład obszaru wdrażania LSR leżą w jednym obrysie, przez co zapewniona jest spójność przestrzenna (terytorialna). Na terenie objętym strategią nie znajduje się miasto zamieszkane przez więcej niż 20 tys. mieszkańców.

Biorąc pod uwagę, iż LGD realizuje wielofundusową Lokalną Strategię Rozwoju, należy zauważyć, że na całym obszarze LSR będą realizowane operacje w ramach każdego z funduszy, tj.: EFRROW, EFRR, EFS+.

Mapa nr 1 Mapa obrazująca obrys gmin wchodzących w skład LGD

2.3 Wielowymiarowa spójność obszaru

Uwarunkowania historyczne i kulturowe

Obszar działania LGD „Dolina Noteci” to unikalna symbioza natury i kultury. Materialnymi dobrami tej kultury i dziedzictwem przeszłości są układy urbanistyczne, bądź ruralistyczne niektórych miejscowości, pałace i dwory oraz towarzyszące im parki, zabytki sakralne i inne dobra kultury. Niematerialnym dziedzictwem przeszłości są natomiast wartości historyczne: legendy, podania, tradycje, specyficzne umiejętności, charakterystyczne dla mikro oraz makroregionów. W niniejszym podrozdziale opisano zarówno materialne, jak i niematerialne zasoby obszaru, bądź mające wpływ na jego krajobraz, bądź mające związek z duchowym dziedzictwem oraz wartościami lokalnej społeczności. Ślady osadnictwa sięgają późnego neolitu (4 tys. lat p.n.e.). Było ono wynikiem warunków naturalnych. Liczne jeziora i bagna sprzyjały rybołówstwu i chroniły przed wrogami. Gleby dostarczały budulca do wyrobu naczyń, a lasy - drewna i zwierzyny. Najstarszymi widocznymi śladami osadnictwa zasługującymi na uwagę są układy urbanistyczne:

- szeroko uliczny Szamocin przygotowywany, w czasie lokacji miasta i krótko po niej, na wielki ośrodek miejski. Nadzieje na to zawiodły, ale ulice zostały i są dziś obsadzone wieloma rzędami lip, kasztanowców, klonów i dębów;
- wydłużony rynek w Budzynie z ciekawą zabudową mieszkalną i sakralną, przypominający swoją dawną przeszłość wiejską (dziś miejską);
- ulicówka wiejska w Lipiej Górze, z budynkami o konstrukcji szachulcowej z końca XVIII w. oraz podobne w charakterze pobliskie wsie Nowy Dwór, Próchnowo i Heliodorowo;

- zabudowana szczytowymi domami tkaczy z XVIII w. ulica Wojska Polskiego i Kościuszki w Chodzieży.

Spośród wielu innych, niektóre miejscowości, pałace, dwory i parki zasługują na wyróżnienie, bądź to z powodu ich walorów krajobrazowych, bądź atrakcyjności turystyczno-krajoznawczej:

Budzyń - dawne miasto królewskie, ze wspomnianymi wcześniej walorami urbanistycznymi, z nienajgorszym zapleczem noclegowym i gastronomicznym, prężną wytwórczością przemysłową;

Szamocin - jedno z najmłodszych miast (lokacja w XVIII w.) z walorami urbanistycznymi i zawiedzionymi nadziejami na wielki rozwój, o czym napisano wcześniej, a także bogatymi tradycjami tkackimi (produkcja chust wełnianych na rynek polski i amerykański). Tu też zastosowano do młynarstwa i tartacznictwa pierwsze maszyny parowe w Wielkopolsce (i jedne z pierwszych w Polsce). Z miasta rozpościera się widok na szeroką (6 km), płaską Dolinę Noteci i wysokie wzgórza po drugiej, północnej stronie rzeki. W pobliżu miasta znajduje się grupa niewielkich jezior Cygańskie Doły, a w niedalekim Atanazynie leży gład z czerwonego granitu Zakłęta Karczma;

Oleśnica k. Chodzieży – wymieniona w 1383 r. w kronice Janka z Czarnkowa, z pałacem i dworem (dawniejsza oficyna) oraz parkiem z okazami starych lip, kasztanowców, modrzewi, platanów i buków. Obok, w sąsiedniej Trojance, dziś rybakówce, wytapiano w XVI w. żelazo z rud darniowych, a nieco dalej – w Papierni – wytwarzano papier (XVIII w.). Dziś mieści się tu leśnictwo sąsiadujące z dorodnymi lasami, pomnikami przyrody, jeziorami i stawami;

Rataje – dawniejsza wieś służebna grodu chodzieskiego. Wymieniona w annałach już w 1403 r. Dziś miejsce dostępu do plaż chodzieskiego Jeziora Miejskiego;

Strzelce – wieś znana od 1388 r., z pałacem z 1844 r., z przyległą wieżą połączoną z pałacem galerią. W pobliżu rezerwat „Wiktorowo” o bogatej roślinności, w tym z brzozą niską;

Nietuszkowo – z XIX-wiecznym zespołem pałacowo-parkowym;

Chodzież – gotycki kościół parafialny św. Floriana z I poł. XV w., przebudowany w 1668 r., z późnobarokowym wnętrzem z 1754 r.; dzwonnica późnoklasycystyczna z 1840 r.; pozostałości późnogotyckich murów zamku z przełomu XV/XVI w.

Piśmienne wzmianki o Budzynie, Chodzieży i Szamocinie pochodzą z XIV i XV wieku. Z tych czasów wzięły się też lokalne legendy. Wtedy też miał miejsce powolny, ale systematyczny rozwój terytorium objętego LSR, nieco żywszy w czasie osadnictwa olęderskiego, a także zaboru pruskiego. Przyniósł on niewolę ludziom, ale zaowocował inwestycjami, m. in. zakładami ceramiki w Chodzieży, czy regulacją biegu Noteci i melioracją łąk nadnoteckich. Ziemie te wróciły do Polski w 1920 r. Podczas zaborów, choć nie było Polski, kwitła polskość. Prężnie rozwijały się na wsiach Kółka Rolnicze (KR). Pierwsze powstało w pobliskim Czeszewie w 1867 r., założone przez miejscowego właściciela Karola Libelta, filozofa, działacza społeczno-politycznego i publicystę. Jego idee, wsparte osobowością, zaowocowały powstaniem Kółek Rolniczych w obszarze wdrażania LSR. Niektóre z nich szybko dorobiły się sztandarów (KR w Jaktorowie, Szamocinie).

W 1913 r. zorganizowano pierwsze Koło Włościanek. Organizacje Kółkowe i Włościańskie zrzeszały ziemian i chłopów i były szkołą solidaryzmu społecznego, wychowania patriotycznego, obywatelskiego i religijnego. Stawiały na współdziałanie ponad różnicami klasowymi i kulturowymi, na oświatę, kulturę i postęp techniczny. Wartości te przetrwały na obszarze wsparcia LGD do dziś. Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) wzorujące się na swych prekursorkach - Kółach Włościanek – kultywują tradycję i obrzędy, tańczą, śpiewają, wyszywają, plotą wieńce dożynkowe, gotują i krzewią te elementy kultury ludowej, które bez ich działalności dawno by wymarły.

Duży udział w podtrzymywaniu działalności zrzeszonych w nim KR i KGW, ma Regionalny Związek Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych z siedzibą w Chodzieży. Ważną rolę w podtrzymywaniu tradycji wiejskich pełnią gminne domy kultury, prowadzące wieloraką działalność, w tym organizatorską dla imprez ludycznych, wyszywania, koronkarstwa i wiele innych. Ich baza materialna i społecznikowskie zaangażowanie personelu jest gwarancją, że tak będzie nadal. W 1971 r. rozpoczęła się, trwająca do dzisiaj, historia specyficznej formy muzycznego dokształcania, jaką są Międzynarodowe Chodzieskie Warsztaty Jazzowe. Jest to najstarsza tego typu forma „letniej szkoły jazzu” w tej części Europy i jedna z najstarszych na świecie. W 2023 r. Międzynarodowe Chodzieskie Warsztaty Jazzowe odbędą się już po raz 53.

Uwarunkowania przestrzenne, geograficzne i przyrodnicze

Obszar LGD jest spójny pod względem warunków środowiskowych, jak i zagospodarowania przestrzennego i charakteryzuje się dobrą dostępnością komunikacyjną - jest powiązany siecią dróg krajowych i wojewódzkich o znaczeniu ponadregionalnym, tj. drogą krajową nr 11 oraz drogami wojewódzkimi nr 190, 191, 193 i 183. Wewnętrzny układ komunikacyjny uzupełniony jest o drogi powiatowe i gminne, które są liczne, jednak miejscami słabej jakości. Obszar LGD jest spójny pod względem warunków środowiskowych. Dolina Noteci jest pozostałością naturalnego krajobrazu, jednym z największych obszarów torfowo-bagiennych w Europie, korytarzem ekologicznym, szlakiem wędrówek ptaków, miejscem występowania unikalnej, chronionej flory i miejscem życia 240 gatunków ptaków błotno-wodnych (m.in. kulik wielki, derkacz, żuraw, czapla siwa, bocian czarny i biały, bąk, remiz, rybitwa, perkoz, gęsi i kaczki), chronionych gadów i płazów (żaby, ropuchy, kumaki, jaszczurki, padalce i zaskrońce), ssaków (daniele, łosie, wydry, bobry). Te względy zadecydowały o tym, że została ona zakwalifikowana do europejskiej sieci Natura 2000 pod nazwą „Dolina Noteci” i „Dolina Środkowej Noteci i Kanału Bydgoskiego”. Tereny objęte siecią Natura 2000 obejmują w obszarze objętym LSR około 100 km², tj. 18% powierzchni.

Tabela nr 3 Udział użytków rolnych w strukturze użytkowania gruntów

Nazwa gminy	Użytki rolne (ha)	Grunty leśne (ha)	Grunty pod wodami (ha)	Grunty zabudowane i zurbanizowane (ha)	Użytki ekologiczne (ha)	Nie użytki (ha)
Miejska w Chodzieży	411	232	182	437	0	13
Chodzież	9750	10519	73	643	0	311
Budzyń	12385	7622	43	673	63	102
Szamocin	8570	2665	188	626	0	635
Razem	31116	21038	486	2279	63	1061

Źródło: Starostwo Powiatowe w Chodzieży 2020 r.

Dolina Noteci to nie tylko unikalne tereny przyrodnicze, to także wzorowa symbioza natury, zabytków kultury i szeroko rozumianej antropogenicznej działalności prowadzonej tu przez wieki, niezmienniej zasadniczo charakteru doliny, ale owocującej wspaniałymi krajobrazami. Najważniejszą rolę w procesie przekształceń krajobrazu odegrało oczywiście rolnictwo, potem osadnictwo. Dziś doszła urbanizacja, zwłaszcza w strefach podmiejskich i uprzemysłowienie. Przemysł oparty głównie o miejscowe zasoby (drewno, minerały) nie jest uciążliwy dla środowiska, a wręcz przeciwnie - pospołu z zabytkami kultury - wzbogaca krajobraz. Niekorzystnie na ten stan krajobrazu wpływają niestety niszczące obiekty zabytkowe, których renowacja jest bardzo trudna do przeprowadzenia, głównie ze względów finansowych.

Tabela nr 4 Udział obszarów prawnie chronionych

Gmina	Obszary Natura 2000 - Obszar Dolina Noteci (ha)	Pomniki przyrody (szt.)	Rezerваты przyrody (ha)	Obszary chronionego krajobrazu (ha)	Użytki ekologiczne (ha)
Miejska w Chodzieży	0	4	0	525,9	0
Chodzież	50 531,99	31	0	12 062,39	0
Budzyń	0	19	11,56	7,66	63,23
Szamocin	50 531,99	9	0	6 723,86	0
Razem	-	63	11,56	19 323,81	63,23

Obszar wdrażania LSR to jednak nie tylko Dolina Noteci, choć odgrywa ona tu kluczową rolę. To także obszary pozostałe. Są one zdominowane przez krajobraz rolniczy, miejscami rolniczo-leśny (szczególnie w gminie wiejskiej Chodzież), bądź rolniczo-przemysłowy (miejscowość Budzyń oraz w części gmina wiejska Chodzież). Krajobraz urozmaicają morenowe wzniesienia, z których największym jest Gontyniec: 192 m n.p.m.

Krajobrazy rolnicze i mieszane są urozmaicane dodatkowo licznymi wzniesieniami moren czołowych, a także głazami narzutowymi i pomnikami przyrody. Przykładami mogą być chociażby modrzewie, buki o obwodzie 7 m i dąb (6,5 m) w Nietuszkowie.

Na uwagę zasługują też liczne parki przy i podworskie. Są one pamiątkami narodowymi, łącząc w sobie walory przyrody, historii i sztuki ogrodniczej, bądź architektonicznej. Najbardziej znane parki znajdują się w: Pietronkach, Strzelcach, Oleśnicy, Nietuszkowie, Ratajach, a także w innych miejscowościach obszaru.

Powierzchnia lasów na obszarze LGD wynosi 11180,26 ha. Największą lesistością charakteryzuje się Gmina Wiejska Chodzież, a najmniejszą Gmina Miejska w Chodzieży. Ze względu na przewagę siedlisk suchych i ubogich, w składzie drzewostanów dominuje sosna, a same lasy iglaste stanowią ok. 82,77 % powierzchni lasów w regionie.

Tabela nr 5 Grunty leśne zalesione na dzień 31.12.2020 r.

Gmina	Gatunki liściaste (ha)	Gatunki iglaste (ha)	Ogółem (ha)
Miejska w Chodzieży	7,79	33,76	41,55
Chodzież	894,02	3986,45	4880,47
Budzyń	777,72	3111,09	3888,81
Szamocin	246,32	2123,11	2369,43
Ogółem	1925,85	9254,41	11180,26

Źródło: Nadleśnictwo Podanin

W rozległych kompleksach leśnych występuje wiele chronionych gatunków zwierząt i roślin. Pradolina Noteci jest największą ostoją ptaków chronionych, takich jak płaskonos, cyranka oraz kania czarna i ruda. Duża lesistość, liczne jeziora, związane z nimi bogactwo krajobrazu, urozmaicony świat dzikich zwierząt i roślin oraz obfitość runa leśnego powodują, że lasy regionu przyciągają turystów z całej Polski.

Pod wodami znajduje się 486 ha powierzchni obszaru LGD. Najwięcej wód znajduje się w Gminie Miejskiej w Chodzieży. Warunki wodne obszaru mają szczególne znaczenie dla jego charakteru przyrodniczego, pomimo iż obszar zalewowy niekiedy staje się strapieniem dla mieszkańców. Rozmieszczenie wód decyduje o występowaniu zbiorowisk roślinnych, produktywności siedlisk i atrakcyjności krajobrazu. Największe i najatrakcyjniejsze krajoznawczo jeziora to: Karczewnik i Jezioro Miejskie w Chodzieży, Jezioro Strzeleckie czy Laskowskie. Najważniejszą rzeką obszaru jest Noteć, która ma w jego granicach małe spadki (0,1–0,4%), stąd nazywana jest Notecią Leniwą. Dorzecze Noteci obejmuje takie rzeki, jak Gwda, Boleмка, Borka, Lipina, Flinta, Dymnica, Struga Sokołowska. Niestety, zagospodarowanie terenów wodnych jest dość słabe.

Pod względem klimatycznym teren wdrażania LSR należy do tzw. dzielnic nadnoteckiej. Dzielnica ta stanowi obszar przejściowy między chłodną i deszczową dzielnicą pomorską, a bardziej suchą i cieplejszą dzielnicą środkową. Ścierają się tutaj elementy klimatu atlantyckiego i kontynentalnego. Stosunkowo często wieją silne wiatry, głównie z kierunku zachodniego. Takie właśnie warunki mikroklimatyczne pozwalają na uprawianie lotniarstwa, a należy dodać, że istnieją tu dogodne warunki startowe oraz tradycja tego sportu (Międzynarodowe Mistrzostwa Polski – Szamocin, 1987 r.). Charakterystyczne są mgły i obfite rosy występujące późnym latem i jesienią. Długość okresu wegetacyjnego wynosi 210–215 dni. Opady wahają się w granicach 500–600 mm rocznie. Rozkład opadów jest niekorzystny dla rolnictwa, gdyż większość z nich przypada na miesiące letnie, a za mało na wiosenne.

W obszarze wsparcia LGD mamy do czynienia ze zdrowym, nieskażonym środowiskiem. Jedynie Noteć okresowo prowadzi wody nieco gorszej jakości, zanieczyszczone przez przemysł zlokalizowany poza obszarem LGD, ale ten

stan zmienia się na korzyść. Jakość wód nie ma jednak wpływu na rozwój żeglugi na tej rzece. Również dobrym stanem charakteryzuje się powietrze, co jest związane z niewystępowaniem tu uciążliwego przemysłu, emitującego zanieczyszczenia. Jedynie przy drodze krajowej nr 11 stan zanieczyszczenia spalinami i hałas komunikacyjny psuje nieco te korzystne parametry środowiska. Nie pogarsza to jednak jakości środowiska do tego stopnia, by nie można go uznać za jakościowo dobre, zdrowe, czyste i atrakcyjne krajobrazowo - zachęca ono wręcz do korzystania z niego, pomimo globalnych, niekorzystnych zmian klimatycznych. Daje podstawy do rozwijania turystyki, pobytowego wypoczynku i rekreacji. Umożliwia bezpieczne życie mieszkającej tu ludności.

Uwarunkowania społeczne

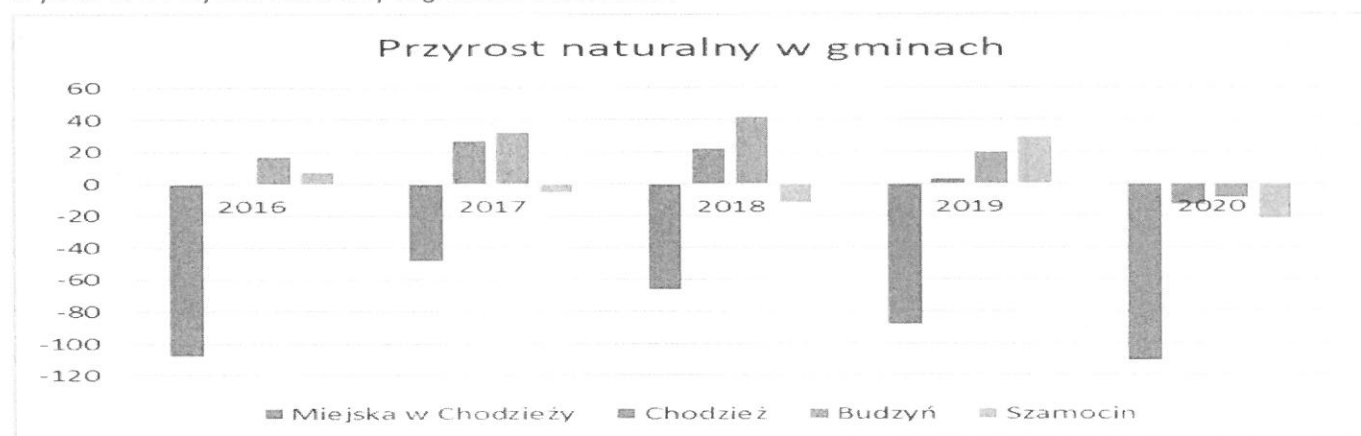
Liczba ludności obszaru LGD, według danych GUS, w 2020 r. wynosiła 39 832 osób, z czego ponad 51% to kobiety. Ma to duże znaczenie w kontekście sytuacji na rynku pracy i potrzeby większej ilości miejsc pracy dla kobiet. Wyraźnie można zaobserwować spadek populacji w gminach członkowskich.

Wykres nr 1 Zmiany liczby ludności w zależności od obszaru zamieszkania

Źródło: GUS

Wykres nr 2 Przyrost naturalny w gminach obszaru LGD

Źródło: GUS

Należy podkreślić wysoce niekorzystnie rokującą na przyszłość sytuację, którą można zauważyć analizując migracje mieszkańców. Migracje to zmiany miejsca zamieszkania w poszukiwaniu lepszych warunków życia. Procesy migracyjne obejmują z jednej strony opuszczenie miejsca zamieszkania, z drugiej przybywanie do nowych miejsc oraz czynniki powodujące te przemieszczenia. Niepokojącą tendencją jest to, iż w ostatnich latach w większości gmin obszaru LGD saldo migracji miało wartość ujemną, a szczególnie negatywna sytuacja dotyczyła Gminy Miejskiej w Chodzieży. Warto też odnotować, że w 2020 roku ujemne wartości posiadały wszystkie gminy poza Gminą Chodzież. Szczegóły obrazują poniższe tabele i wykresy.

Tabela nr 6 Saldo migracji na obszarze LGD

Gmina	Ogółem					Kobiety					Mężczyźni				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
Miejska w Chodzieży	-56	-78	-119	-125	-123	-29	-36	-67	-46	-56	-27	-42	-52	-79	-67
Chodzież	14	26	36	42	65	8	17	11	17	30	6	9	25	25	35
Budzyń	-18	-10	-31	0	-31	-9	-14	-11	0	-11	-9	4	-20	0	-20
Szamocin	-18	-18	-13	-8	-31	-7	-9	-6	-11	-11	-11	-9	-7	3	-20

Źródło: GUS

Tabela nr 7 Migracje na obszarze LSR

Nazwa gminy	Migracje na obszarze LSR na dzień 31.12.2020 r.	
	Zameldowania ogółem	Wymeldowania ogółem
Gmina Miejska w Chodzieży	94	217
Chodzież	124	59
Budzyń	46	77
Szamocin	40	71
Razem	304	424

Źródło: GUS

Ewidentne zmiany w strukturze ludności świadczą o niekorzystnych trendach demograficznych, które występują na terenie całego kraju. O procesie starzenia się społeczeństwa świadczy odsetek liczby ludności w wieku produkcyjnym przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela nr 8 Struktura mieszkańców LGD do wieku produkcyjnego

Nazwa gminy	Liczba osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym
Miejska w Chodzieży	10 920	2986	4 686	7654
Chodzież	3 927	1311	1 035	2346
Budzyń	5 333	1771	1 533	3304
Szamocin	4 735	1476	1 353	2829
Ogółem	24 915	7544	8 607	16151

Źródło: GUS na 2020 r.

Według Głównego Urzędu Statystycznego, do 2045 r. liczba ludności w powiecie spadnie o ok. 8,7%. Jest to spowodowane głównie przez brak ofert pracy dla młodych ludzi, którzy kończąc szkoły średnie i wyższe uczelnie, emigrują do dużych miast lub poza granice kraju.

Na obszarze LGD jest dosyć dobrze rozwinięta infrastruktura oświatowa: 14 placówek wychowania przedszkolnego zapewniających opiekę dla 1269 dzieci, 15 szkół podstawowych kształcących 3517 uczniów oraz 4 placówki szkół ponadpodstawowych z bogatą i zróżnicowaną ofertą kierunków nauczania, a także funkcjonuje 5 bibliotek i filii, gdzie na koniec 2020 roku było w nich 6 180 czytelników. Ponadto w Chodzieży funkcjonują: Centrum Kształcenia Zawodowego, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii im. Marii Grzegorzewskiej. Bardzo ważnym aspektem jest to, iż teren objęty strategią, pomimo wielu działań infrastrukturalnych pod kątem obiektów sportowych, wymaga jeszcze bardzo wielu przedsięwzięć, jednakże

niewielka ilość środków nie pozwala na dalszą rozbudowę. Na dzień dzisiejszy obejmuje boiska, hale sportowo-widowiskowe, basen, stok narciarski, korty tenisowe, wypożyczalnię sprzętów wodnych, ścieżki rowerowe oraz wiele innych obiektów, jak hale sportowe, siłownie czy sale gimnastyczne. Można w nich organizować zawody i turnieje sportowe, a także koncerty, jeśli zaistnieje taka potrzeba. Halami sportowymi mogą pochwalić się Gminy miejska i wiejska Chodzież oraz Gmina Szamocin i Budzyń. Miłośnicy sportu na świeżym powietrzu mogą skorzystać ze stadionów i boisk sportowych znajdujących się w każdej gminie, także z nowo wybudowanych boisk w ramach programu „Moje boisko – Orlik 2012”. Do bazy Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Chodzieży należą również m.in.: 4 korty tenisowe użytkowane przez Towarzystwo Tenisa Ziemnego AS, 2 boiska do piłki nożnej w użytkowaniu Klubu Sportowego „Polonia”, Przystań Żeglarska HALS, statek spacerowy „Chodzieżanka”, kursujący na akwenie Jeziora Miejskiego i inne. Na obszarze LSR działa kilkanaście klubów sportowych, łącznie z klubami wyznaniowymi i Uczniowskimi Klubami Sportowymi zrzeszającymi niemal 1000 członków. **Jednak podczas konsultacji społecznych mieszkańcy w dużym stopniu postawili na konieczność polepszenia infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej.** Większa część ludzi młodych aktywnie uprawiających sport kierunkuje się właśnie ku piłce nożnej, jednak nie można zapominać o grupie nieposiadającej predyspozycji do tej dyscypliny sportowej, lub zwyczajnie czerpiącej przyjemność z innych form rekreacji fizycznej. Oprócz obiektów infrastruktury sportu i rekreacji wymienionych powyżej, teren dysponuje siecią szlaków turystycznych, zarówno konnych, jak i rowerowych.

Na obszarze LGD 95,45% ludności korzysta z instalacji wodociągowej, 75,50% z instalacji kanalizacyjnej. Natomiast odbiorcami gazu jest 8826 gospodarstw domowych, co daje 26821 użytkowników. Zauważono wzrost liczby gospodarstw wykorzystujących odnawialne źródła energii.

Jednakże mimo wszystko na terenie LGD występują negatywne zjawiska, których nie da się uniknąć. Problem ubóstwa i wykluczenia społecznego jest ich główną częścią. Prężna działalność pomocy społecznej idzie w kierunku rozwiązania tych kwestii, jednakże bez dodatkowego wsparcia może okazać się, że nie jest w stanie sama sobie poradzić z tą sytuacją. Powyższe obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 9 Struktura sieci wodno-kanalizacyjnej i gazowej na obszarze LGD

Gmina	Ogółem w %		W miastach w %		Na wsi w %		Sieć gazowa szt./osoby	
	wodociąg	kanalizacja	wodociąg	kanalizacja	wodociąg	kanalizacja	Gospod. domowe	Ludność
Miejska w Chodzieży	89,4	86,6	89,4	86,6	0,00	0,00	6 530	17 793
Chodzież	100	90,8	0,00	0,00	100	90,8	365	2 413
Budzyń	92,4	60,6	0,00	0,00	92,4	60,6	1 214	4 202
Szamocin	100	64	100	91	100	37,6	717	2 413

Źródło: GUS 2020 r.

Na terenie objętym strategią funkcjonują 23 przychodnie i 2 szpitale. W ciągu ostatnich 6 lat na obszarze LGD liczba gospodarstw domowych korzystających z opieki społecznej spadła i osiągnęła poziom 396 (na koniec 2020 r.). Główne powody, dla których mieszkańcy korzystają z pomocy społecznej na terenie powiatu to bezrobocie i ubóstwo, dalej niepełnosprawność. Szczegóły obrazują poniższe tabele.

Tabela nr 10 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa

Powiat	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
chodzieski	869	763	691	569	475	396

Źródło: GUS

Tabela nr 11 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności

Powiat	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
chodzieski	499	477	450	404	351	302

Źródło: GUS

Tabela nr 12 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

Gmina	Miejska w Chodzieży	Chodzież	Budzyń	Szamocin	Razem
Rok 2020	505	236	252	311	1304

Źródło: GUS

Porównując rok 2016 do 2020, należy podkreślić, iż we wszystkich gminach obszaru LGD zauważono tendencję spadkową bezrobocia, zarówno wśród kobiet jak i mężczyzn. Jednakże kobiety pozostają wciąż w gorszej sytuacji na rynku pracy. Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 13 Bezrobocie z podziałem na gminy

Gmina	Bezrobotni w gminach wchodzących w skład LGD					
	Ogółem		Mężczyźni		Kobiety	
	2016	2020	2016	2020	2016	2020
Budzyń	318	223	116	71	202	152
Miejska w Chodzieży	635	521	258	211	377	310
Chodzież	231	206	73	67	140	139
Szamocin	459	368	188	136	271	232
RAZEM	1643	1318	635	485	990	833

Źródło: GUS

Z poniższych danych wynika, że dużą grupę wśród bezrobotnych stanowią osoby młode z grupy wiekowej do 24 roku życia. W tym przedziale wiekowym kobiety znajdują się w niekorzystnej sytuacji. Można by rzec, że obowiązkiem LGD jest podjęcie kroków, aby przywrócić te grupy osób do aktywności zawodowej.

Tabela nr 14 Bezrobotni zarejestrowani w grupie wiekowej 24 lata i mniej w powiecie chodzieskim

	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Kobiety	234	201	146	108	117	157
Mężczyźni	150	95	46	41	61	72

Źródło: GUS

Martwić może fakt, iż prawie 40% osób bezrobotnych pozostaje nimi przez ponad rok, a wielu z nich przez dłuższy okres. Może to oznaczać, iż bardzo dobrze rozwinięty pakiet pomocy socjalnej wpływa na niektóre osoby w sposób zniechęcający do wprowadzenia zmian w sferze zawodowej.

Tabela nr 15 Bezrobotni zarejestrowani w powiecie chodzieskim pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok

	Ogółem (osoba)	Ogółem w % bezrobotnych ogółem	mężczyźni w % bezrobotnych mężczyzn	kobiety w % bezrobotnych kobiet	w % ludności aktywnej zawodowo
Powiat chodzieski	640	39,7	33,7	43,3	3,3

Źródło: GUS 2020 r.

Sektor społeczny prężnie działa również w dziedzinach wspierania, integracji i aktywizacji. Organizowane są imprezy o charakterze sportowym, kulturalnym i rekreacyjnym: Mistrzostwa Chodzieży w Pływaniu Szkół Podstawowych, Wielkopolskie Mistrzostwa Młodzieży LZS w Pływaniu, Mistrzostwa Chodzieży w narciarstwie zjazdowym, Dni Szamocina, Budzyna, Chodzieska Za-dyszka oraz wiele biegów charytatywnych, Ogólnopolski Przełajowy Bieg Grzymalitów, Zdrowa Sobota, Chodzieskie Targi Gospodarcze, Piknik Naukowy i wiele innych, również zrealizowanych z programu PROW 2014-2020, takie jak Chodzieski Piknik Historyczny, Chodzieski Jarmark Rzemiosła, Impreza integracyjna - W dawnym stylu PRL-u, Bitwa o Budzyna 2020 - piknik historyczno-militarny, czy Zdrowa Gęsina z łąk Szamocina. Każda kolejna impreza przyciągała coraz więcej uczestników, co było motywacją do organizowania kolejnych przedsięwzięć. Nie można jednak nie zauważyć, że wydarzenia o charakterze *stricto* kulturalnym nie przyciągają takiej publiczności, jak pozostałe. **Wszystkie te działania wskazują na silną integrację obszaru i społeczności lokalnej oraz wskazują na dobrą przyszłą współpracę tych środowisk.** Dodatkowym motorem napędowym tych imprez jest próba wzmocnienia słabej identyfikacji mieszkańców napływowych z nowym miejscem zamieszkania.

Na obszarze LGD działa **95 organizacji pozarządowych**, których duża aktywność jest jednym z elementów efektywnego rozwoju obszaru. Organizacje pozarządowe stają się coraz bardziej odpowiednimi jednostkami do realizacji zadań publicznych, skupiając coraz większą liczbę aktywnych obywateli, poczuwających się do odpowiedzialności za rozwój lokalny. Nie przeszkadza to jednak twierdzić, że zaangażowanie społeczne niektórych grup mieszkańców mogłoby być większe, a wsparcie organizacji pozarządowych bardziej rozpowszechnione. Na wsiach prężnie działają również organizacje rolnicze, zwłaszcza Koła Gospodyń Wiejskich, które poprzez swoje działania promują obszar i kultywują tradycje.

Uwarunkowania gospodarcze

Ślady działalności ludzkiej, w tym gospodarczej, sięgają w obszarze do 4 tysięcy lat wstecz, kiedy krótkotrwale zasiedlano, przenosząc się z miejsca na miejsce, krawędzie pradoliny Noteci. Tysiąc lat później, w neolicie, zaczęto uprawiać rolę i hodować zwierzęta. Ślady ówczesnego osadnictwa znaleźć można np. w Laskowie czy Strzelcach. W VII w. p.n.e., w epoce żelaza, rozwój gospodarki nabrał szybszego tempa. Ślady ówczesnego osadnictwa znajdują się m.in. w Oleśnicy i Podaninie. W średniowieczu obok rolnictwa szczególnie silnie rozwinęło się rzemiosło i kupiectwo, zwłaszcza w miastach. Rzemiosło zorganizowane było w sześciu cechach: sukienniczym, garncarskim, piekarskim, piwowarskim, krawieckim i szewskim. W późniejszych wiekach (XVIII–XIX) krąg ten poszerzył się o cechy bednarzy, rzeźników, kowali, rymarzy i stolarzy. Oprócz zrzeszonych w cechach, byli także rzemieślnicy niezrzeszeni: garbarze, kaflarze, szklarze, cieśle, kamieniarze, kapelusznicy, murarze, balwierze. Dziś w obszarze działa jeden cech - Cech Rzemiosł Różnych. Duży wpływ na rozwój gospodarczy miał stan komunikacji. Przez obszar wiódł trakt przez niektórych nazywany poznańskim, przez innych kupieckim - do Piły, i dalej do Bałtyku. W późniejszym czasie pobudowano tory kolejowe Poznań-Chodzież-Piła. Od wieków kwitły tu handel i kupiectwo, które po dziś dzień są jednymi z głównych gałęzi dochodu na terenie działania LGD „Dolina Noteci”.

Według danych GUS, w 2020 r. na terenie LGD „Dolina Noteci” zarejestrowanych było 4 270 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON. Wśród nich znajdują się takie branże jak: przetwórstwo przemysłowe, transport, budownictwo, stolarstwo, handel hurtowy i detaliczny, transport i gospodarka magazynowa, naprawa pojazdów samochodowych i wiele inne. Poniższa tabela wskazuje, iż największy przyrost

firm wg ilości zatrudnionych osób nastąpił w mikroprzedsiębiorstwach zatrudniających do 9 osób. Natomiast spadek generują większe firmy tj. do 49 pracowników, a także te do 249. Jest to niepokojące zjawisko gospodarcze wpływające negatywnie na rynek pracy. Do największych przedsiębiorstw na obszarze LSR należą w Gminie Budzyń: KABAT TYRE SP. z o.o. S.J., LUMAG Sp. z o.o., KOMFORT Sp. z o.o., TOMEX A.J.C. Sp. J., PPHU "LAMPEX" i TERRAZZO.

Tabela nr 16 Podmioty gospodarcze ze względu na wielkość i rozwój na obszarze LSR

Podmiot wg klas wielkości (ilość zatrudnionych osób)	2016	2017	2018	2019	2020
0 – 9	3699	3788	3813	3999	4071
10 – 49	193	196	210	177	173
50 – 249	28	27	25	25	24
250 – 999	1	1	1	1	1
1000 i więcej	1	1	1	1	1
RAZEM	3922	4013	4050	4203	4270

Źródło: GUS

Tabela nr 17 Liczba przedsiębiorstw poniżej 50 pracowników na obszarze LSR

Nazwa gminy	Liczba przedsiębiorstw poniżej 50 pracowników na obszarze LSR na dzień 31.12.2020 r.	
	0-9	10-49
Gmina Miejska w Chodzieży	2 110	83
Chodzież	615	35
Budzyń	776	31
Szamocin	570	24
Razem	4 071	173
Razem 0-49	4 244	

Źródło: GUS

Podczas konsultacji społecznych, jak również w trakcie innych metod badawczych, często pojawiał się aspekt produktu lokalnego. Na terenie LGD podkreślano bowiem brak produktu, który można by nazwać sztandarowym produktem lokalnym, który byłby rozpoznawalny w kraju. Jednocześnie podczas licznych imprez typu lokalne targi czy jarmarki, bardzo często można natknąć się na rękodzielnictwo lub domowe przetwórstwo spożywcze. Wskazuje to więc, że produkty lokalne *de facto* istnieją, jednakże są umiejscowione w „szarej strefie”.

Mocną pozycję w powiecie **zajmuje rolnictwo**. Rolniczy charakter gospodarowania na obszarach wiejskich dominuje tu nad przemysłowym. Pomimo mało żyznych gleb, konwencjonalne rolnictwo jest bardzo dobrze rozwinięte. W ogólnej powierzchni powiatu przeważają użytki rolne, które stanowią ponad 31 tys. ha powierzchni. Udział gruntów ornych jest jednak niższy niż przeciętnie w województwie, a udział łąk i pastwisk – większy. Użytkowanie łąk, z uwagi na położenie w większości w Dolinie Noteci i prawną ochronę jej środowiska, ma ekstensywny charakter. Determinuje to niższą o 25% niż średnia w województwie obsadę bydła na 100 ha użytków rolnych i nieco niższą towarowość produkcji rolniczej. Biorąc pod uwagę powyższe oraz niższą niż w województwie bonitację rolniczej przestrzeni produkcyjnej, towarowość produkcji jest i tak stosunkowo wysoka. W powiecie jest około 1900 gospodarstw rolnych, kilka przedsiębiorstw rolniczych i gospodarstw posiada areał przekraczający 100 ha. Słabe gleby i mało wydajna produkcja w innych częściach powiatu oraz gorsza niż przeciętnie w województwie i w kraju jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej (powiat mieści się w grupie 50–60 punktów, a województwo i kraj 60–70 punktów) skłania rolników do podejmowania innej, dodatkowej działalności gospodarczej: usług transportowych, komunalnych, rolniczych, leśnych, handlowych itd. Pozwala to zwiększyć dochody tych gospodarstw i znaleźć zajęcie

dla członków rodziny. W ten sposób nie tylko wsie, ale i pojedyncze gospodarstwa nabierają – wzorem zachodnioeuropejskim – cech wielofunkcyjności.

W Gminie Chodzież dominują małe gospodarstwa od 1 do 5 ha oraz powyżej 15 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosi około 25 ha. Wśród upraw przeważają pszenżyto ozime, jęczmień jary, żyto oraz mieszanki zbożowe jare. Wśród zwierząt hodowlanych dominuje drób, trzoda chlewna oraz bydło, zarówno biorąc pod uwagę bezwzględną liczbę zwierząt, jak i liczbę gospodarstw je posiadające. **W Gminie Budzyń** ok. 19 % mieszkańców pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo). W strukturze użytkowania gruntów około 57,7% stanowią użytki rolne, a około 35,3% lasy. Tereny gminy to głównie gleby IV a, IV b i V klasy, które stanowią 67% gruntów ornych gminy. W strukturze gospodarstw w Gminie Budzyń znaczna ich ilość 27,6% to gospodarstwa o wielkości 15+ ha. Ilość dużych gospodarstw w Gminie Budzyń jest stosunkowo do ogólnej ilości większa od ilości podobnych gospodarstw w powiecie Chodzieskim (9,5%). Dużą pozycję stanowią uprawy przemysłowe ziemniaków oraz rzepaku i rzepiku w sumie 1800 ha. W Gminie prowadzi się także produkcję zielarską, która obok produkcji zdrowej żywności cieszy się coraz większym zainteresowaniem. Hodowla w odróżnieniu od produkcji roślinnej obejmuje cykle produkcyjne dłuższe od rocznych, co powoduje, że tylko część gospodarstw w Gminie Budzyń specjalizuje się w hodowli trzody chlewnej i bydła. **W Gminie Szamocin** w strukturze gruntów dominują użytki rolne (ponad połowa powierzchni gminy) tj. 6865,0 ha (53,2 %), w tym: grunty orne 3287,4 ha, sady 1,55 ha, łąki, pastwiska 3576,1 ha.

Sektor turystyczny jest rozwijającym się działem światowej gospodarki. Ma wysoki udział w tworzeniu produktu krajowego brutto oraz miejsc pracy. Obejmuje produkcję dóbr i usług związanych z obsługą turystyczną. Na obszarze LGD turystyka ma szczególne znaczenie. Według opinii zebranych podczas konsultacji społecznych, **tereny objęte LSR są jednym z najbardziej urokliwych obszarów Wielkopolski, o znakomitych warunkach wodnych i innych walorach przyrodniczo-kulturowych, żyjących ze sobą w symbiozie i harmonii, stanowiących o predyspozycjach obszaru do rozwoju turystyki, wypoczynku i rekreacji.** Większość obszaru położona jest w Dolinie Noteci lub na jej obrzeżach i objęta różnego rodzaju formami ochrony prawnej (Natura 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu), a obszar niegdyś predysponowany do zakwalifikowania się jako zabytek dziedzictwa światowego na liście UNESCO daje ogromne szanse promocji tego mezoregionu. Nie bez znaczenia jest tu również wskazanie przez respondentów na etapie badania ankietowego turystyki jako głównego kierunku rozwoju obszaru oraz wyłonienie w ramach dalszych etapów konsultacji licznych wniosków mówiących o potencjale obszaru sprzyjającym rozwojowi turystycznemu: walory przyrodnicze, obiekty historyczne, miejsca kultu religijnego, ale także mówiących o: licznych brakach w infrastrukturze turystycznej i oznakowaniu atrakcji, niedostosowaniu oferty usług turystycznych do potrzeb turystów oraz braku promocji turystycznej. W kontekście tym cele LSR powinny zakładać w zakresie turystyki interwencję trójtorową: usługi, infrastruktura, promocja.

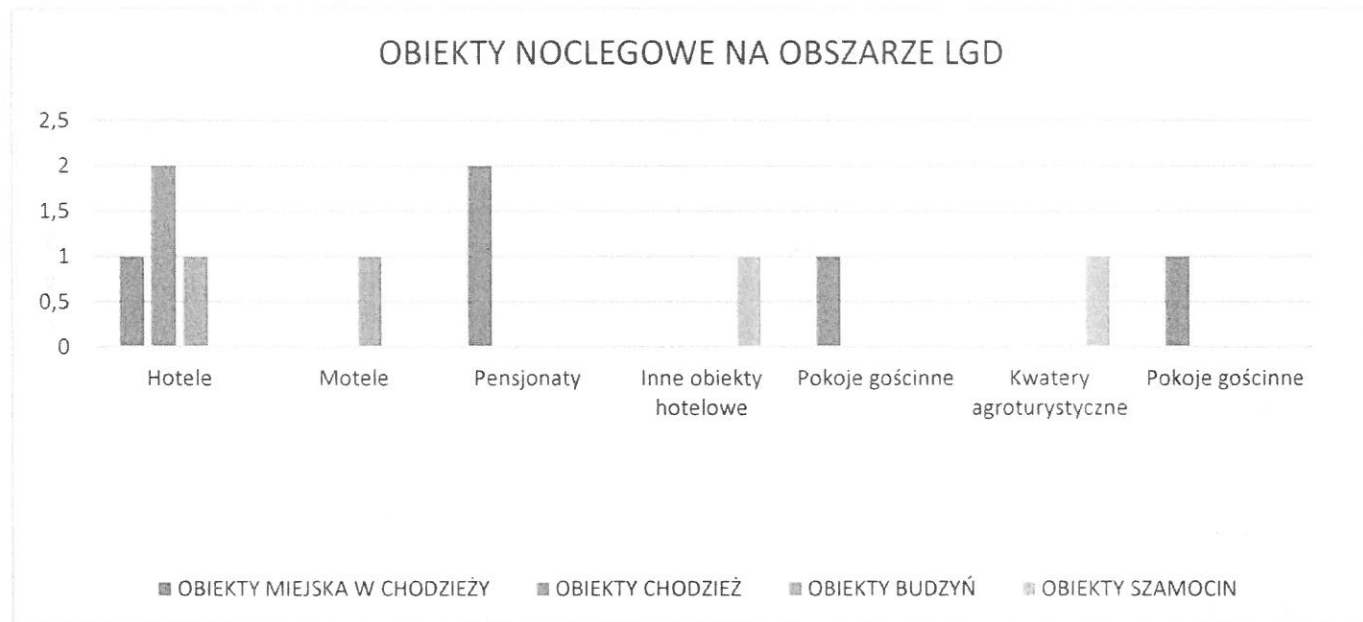
Obszar obfituje w liczne zabytki i obiekty dziedzictwa kulturowego, do których należą m. in.:

- gotycki kościół parafialny św. Floriana z I połowy XV w., przebudowany w 1668 r., z późnobarokowym wnętrzem z 1754 r. w Chodzieży,
- dzwonnica późnoklasycystyczna z 1840 r. w Chodzieży,
- pozostałości późnogotyckich murów zamku z przełomu XV/XVI wieku w Chodzieży,
- drewniane domy tkaczy z XVIII i XIX w. o konstrukcji szkieletowej i murowanej w Chodzieży,
- dworek z przełomu XIX/XX w. – „Straszny Dwór” w Chodzieży,
- neobarokowe Sanatorium Przeciwgruźlicze z lat 20. XX wieku w Chodzieży,
- dwór z I ćw. XIX w. oraz pałac z poł. XIX w. w Oleśnicy,
- pałac z XIX wieku w Strzelcach,
- park krajobrazowy z przełomu XIX/XX wieku w Ratajach,
- postawiony w I połowie XIX w. kościół św. św. Piotra i Pawła, z elementami stylów klasycystycznego i neoromańskiego w Szamocinie,
- pseudobarokowy kościół parafialny pw. Najświętszej Maryi Panny Wspomożycielki Wiernych z pocz. XX wieku w Szamocinie,

- spichlerz zbożowy z I połowy XIX wieku w Szamocinie,
- domki sukienników z XVIII i XIX wieku w Szamocinie,
- wiatrak Partlak z XVII wieku w Budzynie,
- kościół pod wezwaniem św. Barbary z 1849 roku wraz z późnorennesansowym ołtarzem głównym z XVII wieku oraz dwa boczne, barokowe z XVIII wieku w Budzynie,
- kościół pod wezwaniem św. Andrzeja Boboli, zbudowany w 1881 roku w Budzynie, i wiele innych

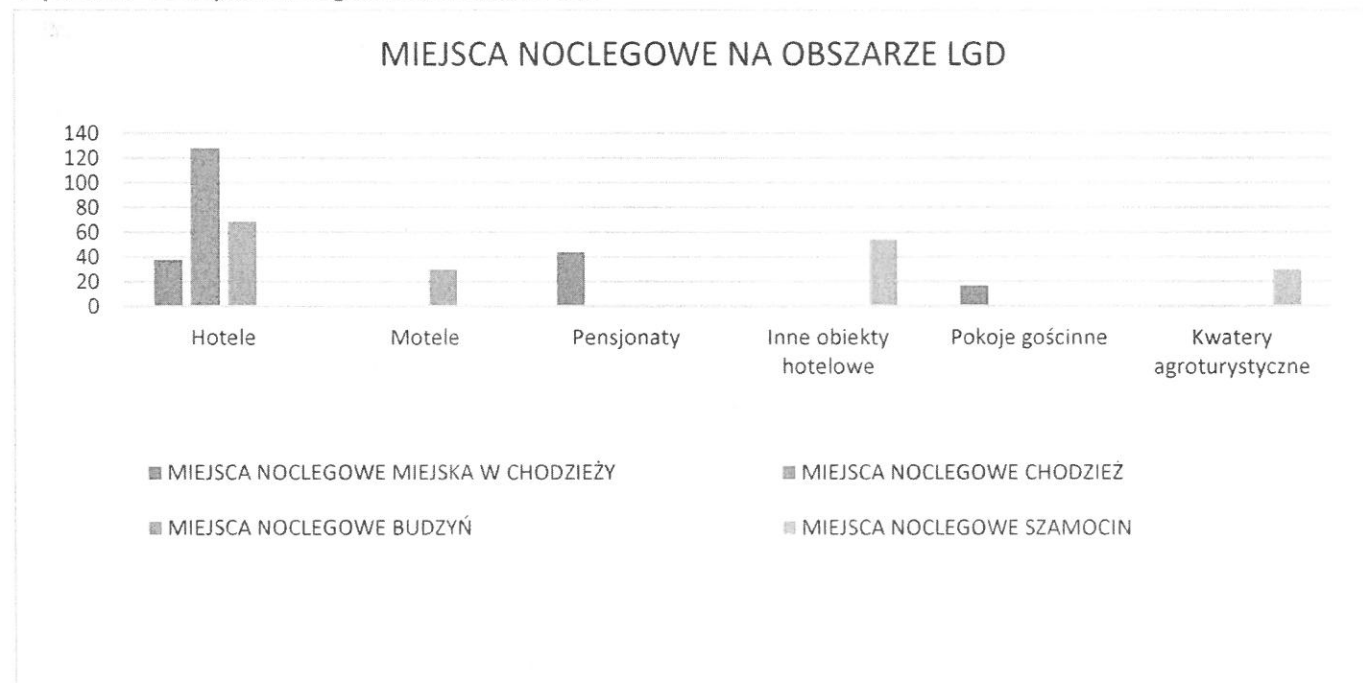
Jednakże, pomimo walorów historycznych, duży nacisk zarówno wśród turystów, jak i lokalnych przedsiębiorców, położony jest na atrakcje przyrodnicze. Według GUS, obecnie na obszarze LSR dostępnych jest 11 obiektów noclegowych, z 410 miejscami noclegowymi. Liczba korzystających z noclegów turystów zagranicznych to 6649 oraz wynajętych przez nich pokoiów w obiektach hotelowych na 14 970 noclegów.

Wykres nr 3 Obiekty noclegowe na obszarze LGD

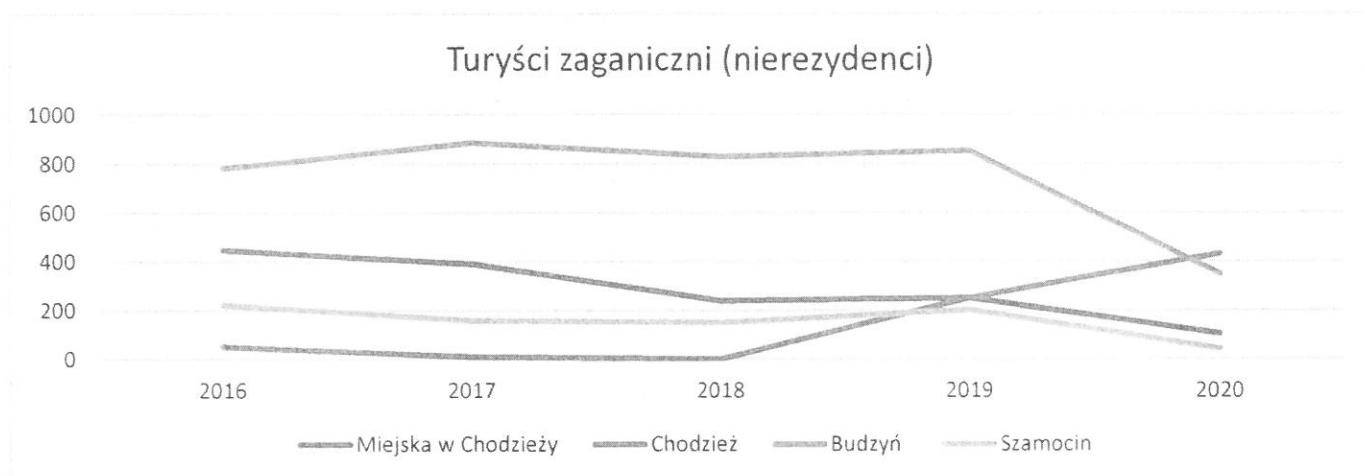
Źródło: GUS 2020 r.

Wykres nr 4 Miejsca noclegowe na obszarze LGD

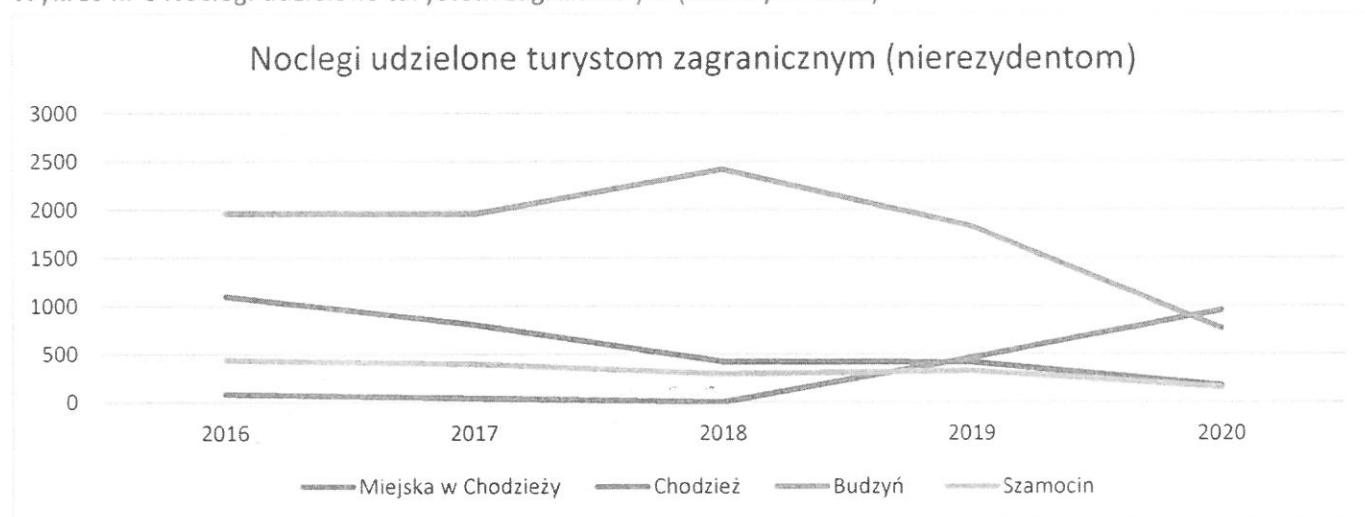
Źródło: GUS 2020 r.

Wykres nr 5 Turyści zagraniczni (nierezydenci)

Źródło: GUS 2020 r.

Wykres nr 6 Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom)

Źródło: GUS 2020 r.

W latach 2016-2020 sukcesywnie malała liczba korzystających z noclegów turystów zagranicznych (z 1503 w roku 2016 do 928 w roku 2020) oraz udzielonych im noclegów w obiektach hotelowych (z 3579 w roku 2016 do 2043 w roku 2020). Zakładamy, iż sytuacja zmieni się pozytywnie i działania realizowane przez LGD pozwolą poprawić sytuację na lokalnym rynku turystycznym. Podczas konsultacji społecznych wykazano duże zapotrzebowanie na rozwój tej dziedziny poprzez lokowanie środków w powstanie nowych obiektów turystycznych oraz rozwój już istniejących, który pozwoli na oferowanie nowych usług dla klientów.

Powyższe informacje obrazują wysoką atrakcyjność turystyczną obszaru, ale przede wszystkim niewykorzystany potencjał na stworzenie lepszej bazy noclegowej oraz rosnące zapotrzebowanie na obiekty okołoturystyczne, kierując działania LSR na tę właśnie branżę. **Niewielka liczba obiektów agroturystycznych** (Gospodarstwo Agroturystyczne Polna 6 w Szamocinie) jest nadal zastępowana hotelami i motelami, m.in: hotel „Habenda” i motel „Tomex-C” w Gminie Budzyń, motel „U Koziołka” w Gminie Szamocin, Pensjonat Szelesiówka, Wyrwidąb, Siedlisko Trojanka w Gminie Chodzież oraz „U Kota Wasyla”, Pensjonat „Straszny Dwór”, Łazienki Chodzieskie w Gminie Miejskiej w Chodzieży. Idąc z duchem czasu i rozwijającymi się trendami, powstało kilka tzw. apartamentów na wynajem, np. Apartament w stylu vintage, Apartament Ovoc czy Apartamenty Centrum Chodzież.

Rosnące zainteresowanie obszarem pod kątem turystyki krajoobrazowej **powinno sprzyjać rozwojowi agroturystyki**. Z konsultacji społecznych jasno wynika, że agroturystyka cieszy się dużym potencjałem i ma doskonałe warunki do rozwoju. Świetnym przykładem na dobrze prosperujące gospodarstwo agroturystyczne może być chociażby

gospodarstwo państwa Lidii i Jarosława Woźniczaków, do którego przyjeżdżają grupy szkolne i przedszkolne na „zielone szkoły”, naukę jazdy konnej, zajeżdżanie koni do zaprzęgu i pod siodło oraz pomoc w wychowaniu koni. Innymi przykładami na wzór gospodarstw agroturystycznych są: Bar „Przystań”, posiadający własną plażę i 20 miejsc noclegowych i Osada Laskowo w Laskowie k. Szamocina, czy „Dębowy Las” w funkcjonującym gospodarstwie rolnym w Bukowcu i inne.

Obszar LGD w dużej części pokryty jest lasami. Jest to teren bogaty w zwierzynę, w tym zwierzynę łowną, co sprzyja rozwojowi turystyki myśliwskiej. Na obszarze działania Stowarzyszenia działają koła łowieckie.

W ciągu ostatnich lat na obszarze LGD poczyniono wiele inwestycji pod kątem rozwoju turystyki: budowa ścieżek rowerowych, małej infrastruktury rekreacyjnej (place zabaw, siłownie zewnętrzne), rewitalizacja miasta i wiele innych. Stworzona wypożyczalnia rowerów miejskich Chromek, która cieszy się coraz większym zainteresowaniem i rozbudowuje swoją sieć stacji to kolejny atut obszaru LGD. **Działania te w widoczny sposób stały się wyznacznikiem kierunku dalszego rozwoju obszaru.** Ugruntowały też opinię o dobrej gospodarności jednostek samorządu terytorialnego, a w związku z tym potwierdziły zasadność przyznawania środków tym podmiotom.

Pomimo nienajgorszego zaplecza turystycznego i rekreacyjnego, obszar nie wykorzystuje w pełni swojego potencjału w tym zakresie. Dlatego zakłada się, iż możliwość otrzymania środków na rozwój obszarów wiejskich pod tym właśnie kątem będzie idealnym rozwiązaniem. Systematyczne podnoszenie poziomu bazy noclegowej i gastronomicznej, a także szybki jej rozwój i urozmaicenie przyczynią się do lepszego postrzegania terenu przez turystów.

Trend rozwojowy wykazują: turystyka rowerowa, piesza i konna, a także agroturystyka. Ta ostatnia związana jest coraz częściej z rolnictwem zrównoważonym, o niskim stopniu intensywności nawożenia, bądź proekologicznym albo w pełni ekologicznym (certyfikowanym). Dotychczasowy trend rozwoju agroturystyki będzie się nadal utrzymywał. Przemawiają za tym następujące przesłanki:

- słaba jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej na większości powierzchni powiatu i niska naturalna ich wartość plonotwórcza, połączona z prawnym ograniczeniem nawożenia, wymuszonym wymogami ochrony środowiska. Skłaniać to będzie rolników do przekwalifikowania dotychczasowego rolnictwa konwencjonalnego na wspierane finansowo rolnictwo zrównoważone i ekologiczne, łączone z działalnością agroturystyczną i zdrowym żywieniem gości. Zwiększać się będą tym samym dochody właścicieli tych gospodarstw.
- moda w miastach na „folk” (wieś) i zrozumienie potrzeby detoksykacji organizmów ludzkich przez naturalne żywienie i choć krótkotrwały pobyt w naturalnym, wiejskim środowisku. Pobyt taki stanowi atrakcję dla całej rodziny, a w szczególności dla dzieci.

Członkami LGD są mieszkańcy obszaru, reprezentujący różne grupy społeczne i zawodowe, które tworzą **partnerstwo lokalne** o szerokim zakresie. Obszar objęty strategią wykazuje olbrzymi potencjał turystyczny, który zdaniem grupy respondentów biorących udział w konsultacjach jest wciąż niewykorzystany. Podczas **spotkań konsultacyjnych** potrzeba integracji i aktywizacji została wskazana przez mieszkańców obszaru LGD jako jedna z ważniejszych spraw. Budowa i modernizacja miejsc i obiektów mających szczególne znaczenie dla zaspokojenia potrzeb rekreacyjnych mieszkańców oraz stwarzania nowych ofert spędzania wolnego czasu także okazały się bardzo istotnym czynnikiem, dlatego potrzeby te nie mogą pozostać niezauważone. Nawet na poziomie tzw. małej infrastruktury publicznej, jak place zabaw, siłownie zewnętrzne czy choćby wiaty turystyczne, muszą znajdować się na liście inwestycji priorytetowych.

W szeregach LGD są podmioty, które mają możliwości pozytywnie wpłynąć na te problemy, tj. gminy partnerskie, przedsiębiorcy (oferujący usługi: agroturystyczne, noclegowe, gastronomiczne, itp.), organizacje pozarządowe (działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami, kobiet, seniorów, dzieci i młodzieży i inne), rolnicy oraz osoby fizyczne. Efektem konsultacji społecznych są zdiagnozowane na obszarze LGD grupy w niekorzystnej sytuacji, do których należą osoby młode, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami, kobiety. Zaplanowano dla nich w LSR różne działania aktywizacyjno-integracyjne oraz komunikacyjno-informacyjne adekwatne dla danej grupy docelowej. Powyższe działania realizowane będą na różnych etapach wdrażania LSR, a nawet jej przygotowania.

Włączenie ww. grup uwidoczniło poprzez członkostwo w organach Stowarzyszenia tj. w Zarządzie i Radzie, a także w zaplanowanych do realizacji działaniach uwzględniających analizę obecnej oferty, które uwidoczniło w opisie przedsięwzięć, planie finansowym, planie działania i wskaźnikach.

Podsumowując obszar objęty LSR ma jasno określone granice geograficzne, w kontekście ich charakteru funkcjonalnego, jest jednorodny i spójny społecznie i charakteryzuje się wspólnymi tradycjami, lokalną tożsamością, poczuciem przynależności, a także wspólnymi potrzebami i oczekiwaniami.

Oprócz spójności terytorialnej, kulturowej i historycznej obszaru LGD, występuje tu spójność klimatyczna obszaru, spójność zasobów przyrody, zasobów wodnych, bogactw naturalnych regionu.

Spójność przestrzenna – obszar realizacji LSR, znajdujący się w jednym obrysie, obejmuje teren czterech sąsiadujących ze sobą gmin, położonych na terenie powiatu chodzieskiego.

Spójność geograficzna – cały obszar przedmiotowych terenów położony jest wokół doliny Noteci – jednego z największych obszarów torfowo-bagiennych w Europie.

Spójność przyrodnicza – o spójności decyduje lesistość, ale przede wszystkim dolina jako korytarz ekologiczny, zaś pod względem klimatycznym teren wdrażania LSR należy do tzw. dzielnicy nadnoteckiej.

Spójność kulturowa – na obszarze żywa jest tradycja Pałuk, jednolitość kulturowa przejawia się w kultywowaniu dawnych obrządków, świątecznych zwyczajów, gwary, pieśni.

Cały obszar charakteryzują podobne uwarunkowania turystyczne, ochrony środowiska, przestrzenne i komunikacyjne, a także uwarunkowania prowadzenia działalności rolniczej i gospodarczej na obszarach NATURA 2000. Do tego dochodzą uwarunkowania społeczno-gospodarcze oraz te związane z przedsiębiorczością, dotyczące wskazanych grup w niekorzystnej sytuacji w obszarze działania Stowarzyszenia „Dolina Noteci”. Diagnoza obszaru oparta na danych statystycznych oraz pozostałych, szeroko dostępnych informacjach, w znakomitej większości pokrywa się z wynikami konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze LSR. Problemy, które wynikają z analizy obszaru, są jednocześnie problemami społeczności lokalnej, która je zauważa i chce im przeciwdziałać. Można zatem wyodrębnić trzy zasadnicze problemy, które najbardziej doskwierają lokalnej społeczności:

- **zaniedbana działalność gospodarcza w branży turystycznej i okołoturystycznej,**
- **infrastruktura turystyczna i rekreacyjna,**
- **niewystarczająca aktywność mieszkańców spowodowana zaniedbaną działalnością integracyjną.**

Cele strategii będą wprost wynikały z zapotrzebowania na zmiany i z uchybień zaobserwowanych na terenie LGD:

- **C.1 Rozwój gospodarczy oparty na kapitale mieszkańców**
- **C.2 Rozwój infrastruktury turystycznej uwzględniający zasoby naturalne**
- **C.3 Rozwój społeczny bazujący na potencjale obszaru**

ROZDZIAŁ III

PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR

W budowaniu Lokalnej Strategii Rozwoju zostało zastosowane partycypacyjne podejście, gdyż współdecydowanie to przekazanie obywatelom kompetencji, a tym samym odpowiedzialności w zakresie podejmowanych działań i decyzji. Priorytetem było, by to lokalne przedsięwzięcie skupiło i zainteresowało reprezentatywną grupę ludzi, pozwalając na zbudowanie strategii w sposób twórczy, realny i przemyślany. Dlatego każdy kto chciał, miał możliwość wniesienia swojej opinii, czy to drogą elektroniczną, czy poprzez media społecznościowe, podczas konsultacji jakościowych, indywidualnych wywiadów, itp.

Lokalna Grupa Działania była i jest otwarta na nowe propozycje kontaktu dla zwiększenia udziału społeczności lokalnej. Liczba zastosowanych metod konsultacyjnych przyniosła spodziewany skutek, który przełożył się na: liczbę osób uczestniczących w spotkaniach, jakość wywiadów indywidualnych, liczbę wnoszonych poprawek do dokumentów, jak również rozpisanych wstępnie projektów. Lokalna społeczność przedstawiła rzeczywiste problemy i potrzeby lokalnych interesariuszy, dzięki którym możliwe były do określenia założeń i celów LSR.

W ramach prowadzonych działań partycypacyjnych wykorzystano następujące metody i narzędzia angażowania zainteresowanych stron:

- 1) **Grupa Robocza ds. tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju (GR)** – na każdym z kluczowych pięciu etapów budowy Lokalnej Strategii Rozwoju, LGD prowadziła konsultacje z grupą roboczą. W skład GR weszli reprezentanci gmin (sektor publiczny), osoby z sektora społecznego (członkowie organizacji pozarządowych skupiających m.in. osoby z różnymi niepełnosprawnościami, kobiety, seniorów i osoby młode) oraz osoby z sektora gospodarczego (przedsiębiorcy, rolnicy). Podkreślić należy, że są oni ekspertami z różnych dziedzin tj.: badawczo - rozwojowa, edukacyjna, kulturalna, rekreacyjna, animacyjna, społeczna, ochrony środowiska, gospodarki, ekonomii, bankowości, środków unijnych, jak również osoby współtworzące inne lokalne strategie. Przeważająca liczba osób wybranych do GR miała doświadczenie w zakresie realizacji projektów unijnych. GR zaangażowana była do opracowania i konsultowania poszczególnych zagadnień LSR, w szczególności diagnozy i analizy SWOT, celów, przedsięwzięć i wskaźników realizacji LSR, zasad wyboru operacji i kryteriów wyboru przyszłych projektów, monitoringu i ewaluacji, planu komunikacji, czyli każdego kluczowego etapu prac nad strategią. W związku z tym, iż nie pojawiły się odbiegające tematycznie sugestie, członkowie grupy w trakcie prac wskazali, na jakim poziomie widzą spójność LSR i w jaki sposób będzie można w niej uwzględnić wszystkie wnioski z konsultacji.
- 2) **Punkty Konsultacyjne** na wydarzeniach lokalnych - weryfikacja grup docelowych, których członkowie byli pomocni w budowie LSR. Nie bez przyczyny wybrano właśnie taką formę dotarcia do lokalnej społeczności. Gminy tworzące obszar to głównie gminy wiejskie i wiejsko - miejskie, a organizowane różne imprezy i wydarzenia są jedną z tych form, które skupiają nie tylko środowisko wiejskie, ale także miejskie. Podczas imprez lokalnych takich jak: XXV Chodzieskie Targi Gospodarcze PROMOCJE 2022, Dożynki gminno - parafialne w Jaktorowie, Dożynki powiatowo-gminne w Zacharzynie, XV Powiatowa wystawa koni hodowlanych w Budzynie oraz Dni Budzyna, LGD miało okazję do zaciekawienia potencjalnych wnioskodawców i wręczenia ulotek dotyczących konsultacji w każdej z gmin oraz zaproszenia na spotkania indywidualne w Biurze LGD pn. „Przyszłość w naszych rękach”. Dodatkowo ulotki zostały dostarczone do gmin członkowskich, do instytucji kultury, organizacji pozarządowych i innych podmiotów. Ponadto uczestnicy ww. imprez wypełniali ankiety nt. „Oczekiwań mieszkańców odnośnie narzędzi komunikacji pomiędzy LGD, a mieszkańcami na obszarze jej działania” oraz „Oczekiwań mieszkańców odnośnie realizacji celów w ramach LSR przez LGD na obszarze jej działania”.
- 3) **Spotkania informacyjno-konsultacyjne dla lokalnych społeczności gminnych** - w kwietniu 2022 r. lokalna społeczność w formie jakościowych spotkań konsultacyjnych pracowała nad strategią. Konsultacje w tej formie cieszyły się największym zainteresowaniem i przyniosły najlepsze efekty. W panelu dotyczącym diagnozy i analizy SWOT wzięło udział niemal 200 osób, które jednocześnie zadeklarowały udział w kolejnych spotkaniach. Ta forma współpracy nad strategią przyniosła zakładane i oczekiwane efekty. Spotkania miały formę debaty, w czasie której omawiano głównie diagnozę i analizę SWOT, a także wynikające z niej cele i wskaźniki. Dyskutowano także o różnorodnych formach komunikacji (nie tylko formalnych), które powinny zostać ujęte w planie komunikacji. **Podmiotami zmobilizowanymi i zaangażowanymi w tworzenie strategii**, którzy jednocześnie są reprezentatywni dla lokalnej społeczności były: Cech Rzemiosł Różnych, Stowarzyszenie „Bioderko”, Fundacja „Ukryte Marzenia”, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Towarzystwo Miłośników Ziemi Chodzieskiej, Chodzieski Klub Gospodarczy, Chodzieski Klub Żeglarski LOK, Klub Żeglarski OPTY, Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego, Stowarzyszenie Chodzieskich Amazonek „Różowa Wstążeczka”, Stowarzyszenie ONI, Bractwo Strzeleckie, Stowarzyszenie „Krok do Przodu”, Polskie Stowarzyszenie WIDOKI, PTTK, Rodzinne Ogrody Działkowe im. Jordana, Fundacja Lodożercy, Stowarzyszenie Młodość i Doświadczenie, Stowarzyszenie Nie – Milcz Działaj, OSP Stróżewo, KGW Strzelce, Stowarzyszenie SOCIUS, Koło Emerytów i Rencistów, KGW Lipia Góra, Towarzystwo Przyjaciół Lipiej Góry i okolic, Stowarzyszenie Teatr 44, KGW Lipa, KGW Heliodorowo, Koło Pszczelarzy, Budzyńskie Stowarzyszenie Dawców Krwi, Stowarzyszenie Leśna Brać, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Izba Historii Ziemi Budzyńskiej,

Stowarzyszenie Rekonstrukcji Historycznej Ehrhardt M17, KGW Nowe Brzeźno, KGW Wyszyń, Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej w Budzynie „Budzyniaki”.

Grupę interesu publicznego reprezentowali: władze gmin i pracownicy urzędów, przedstawiciele Ośrodków Kultury, szkół, przedszkoli, radni i sołtysi. Natomiast grupę sektora gospodarczego reprezentowali: przedstawiciele firm lokalnych z różnych branż, takich jak: turystyczna, noclegowa, gastronomiczna, animacyjno-rekreacyjna, edukacyjna, produkcyjna, handlowa, rehabilitacyjna, medyczna, doradcza, kosmetyczna, fryzjerska, stolarska, budowlana, fotograficzna, ochroniarska, oraz inne w ramach usług dla ludności. Debaty poparte były ankietami dotyczącymi analizy SWOT, która jest najskuteczniejszym narzędziem badawczym w procesie identyfikacji atutów i słabych stron oraz szans i zagrożeń na obszarze objętym LSR. Diagnozowanie za pomocą tej metody pozwoliło na ustalenie rozwiązań adekwatnych do specyfiki regionu, a także na rozpoczęcie prac nad strategią. Osobom chętnym udostępniono Karty projektowe (fiszki) dotyczące pomysłów zagospodarowania środków finansowych w perspektywie 2023-2027 z funduszy europejskich. Podsumowując, interesariusze i zaangażowane podmioty dzielili się w trakcie spotkań informacjami, wiedzą i doświadczeniem, które przełożyło się na wiarygodność i zaufanie do realizacji przyszłych projektów w partnerstwie, a co za tym idzie **LGD nie będzie działać w odosobnieniu**. Informację

o konsultacjach przekazano mieszkańcom poprzez stronę internetową LGD i gmin członkowskich, facebooka, tablice ogłoszeń, słupy ogłoszeniowe, sołtysów, lokalnych liderów, członków i sympatyków Stowarzyszenia.

- 4) **Konsultacje Indywidualne** pn. „Przyszłość w naszych rękach” - wzorem ubiegłego okresu przygotowawczego, LGD uruchomiło cykl spotkań odbywających się w każdą środę w siedzibie Stowarzyszenia lub w innym miejscu po uzgodnieniu z zainteresowanymi osobami (Mobilny Punkt Konsultacyjny). Metoda ta sprawdziła się i pozwoliła sprecyzować odpowiedzi na liczne trudne pytania, a w szczególności na określenie konkretnych projektów, które miałyby być realizowane w nowej perspektywie finansowej, a których nie ma możliwości realizacji na tradycyjnych konsultacjach jakościowych przy większej liczbie osób. Karta projektowa, o której mowa w pkt 3 zawierała takie dane jak: tytuł projektu, nazwę wnioskodawcy, dane kontaktowe, miejsce realizacji, opis projektu, realizatora, zakres działania, przybliżony budżet, odbiorcy, określenie **innowacyjności**, ukierunkowanie na cyfryzację, ochronę środowiska i klimatu (OZE), zmiany demograficzne (starzenie się i wyludnianie) oraz partnerstwo w realizacji. Złożone pomysły dotyczyły m.in.: małej i dużej niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, uruchomienia miejsc noclegowych dla turystów, stref relaksu dla dzieci i młodzieży, aktywizacji szkoleniowo-zawodowej, usług społeczno-zdrowotnych, budowania oraz wzmacniania partnerskiej współpracy, kształtowania świadomości i postaw sprzyjającej bezpieczeństwu, bazy – klubu sąsiedzkiego, działania aktywizacyjne i integracyjne na rzecz osób potrzebujących i zagrożonych wykluczeniem społecznym, utworzenia bazy partnerów na obszarze, wspierania aktywnego i zdrowego starzenia się oraz kształcenia osób w wieku senioralnym, poprawy dostępu do usług społecznych dla osób niesamodzielnych i z niepełnosprawnościami, przeciwdziałaniu osamotnieniu i marginalizacji seniorów, utworzeniu ogródka społecznego, tworzenia i rozwijania **krótkich łańcuchów żywności** z uwzględnieniem cyfryzacji, rozwijanie działalności gospodarczej poprzez infrastrukturę agroturystyczną oraz wprowadzenie **innowacyjnych** usług gastronomicznych, miejska pracownia życzliwości – centrum integracji dla społeczności lokalnej. Niepokojącym dla organizacji pozarządowych jest fakt, iż ubiegając się o środki finansowe w ramach konkursów na realizację projektów, zobligowani są do zabezpieczenia środków finansowych, których nie posiadają. Podsumowując, zgłoszone zapotrzebowanie jest kilku krotnie większe, niż możliwości budżetowe przyznane w ramach poszczególnych funduszy.
- 5) **Konsultacje społeczne prowadzone za pośrednictwem strony internetowej** – w celu ułatwienia i usprawnienia konsultacji. W okresie, gdy były prowadzone spotkania warsztatowo-konsultacyjne, na stronie internetowej LGD - www.dolinanoteci.com.pl udostępniono mieszkańcom: umowę o przyznaniu pomocy, plan włączenia społeczności lokalnej, informacje o miejscach i terminach przeprowadzania spotkań, kartę projektu 2021-2027, zaproszenia, dokumenty, ankiety, karty uwag i chronologiczny przebieg konsultacji.

Przez długi okres, bo od kwietnia 2022 przez kolejnych 12 miesięcy, społeczność mogła wyrażać swoje opinie i wносить uwagi. Zebrane sugestie były omawiane przez członków Grupy Roboczej, która dokonała analizy przyjęcia wniosków z konsultacji i wykorzystania ich w niniejszym dokumencie. Dodatkową metodą informacyjno-konsultacyjną był także fanpage Stowarzyszenia na portalu społecznościowym Facebook oraz konsultacje poprzez skrzynkę e-mail biuro@dolinanoteci.com.pl. Reasumując, proces konsultacyjny miał charakter otwarty, a LGD starało się wprowadzać alternatywne kanały komunikacji, aby nie wykluczyć żadnych grup społecznych.

- 6) **Metoda Ankietowa** - w celu zapewnienia oddolnego, partycypacyjnego charakteru LSR, zastosowana została metoda ankietowa. Ankiety dotyczyły: analizy SWOT, planu komunikacji, celów i wskaźników, monitoringu i ewaluacji oraz skierowane były do grup w niekorzystnej sytuacji, tj.: kobiet, seniorów i osób z niepełnosprawnościami, osób młodych do 25-go roku życia. Podstawowe informacje pozwoliły na określenie kierunku strategii i wskazanie grup docelowych zarówno dla projektów związanych z infrastrukturą publiczną, przedsiębiorczością, jak również z aktywizacją i integracją w szczególności dla grup w niekorzystnej sytuacji. Ankieta jako metoda poznawcza jest niezwykle ważnym i skutecznym środkiem badawczym, pozwala w sposób dyskretny i niebudzący wątpliwości odczytać intencje badanych. Odwołując się do organizowanych wcześniej spotkań zauważono, że pojawiał się problem, kiedy mówiono o tematach trudnych, np. o grupach w niekorzystnej sytuacji i ich potrzebach. W takich sytuacjach ankieta, pozwalająca na anonimowość, była gwarantem szczerości wypowiedzi. W przypadku tworzenia LSR jest to niezwykle ważne, gdyż z powodu zniekształconego obrazu rzeczywistości nie udałooby się osiągnąć oczekiwanego przez społeczność efektu.
- 7) **Spotkania Fokusowe** - „burze mózgów” organizowane głównie z myślą o grupach w niekorzystnej sytuacji. Metoda zastosowana ze względu na jej badawczy charakter służąca do poszukiwania i osiągnięcia nowych pomysłów, odnajdywania świeżych rozwiązań i nowych perspektyw. Jest badaniem poprzez dyskusję, w której uczestnicy mogą wyrazić swoje opinie, pomysły, a także zarysy projektów. Przebieg był kontrolowany przez moderatora, którego rolą było zadawanie pytań oraz ukierunkowanie dyskusji na pożądane tematy, problemy i kwestie. Spotkania grupy fokusowej poprzez różnorodność jej uczestników uzyskały pożądaną dynamikę i interakcję między jej członkami. Wpływ grupy był bardzo pomocny i sprzyjał uzyskaniu wglądu w kwestie, które nie miałyby szansy być odkryte w indywidualnych wywiadach pogłębionych. Poprzez wybór tej metody pozyskano dużą ilość informacji w stosunkowo szybki, niedrogi oraz niezbyt skomplikowany sposób. W ramach tej formy odbyło się 7 spotkań, tj.: z przedstawicielami jednostek oświatowych, z Radą i innymi organami Stowarzyszenia, z przedstawicielami przedszkoli, z seniorami i osobami z niepełnosprawnościami, osobami młodymi do 25-go roku życia, kobietami i przedstawicielami jednostek samorządu terytorialnego. Oprócz standardowej formy ww. metody wprowadzono na spotkaniu z **osobami młodymi innowacyjne podejście** łącząc je z elementami debaty i warsztatem pn. „Gry karciane - działania animacyjne”. W spotkaniu uczestniczyli: Radni Młodzieżowej Rady Miejskiej oraz przedstawiciele: Towarzystwa Miłośników Ziemi Chodzieskiej - sekcja młodzieżowa, ZHP Hufiec Chodzież, Szkoły Podstawowej nr 1 im. Stanisława Staszica w Chodzieży, Szkoły Podstawowej nr3 im. Powstańców Wielkopolskich w Chodzieży, I Liceum Ogólnokształcącego im. Św. Barbary w Chodzieży, Zespołu Szkół im. Hipolita Cegielskiego w Chodzieży, Zespołu Prywatnych Szkół Ponadgimnazjalnych w Chodzieży i Prywatnej Szkoły Podstawowej im. Św. Jana Bosko w Chodzieży. Uczestnicy, pracując w zespołach mieszanych odpowiadali na pytania dotyczące pożądanych inicjatyw, oczekiwanych miejsc i wydarzeń, zasadności pozostania na terenie LGD, oczekiwanych formach komunikacji, kierunku wydatkowania środków z budżetu LGD z uwzględnieniem **innowacyjności oraz kryteriów oceny projektów**.

Działania te przyniosły pożądane efekty i dlatego zastosowano je również na spotkaniu skierowanym dla **kobiet**. W spotkanie zaangażowały się przedstawiciele KGW z obszaru LGD: KGW Zacharzyn, KGW Lipa, KGW Konstantynowo, KGW Nałęcz, KGW Stróżewice, KGW Rataje oraz Stowarzyszenie „Młodość i Doświadczenie” ze Stróżewa. Kolejne spotkanie skierowane było do **seniorów i osób z niepełnosprawnością**, w którym uczestniczyły

osoby fizyczne w wieku senioralnym, bądź osoby z niepełnosprawnościami oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych, tj.: Stowarzyszenia Osób po Endoprotezoplastyce Biodra „Bioderko”, Stowarzyszenia Chodzieskich Amazonek, Towarzystwa Miłośników Ziemi Chodzieskiej, Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Polskiego Stowarzyszenia WIDOKI, Stowarzyszenia ONI, Fundacji „Ukryte Marzenia”, Warsztatów Terapii Zajęciowej, Centrum Terapii Rehabilitacji i Aktywizacji STONOGA, których działania skierowane są dla ww. grup. Spotkanie przygotowano w sposób transparentny wykorzystując komunikację wizualną i storytelling tj. **innowacyjną formę przekazu informacji**, która definiowana jest poprzez opowiadanie historii silnie angażującej, odwołującej się do emocji odbiorcy i inspirującej go do działania, ponieważ zdobycie uwagi, zainteresowania, sympatii i wywołanie określonej reakcji tego odbiorcy to podstawowe cele LGD. Spotkania skierowane do **jednostek oświatowych i przedszkoli** odbyły się w formie tradycyjnych dyskusji, o oczekiwaniach i potrzebach tych podmiotów. W ramach spotkań przygotowano propozycje operacji na kartach projektowych. Efektem rozmów i wymiany doświadczeń mogą być w przyszłości realizowane projekty unijne. Podczas **spotkania z Radą i organami LGD** zachowany został kolegialny sposób podejmowania decyzji charakteryzujący się zbiorowym podejmowaniem decyzji wraz z ponoszeniem za nie odpowiedzialności. Dało to możliwość wykorzystania większej liczby informacji i szerszej wiedzy, gdyż członkowie organów kolegialnych różnią się wiedzą oraz doświadczeniem zawodowym i mają różnorodne spojrzenie na oceniane kwestie. W głównej mierze omawiano zasady wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru w odniesieniu do różnych funduszy unijnych. W trakcie dyskusji uznano, iż należy **przyjąć we wszystkich projektach kryteria dotyczące innowacji**, a w tych, których jest to możliwe ująć kryteria środowiskowe i klimatyczne. **Spotkanie sektora publicznego** skupiło ludzi aktywnych, którzy znają wiele osób i komunikują się z nimi, posiadają specjalistyczną wiedzę i są baczniymi obserwatorami wydarzeń na obszarze, nierzadko są również inicjatorami zmian.

Wszystkie powyższe metody były zastosowane w celu dotarcia do jak największej grupy odbiorców ze wszystkich sektorów, aby zagwarantować udział lokalnej społeczności, najpierw w procesie tworzenia, a później realizacji LSR. Pozyskane dane posłużyły do sformułowania rekomendacji projektowych (również co do kryteriów), określenia kierunków w strategii, które przełożyły się na cele planu działania i sformułowania działań w planie komunikacji. **W metodach partycypacyjnych zapewniliśmy udział grupom szczególnie istotnym z punktu widzenia realizacji LSR**, w zależności od ogłaszanych naborów wniosków w ramach funduszy EFS +, EFRR oraz EFRROW.

Proces konsultacyjny poprzedziła analiza danych (desk reserch). Podczas analizy danych wykorzystane zostały wyniki badań własnych. Pozwoliło to uzyskać informacje o zmieniającej się strukturze lokalnej społeczności, problemach rynku pracy, rozwoju ekonomii społecznej czy potencjalnych grupach w niekorzystnej sytuacji. Diagnoza pozwoliła wstępnie zdefiniować problemy i potencjał obszaru objętego LSR, wskazać elementy spójności obszaru, ale również poprawnie przygotować narzędzia do metod konsultacyjnych i uwzględnić w konsultacjach podmioty istotne z punktu widzenia budowy i realizacji LSR, takie jak: NGO, JST i ich jednostki organizacyjne, mikro i małe przedsiębiorstwa, rolnicy oraz inne podmioty objęte pomocą zgodnie z założeniami poszczególnych programów pomocowych. Spotkania w gronach osób o wspólnych interesach i problemach pozwoliły uzyskać informacje o szerokim spektrum oczekiwań poszczególnych grup i sposobach rozwiązań najważniejszych problemów z wykorzystaniem lokalnego potencjału. **Wszelkie sugestie i oceny lokalnej społeczności zostały wzięte pod uwagę w trakcie analiz i opracowywania Lokalnej Strategii Rozwoju.** W przypadku, gdy wnoszone uwagi były sprzeczne ze sobą - wówczas głos ostateczny należał do Grupy Roboczej, w której głos decydujący mieli eksperci w omawianej dziedzinie.

Na każdym kluczowym etapie pracy nad strategią wykorzystane zostały minimum cztery partycypacyjne metody konsultacji. Należy dodać, iż na wszystkich etapach prac nad LSR została zastosowana tzw. „Drabina Partycypacji” tj. informowanie, konsultowanie, a co najważniejsze **kolegialne** współdecydowanie: **informowanie** - głównym przekazywaniem była strona internetowa i fanpage stowarzyszenia, później plakaty i ulotki, **konsultowanie** - etap, który uwzględniał aktywny udział lokalnej społeczności w prowadzonych działaniach. Przekazane zostały informacje o istniejących możliwościach wsparcia finansowego w okresie programowania 2023 - 2027. W trakcie konsultacji

społecznych każdy mógł wyrazić swoje zdanie i opinię w konkretnej sprawie, **kolegialne współdecydowanie** - jako najwyższy stopień partycypacji lokalnej społeczności polegający na przekazaniu uczestnikom konsultacji części kompetencji w zakresie podejmowanych działań i decyzji.

Ponadto konsultacje społeczne oprócz tego, że realnie angażują ludzi, dają im wpływ na to co ich dotyczy, podnoszą wiedzę i świadomość w zakresie spraw publicznych. Proces przygotowania LSR, był wytyczony według zasad: skuteczne rozpropagowanie informacji na temat projektu i samego procesu konsultacji, wykorzystanie, odpowiednio wczesny czas przeprowadzenia konsultacji (kiedy nie było jeszcze wiążących rozstrzygnięć), zastosowania wielu kanałów informacji (w tym bezpośrednie informowanie zainteresowanych), odpowiednio wczesnego i rzetelnego przedstawienia przedmiotu konsultacji, podejścia nastawionego na wysłuchanie (nieodmawianie nikomu złożenia własnego wniosku), obiektywnego i bezstronnego rozpatrzenia zgłoszonych uwag, wieloetapowości konsultacji, jawności decyzji (informacja zwrotna do społeczności), integracji procesu planistycznego i projektowego, profesjonalnego podejścia (stosowanie adekwatnych i oczekiwanych metod badawczych).

Biorąc pod uwagę różnorodność zaplanowanych form konsultacji uważamy, iż został zapewniony partycypacyjny charakter opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju na okres programowania 2023 - 2027.

Tabela nr 18 Przebieg konsultacji LSR ze społecznością lokalną wraz ze wskazaniem wykorzystanych adekwatnych metod konsultacji na każdym kluczowym etapie prac

Etap	Metoda współpracy	Grupa docelowa	Terminy	Opis metody
Diagnoza i Analiza SWOT	ankieta papierowa i on-line	ogół społeczności lokalnej	IV – X 2022	Badanie prowadzone na całym obszarze LGD. Ankieta udostępniona na stronie Stowarzyszenia.
	konsultacje jakościowe ze społecznością lokalną	- społeczność lokalna - przedstawiciele sektorów - grupy w niekorzystnej sytuacji	20.04.2022 22.04.2022 27.04.2022 28.04.2022	Konsultacje społeczne w każdej gminie członkowskiej. Celem było poznanie opinii społeczności na temat problemów, potrzeb oraz zdiagnozowanie szans i zagrożeń występujących na obszarze objętym LSR.
	konsultacje indywidualne pn. „Przyszłość w naszych rękach”	- przedstawiciele sektorów - ogół społeczności lokalnej - grupy w niekorzystnej sytuacji	IV – X 2022	Badanie opinii społeczności za pomocą bezpośredniego kontaktu z interesantem.
	spotkanie grupy roboczej	eksperti	20.05.2022	Opracowanie analizy SWOT przy uwzględnieniu uwag oraz wszystkich spotkań konsultacyjnych.
Cele i wskaźniki w odniesieniu	ankieta papierowa i on-line	potencjalni wnioskodawcy	IV 2022 - IV 2023	Badanie mające na celu wskazanie potrzeb mieszkańców obszaru LGD, a

do LSR oraz Planu Działania				także określenie budżetu i kierunków rozwoju regionu. Udostępniono na stronie LGD.
	konsultacje ze społecznością lokalną	- społeczność lokalna - przedstawiciele sektorów - grupy w niekorzystnej sytuacji	20.04.2022 22.04.2022 27.04.2022 28.04.2022	Badanie mające na celu ustalenie kierunków rozwoju obszaru, za pomocą dyskusji o problemach i sposobach ich rozwiązania. W dyskusjach uczestniczyły osoby z różnych sektorów.
	konsultacje indywidualne pn. „Przyszłość w naszych rękach”	- przedstawiciele sektorów - ogół społeczności lokalnej - grupy w niekorzystnej sytuacji	IV 2022 - IV 2023	Badanie opinii społeczności za pomocą bezpośredniego kontaktu z interesantem (złożone karty projektu).
	- konsultacje społeczne udział w imprezach lokalnych: - Dożynki Gminno - Parafialne w Jaktorowie, Gmina Szamocin, - Dożynki Powiatowo – Gminne w Zacharzynie, Gmina Chodzież	ogół społeczności lokalnej	27.08.2022 03.09.2022	Badanie prowadzone na całym obszarze LGD. Ankieta udostępniona na wydarzeniach lokalnych i stronie Stowarzyszenia.
	spotkanie grupy roboczej	eksperci	30.08.2022	Metoda polegająca na opracowaniu dokumentów LSR przez grupę ekspertów wyznaczonych ze wszystkich sektorów.
	spotkania fokusowe	potencjalni wnioskodawcy	18.05.2022 01.03.2023 17.03.2023 30.03.2023 31.03.2023	Badanie za pomocą dyskusji z uczestnikami spotkania, zakończone ankietą.

Zasady wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru	ankieta papierowa i on-line	ogół społeczności lokalnej	III – IV 2023	Metoda badawcza polegająca na przedstawieniu operacji i kryteriów wyboru respondentom. Za pomocą pytań otwartych wskazano kierunki działań.
	spotkania grupy roboczej	eksperci	03.11.2022	Metoda polegająca na opracowaniu dokumentów przez grupę ekspertów wyznaczonych ze wszystkich sektorów.
	spotkanie fokusowe Rady, Zarządu, Komisji Rewizyjnej oraz mieszkańców gmin należących do LGD	- sektor publiczny - sektor gospodarczy - sektor społeczny	16.02.2023	Dyskusje na temat diagnozy, analizy SWOT w odniesieniu do celów, wskaźników, budżetu a ostatecznie kryteriów wyboru.
	spotkania fokusowe	potencjalni wnioskodawcy z uwzględnieniem grup w niekorzystnej sytuacji	22.03.2023	Badanie za pomocą dyskusji z uczestnikami spotkania, zakończone ankietą.
Monitoring i ewaluacja elementów Strategii i funkcjonowania LGD.	spotkanie fokusowe Zespołu d.s. monitoringu i ewaluacji oraz pracowników LGD	Członkowie zespołu	05.05.2023	Grupa ekspertów opracowuje zasady monitoringu i zasady ewaluacji.
	spotkanie grupy roboczej	eksperci	02.08.2022	Grupa ekspertów opracowuje zasady monitoringu i zasady ewaluacji.
	ankieta papierowa i on-line	ogół społeczności lokalnej	VIII - IX 2022	Anonimowy udział społeczności lokalnej w kwestii monitorowania i ewaluacji poszczególnych działań LGD.
	spotkania informacyjno - konsultacyjne	potencjalni wnioskodawcy z uwzględnieniem grup w niekorzystnej sytuacji	31.03.2023	Badanie za pomocą dyskusji z uczestnikami spotkania, zakończone ankietą.

Plan Komunikacji w odniesieniu do LSR.	spotkanie grupy roboczej	eksperti	21.06.2022	Ustalenie planu komunikacji z uwzględnieniem wskaźników, grup docelowych, narzędzi, celów i budżetu.
	- konsultacje społeczne udział w imprezach lokalnych: - 25 Targi Gospodarcze, - Dni Budzyna - XV Powiatowa Wystawa Koni Hodowlanych w Budzynie	- ogół społeczności lokalnej - przedstawiciele sektorów – grupy w niekorzystnej sytuacji - potencjalni beneficjenci	04.06.2022 10.07.2022	Metoda miała na celu omówienie z mieszkańcami kanałów przekazywania informacji.
	ankieta papierowa i on-line	ogół społeczności lokalnej	VI 2022 – IV 2023	Badanie ankietowe miało na celu wybór narzędzi komunikacji, form oraz czasu informacji.
	spotkania fokusowe	potencjalni wnioskodawcy z uwzględnieniem grup w niekorzystnej sytuacji	30.03.2023 31.03.2023	Badanie za pomocą dyskusji z uczestnikami spotkania, zakończone ankietą.
Zakończenie konsultacji	dzień otwarty w Biurze LGD	ogół społeczności lokalnej	26.05.2023	Spotkanie mające na celu możliwość przedstawienia ostatnich uwag do LSR
Zatwierdzenie LSR	konsultacje społeczne	społeczność lokalna	29.05.2023	Spotkanie mające na celu przedstawienie wszystkich wypracowanych rozwiązań i przedstawienie dokumentu w formie tekstu jednolitego.

Dane zarówno w powyższej tabeli, jak i treść rozdziału potwierdzają **partycypacyjny** sposób przygotowania i opracowania strategii, gdyż dla każdego etapu tworzenia dokumentu była zaangażowana **reprezentatywna społeczność**. Jest to niezwykle ważny aspekt procesu konsultacyjnego, ponieważ wyniki uzyskanych badań są realne, obiektywne i niezbędne do stworzenia strategii, która powinna wywołać pozytywne i oczekiwane zmiany na obszarze. Charakterystyka lokalnej społeczności jest tak zróżnicowana, iż przy tworzeniu dokumentu zastosowanych zostało wiele metod angażowania zainteresowanych stron. Realizacja LSR „Doliny Noteci” zakłada **niedyskryminujący dostęp** dla wszystkich ze szczególnym uwzględnieniem partycypacji grup istotnych z punktu widzenia realizacji LSR. Wynikiem przeprowadzonych konsultacji jest świadomość istnienia środowisk, które gorzej radzą sobie ze sprawami formalnymi oraz osób, które znalazły się w trudnej sytuacji życiowej. Głównym aspektem realizacji strategii będzie organizacja naborów wniosków. Wiąże się z tym ogłoszenie informacji, z którą należy

dotrzeć do wszystkich zainteresowanych, a to wymaga doboru odpowiednich i różnorodnych narzędzi. Zainteresowani zostaną poinformowani nie tylko o naborze, lecz również o szkoleniach i doradztwie. Szersze informacje w tym zakresie znalazły się w załączniku Plan komunikacji. Celem tego typu oferty będzie **pobudzenie do zaangażowania i umożliwienie prawdziwego udziału** lokalnej społeczności, także na etapie wdrażania, poprzez działania animacyjne, szczególnie pod kątem informacyjno-szkoleniowym oraz związane z budowaniem kapitału społecznego i tożsamości lokalnej. Część działań będzie odbywała się w formule tradycyjnej (spotkania, info. na stronie), do której lokalna społeczność jest przyzwyczajona i ją zaakceptowała. Jednakże poprzez diagnozę i charakterystykę ludności wyodrębniono na konsultacjach grupy w niekorzystnej sytuacji, które wymagają **działań integracyjno-animacyjnych, aby zachęcić je do aktywnej i partycypacyjnej współpracy na etapie wdrażania LSR oraz zgłaszania nowych inicjatyw. Przykładem realizacji operacji na rzecz osób w niekorzystnej sytuacji**, którymi są: kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, w tym seniorzy i osoby młode do 25 roku życia, mogą być wydarzenia i warsztaty tematyczne, tj.: turystyczne, ekologiczne, wizerunkowe, kulinarne, sportowe, florystyczne, ceramiczne, artystyczne, rękodzielnicze, biesiadne, a także kursy, pokazy, szkolenia, quizy, konkursy, turnieje, rajdy, pikniki, questy - gry miejskie, kultywujące tradycje, prorodzinne, międzypokoleniowe, branżowe, kluby dyskusyjne itp. o ile to możliwe w formule open space.

Spodziewanym **efektem powyższych działań** będzie wprowadzenie nowych inicjatyw i pomysłów, wymiana wiedzy, doświadczeń, celów, zasobów pomiędzy interesariuszami, a zaangażowanymi podmiotami. LGD zamierza dotrzeć z informacją zwrotną o zrealizowanych zadaniach i osiągnięciach do szerszej publiczności poprzez sprawdzoną już we wcześniejszej perspektywie stronę internetową i Fanpage, aby wzmacniać swoją wiarygodność i zaufanie. Użyte metody i kanały komunikacji oraz sposób udostępniania informacji będą służyć celom takim jak: wywołanie zmiany, wygenerowanie działania, osiągnięcie zrozumienia, przekazanie informacji lub zadanie pytania. Z doświadczenia LGD wynika, iż wielokanałowa komunikacja rodzi pożądany efekt i jest skuteczna. W przypadku ewentualnych problemów, czyli niewielkiej ilości informacji zwrotnych od lokalnej społeczności, Zarząd LGD planuje wprowadzić zmiany do Planu komunikacji.

Aby w jak najlepszy sposób animować społeczność na rzecz projektów innowacyjnych w zdefiniowanych obszarach, Zarząd LGD **powołał** w grudniu 2022 r. **specjalistę ds. innowacji**, który uczestniczył w spotkaniach na rzecz innowacji organizowanych przez SIR (Sieć na Rzecz Innowacji w Rolnictwie i na Obszarach Wiejskich). Tematami konferencji i szkoleń były: sieciowanie partnerów, forum wiedzy i innowacji, a także wymiana doświadczeń pomiędzy uczestnikami omawianego zakresu. W ramach działań szkoleniowo-doradczych powołana osoba będzie motywować do składania wniosków o charakterze innowacyjnym. Działania takie zostały podjęte już na etapie przygotowania LSR m.in. poprzez Karty projektowe, gdzie przyszli wnioskodawcy musieli określić na czym będą polegały tego typu działania w ich projektach.

Poprzez powyższe planujemy pozyskać nowych partnerów, ale też biernych interesariuszy w celu poinformowania o strategii szerszą społeczność. Z naszego doświadczenia wynika, iż tylko wzmocnione, ciekawe działania informacyjno-komunikacyjne zaowocują dużą frekwencją w trakcie ogłaszanych naborów, a co za tym idzie dużą ilością składanych wniosków. W celu wzmocnienia partnerskiej współpracy członków Stowarzyszenia we wdrażaniu LSR działania oparte będą na pogłębionym partnerstwie, skutecznej komunikacji oraz **kolegialnym podejmowaniu decyzji**. LGD zachowując **inkluzywny charakter** włącza do współpracy wszystkich zainteresowanych pozwalając na rozwój jednostki, a poprzez to rozwój całej organizacji. Różnorodność członków organizacji jest czynnikiem wpływającym na różnorodną i wielokierunkową transformację opartą o doświadczenia kolejnych członków Stowarzyszenia. **Zarówno na etapie tworzenia i realizacji LSR uwzględnione były i będą zasady horyzontalne** dotyczące poszanowania praw podstawowych oraz przestrzegania Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, równości kobiet i mężczyzn, równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym zasadę dostępności dla osób z niepełnosprawnościami, a także zgodności działań z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonego w art. 11 TFUE oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyni poważnych szkód”. Zrównoważony rozwój, to taki, który odpowiada obecnym

potrzebom ludzi bez ograniczania przyszłym pokoleniom możliwości do zaspokojenia swoich potrzeb, poprzez: skrócenie cyklu produkcyjnego lub stworzenie zamkniętego, zmniejszenie zużycia energii, używanie materiałów recyklingowych, ograniczenie zużycia papieru, przeniesienie usług do Internetu, wdrażanie ekoinnowacji, technologii proekologicznych. Równość szans i niedyskryminacja to zapewnienie jednakowego dostępu wszystkim osobom do edukacji, informacji i zatrudnienia przez eliminację barier fizycznych, finansowych, socjalnych, czy psychologicznych, które utrudniają lub zniechęcają do brania pełnego udziału w życiu społecznym; poprzez dostosowanie infrastruktury i przestrzeni do osób o ograniczonej mobilności lub specjalnych potrzebach tj. osób starszych, osób z niepełnosprawnościami. Zasada DNSH - „nie czyn poważnych szkód” dla sześciu celów środowiskowych tj. łagodzenie zmian klimatu, przejście na gospodarkę o obiegu zamkniętym, adaptacja do zmian klimatu, zapobieganie zanieczyszczeniom i ich kontrola, zrównoważone użytkowanie i ochrona wód, ochrona i przywracanie bioróżnorodności. Konsultacje społeczne miały charakter otwarty, każdy mógł przyjść i wyrazić swoją opinię, nikt nie był dyskryminowany, pracownicy oszczędzają energię, ograniczono zużycie papieru, informowanie przez stronę i pocztę elektroniczną, zaplanowane spotkania miały dostęp dla osób niepełnosprawnych, użyto dużej ilości różnorodnych środków informowania, zgodnie z ww. zasadami horyzontalnymi. Na etapie wdrażania planuje się uwzględnić powyższe zasady w kryteriach wyboru operacji.

Aby **wzmocnić i rozwinąć współpracę** pomiędzy podmiotami z obszaru LGD, które mogą zaowocować docelowo realizacją **projektów partnerskich**, na stronie Stowarzyszenia zostanie stworzona zakładka pn. **„Baza Partnerów”**, której celem będzie **poszukiwanie i kojarzenie partnerów**. Dodatkową zachętą będzie to, iż do bazy będą mogli zapisać się nie tylko Członkowie Stowarzyszenia, ale wszyscy zainteresowani, a poprzez to korzystać ze wsparcia LGD. Zakłada się, iż wpisywać się do niej będą zarówno osoby fizyczne, a przede wszystkim fundacje, Stowarzyszenia, nieformalne grupy i inne podmioty nie zrzeszone w Stowarzyszeniu. Metodą komunikacji zaproponowaną przez ludzi młodych i kobiety w trakcie konsultacji było utworzenie newslettera, co zgodnie z zaleceniami zostało zrealizowane.

Informacje pozyskane podczas konsultacji zostały w całości wykorzystane przy opracowaniu strategii, ponadto potwierdzające i przydatne były dane z GUS. Wnioski z przeprowadzonych analiz przez Grupę Roboczą były tożsame z wcześniejszymi badaniami obszaru. Marginalne uwagi dotyczyły zazwyczaj zakresów wsparcia, które nie mogłyby być realizowane poprzez LSR lub występowały jednostkowo. Zastosowane przez LGD różnorodne partycypacyjne metody skutkowały zaangażowaniem dużej liczby mieszkańców, jak również przedstawicieli organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz samorządowców. Wynikiem szeroko zakrojonych rozmów są przyjęte cele, które są adekwatne do potrzeb i potencjału obszaru.

Przewidziano konsultacje LSR ze społecznością lokalną. Mieszkańcy będą zaangażowani w:

- monitorowanie i ocenę realizacji LSR – **listy wybranych operacji i protokoły podawane będą do publicznej wiadomości**, prowadzone będą spotkania z mieszkańcami, mówiące o stopniu realizacji wskaźników i najbliższych planach związanych z naborami oraz działaniami aktywizacyjnymi, beneficjenci pomocy składać będą ankiety monitorujące, zawierające informacje o realizacji wskaźników produktu;
- aktualizację LSR – mieszkańcy mają możliwość wnioskowania o zmianę zapisów LSR, w tym związanych z przedsięwzięciami i wskaźnikami oraz budżetem. Przygotowane przez społeczność projekty zmian zostaną poddane szerszym konsultacjom przed przedstawieniem na **Walnym Zebraniu Członków**. Głównym narzędziem konsultowania będzie Internet, jednak w razie dużych zmian nie wyklucza się organizacji spotkań;
- opracowanie i zmiany lokalnych kryteriów wyboru – zadaniem kryteriów wyboru jest zapewnienie wyboru operacji, które najlepiej przyczynią się do rozwiązania problemów i dokonania na obszarze zmian opisanych celami, dlatego opracowanie kryteriów opierało się o wnioski z badania ankietowego i konsultacji ze społecznością lokalną. Dokonała tego Grupa Robocza, w skład której weszli przedstawiciele trzech sektorów.

Kluczowym elementem do poprawnego zidentyfikowania i zdiagnozowania czynników istotnych dla rozwoju obszaru było przeprowadzenie analizy zachodzących zjawisk, szans i problemów, jakie mają miejsce na obszarze LGD „Dolina Noteci”. Lokalna Strategia Rozwoju przygotowana została na podstawie Diagnozy obszaru LGD oraz przeprowadzonej analizy potrzeb i potencjału (SWOT), która określa czynniki wewnętrzne, tj. mocne i słabe strony obszaru oraz czynniki zewnętrzne, tj. szanse i zagrożenia, które decydują o możliwościach rozwojowych danego obszaru. Analiza, będąca fundamentem tworzenia LSR powstała na podstawie przeprowadzonych konsultacji ze społecznością lokalną (spotkania informacyjno-konsultacyjne w gminach, punkty konsultacyjne na wydarzeniach lokalnych, spotkania Grupy Roboczej, spotkania Fokusowe, konsultacje indywidualne w biurze, badania ankietowe). Szeroko zakrojone badania pomogły zebrać opinie mieszkańców obszaru LGD „Dolina Noteci” na temat obszarów, jakimi powinna zająć się Lokalna Strategia Rozwoju na lata 2023-2027.

4.1 Analiza potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru wdrażania LSR wraz z ich uzasadnieniem

Sytuacja ekonomiczna obszaru

Dochód podatkowy na obszarze LGD – jest to parametr obrazujący w pośredni sposób dochodowość mieszkańców, ale także opisujący poziom rozwoju sektora gospodarczego. Wyrazem zdolności dochodowej gmin jest wskaźnik dochodów podatkowych na jednego mieszkańca w gminie, czyli tzw. wskaźnik G, który stanowi podstawę do wyliczenia rocznych kwot części wyrównawczej subwencji ogólnej i wpłat. Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, wskaźnik G dla każdej gminy oblicza się dzieląc kwotę dochodów podatkowych (z tytułu podatku od nieruchomości, podatku rolnego, podatku leśnego, podatku od środków transportowych, podatku od czynności cywilnoprawnych, podatku od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej, wpływów z opłaty skarbowej, wpływów z opłaty eksploatacyjnej, udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz udziału we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych) za rok poprzedzający rok bazowy przez liczbę mieszkańców gminy. Wskaźniki w 2020 roku w gminach wchodzących w skład LGD kształtowały się w przedziale: 1149,90 (Szamocin) - 2676,49 (Budzyń). Warto dla porównania odnotować, że najwyższym wskaźnikiem G w Polsce może się pochwalić gmina Kleszczów, która w 2020 roku osiągnęła wskaźnik 31 028,40 zł. Najniższy wskaźnik G obliczono dla gminy Potok Górny, która w 2020 roku osiągnęła wskaźnik 454,97 zł. Szczegóły dotyczące wydatków gmin wchodzących w skład LGD „Dolina Noteci” obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 19 Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD

Nazwa Gminy	Wskaźniki G na dzień 31.12.2020 r
Miejska w Chodzieży	1 563,28
Chodzież	2 113,47
Budzyń	2 676,49
Szamocin	1 149,90
RAZEM	7503,14

Źródło: Ministerstwo Finansów

Uwzględniając dochody budżetu gminy na jednego mieszkańca, najstabilniej spośród gmin obszaru LGD wypadła Gmina Miejska w Chodzieży, a najlepiej Gmina Chodzież. Szczegóły dotyczące dochodów na jednego mieszkańca gmin wchodzących w skład LGD „Dolina Noteci” obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 20 Dochód na jednego mieszkańca na dzień 31.12.2020 r

Nazwa gminy	Powiat	Rodzaj gminy	Dochód na jednego mieszkańca w zł
Chodzież	chodzieski	miejska	4 721,51
Chodzież	chodzieski	wiejska	6 414,00
Budzyń	chodzieski	miejsko -wiejska	5 974,63
Szamocin	chodzieski	miejsko -wiejska	6 023,46

Źródło: GUS

Uwzględniając wydatki na jednego mieszkańca na przestrzeni lat 2015-2020 zauważyć należy znaczny wzrost we wszystkich gminach tj. o: 87,88% w Gminie Szamocin, 74,76% w Gminie Budzyń, 71,31% w Gminie Miejskiej w Chodzieży i 60,54% w Gminie Chodzież. Szczegóły dotyczące wydatków na jednego mieszkańca gmin wchodzących w skład LGD „Dolina Noteci” obrazuje poniższa tabela

Tabela nr 21 Wydatki budżetów gmin na jednego mieszkańca

Nazwa Gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Miejska w Chodzieży	2 587,35	3 180,33	4 194,50	4 299,75	4 111,46	4 432,30
Chodzież	3 450,85	3 731,86	4 205,20	4 948,31	5 747,38	5 539,90
Budzyń	3 401,01	4 048,54	4 235,93	5 115,80	5 543,42	5 943,58
Szamocin	3 266,48	4 166,22	4 549,23	4 744,92	4 905,35	6 137,06

Źródło: GUS

Charakterystyka gospodarki obszaru

Obszar posiada charakter rolniczo-przemysłowy. Na podstawie Rozdziału II (tabela 16) i zawartym w nim danych, można wywnioskować, iż małe przedsiębiorstwa są największą i najszybciej rozwijającą się gałęzią gospodarki. Jedną z głównych przeszkód w tworzeniu nowych przedsiębiorstw był brak płynności finansowej oraz instytucji obsługi biznesu, a także niestabilność przepisów krajowych i unijnych. Zauważono, iż liczba większych podmiotów ma tendencję spadkową. W ostatnich latach liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON w przeliczeniu na 10 tys. ludności wzrastała i wzrost ten był dość duży. Najbardziej pozytywne tendencje dotyczyły Gmin Chodzież (wzrost w latach 2015-2020 o 399,8) i Budzyń (o 340,1). Warto zwrócić uwagę na różnice pomiędzy poszczególnymi gminami, które wchodzi w skład LGD. Podczas gdy w Gminie Szamocin w 2020 roku wartość wskaźnika liczby podmiotów w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym wynosiła 1339,5, w Gminie Miejskiej w Chodzieży wskaźnik był znacznie wyższy i wyniósł 2116,0. Szczegóły zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela nr 22 Podmioty wpisane w REGON na 10 tysięcy mieszkańców w wieku produkcyjnym

Nazwa Gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Miejska w Chodzieży	1816,2	1872,4	1910,3	1945,0	2025,1	2116,0
Chodzież	1373,1	1380,0	1516,8	1538,3	1677,6	1766,9
Budzyń	1274,2	1306,0	1396,1	1418,4	1503,6	1594,3
Szamocin	1158,9	1129,3	1127,5	1166,5	1247,3	1339,5

W latach 2015-2020 na obszarze LGD odnotowano również wzrost osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą i były to wzrosty dość duże. Największy dotyczył Gminy Chodzież (o 181), a najmniejszy w Gminie Szamocin (o 82). Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 23 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tysięcy mieszkańców

Nazwa Gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Miejska w Chodzieży	837	851	857	875	905	931
Chodzież	695	698	747	768	849	876
Budzyń	686	695	742	740	774	807
Szamocin	580	557	558	589	823	662

Źródło: GUS

Opierając się na danych GUS z dnia 31.12.2021 r. podanych na stronie polskawliczbach.pl sytuacja gospodarcza w regionie przedstawiała się w następujący sposób:

- **w Gminie Miejskiej w Chodzieży** w rejestrze REGON zarejestrowanych było 2 219 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1 693 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 138 nowych podmiotów, a 106 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Chodzieży najwięcej (87) jest spółek handlowych z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (2 123) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 0,9% (21) podmiotów jako rodzaj działalności deklaroowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaroowało 22,7% (504) podmiotów, a 76,3% (1 694) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Miejskiej w Chodzieży najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych (włączając motocykle) oraz budownictwo.
- **w Gminie Chodzież** w rejestrze REGON zarejestrowanych było 681 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 554 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 47 nowych podmiotów, a 21 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Gminie Chodzież najwięcej (33) jest spółek handlowych z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (642) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 3,1% (21) podmiotów jako rodzaj działalności deklaroowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaroowało 33,2% (226) podmiotów, a 63,7% (434) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Chodzież najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są: budownictwo oraz handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych (włączając motocykle).
- **w Gminie Budzyń** w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1415 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 1179 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 107 nowych podmiotów, a 47 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Gminie Budzyń najwięcej (80) jest spółek handlowych z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (1347) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 5,7% (81) podmiotów jako rodzaj działalności deklaroowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaroowało 32,8% (464) podmiotów, a 61,5% (870) podmiotów

w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Budzyń najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, (włączając motocykle), budownictwo oraz przetwórstwo przemysłowe.

- w Gminie Szamocin w rejestrze REGON zarejestrowanych było 1048 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 841 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 108 nowych podmiotów, a 55 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Gminie Szamocin najwięcej (41) jest spółek handlowych z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (996) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 2,4% (31) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 27,3% (286) podmiotów, a 69,7% (731) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Gminie Szamocin najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych (włączając motocykle) oraz budownictwo.

Z uwagi na powyższe można śmiało zakładać, że środki przeznaczone na rozwój przedsiębiorczości, szczególnie małych i mikroprzedsiębiorstw, zostaną zagospodarowane w sposób optymalny, a realizowane projekty przyniosą wymierne korzyści nie tylko beneficjentom, ale również całej lokalnej społeczności.

Turystyka

Zarówno konsultacje społeczne przeprowadzone w gminach, jak i wyniki ankiet oraz dane z GUS wskazały, że obszar LGD posiada ogromny potencjał do rozwoju turystyki. W trakcie spotkań z mieszkańcami pojawiała się opinia, że walory turystyczne (położenie, zasoby naturalne i kulturowe) stanowią najmocniejszą stronę obszaru. Należy je tylko odpowiednio wykorzystać do rozwoju regionu, zwłaszcza w sytuacji obserwowanego od jakiegoś czasu wzrostu zainteresowania wśród społeczeństwa turystyką, w szczególności aktywną. Potencjałem turystycznym terenu LGD są różnorodne formy ochrony przyrody, obiekty dziedzictwa kulturowego, lokalne produkty oraz znajdujące się na obszarze LGD szlaki piesze, rowerowe, konne i wodne, a także przystań kajakowa, czy stadnina koni, co stwarza duże możliwości do przyciągnięcia turystów poszukujących aktywnego wypoczynku. Usytuowanie powoduje, iż obszar LGD „Dolina Noteci” jest idealnym miejscem do weekendowego wypoczynku dla mieszkańców pobliskich dużych miast oraz jest doskonale połączony z węzłami komunikacyjnymi dla turystów z innych regionów. Dla rozwoju obszaru pod kątem turystycznym niezbędne jest jednak posiadanie odpowiedniej infrastruktury turystycznej, a ta jest na obszarze działania LGD wciąż słabo rozwinięta. Zapotrzebowanie na rozwój takiej infrastruktury wskazano w przeprowadzonym badaniu ankietowym podczas spotkań z lokalną społecznością w gminach członkowskich.

Na podstawie Rozdziału II (tabela 4) i zawartym w nim danych odnośnie obszarów prawnie chronionych warto podkreślić, iż obszar powiatu chodzieskiego jest bardzo atrakcyjny turystycznie. Potencjał terenu pozwala na rozwinięcie turystyki i usług okołoturystycznych, jednakże wciąż brakuje obiektów noclegowych, a te które sprawnie działają oferują zbyt małą liczbę miejsc noclegowych. Zauważono, iż należy wspomóc istniejące firmy działające w branży turystycznej okołoturystycznej, aby pozytywnie wpłynąć na niewykorzystany potencjał turystyczny obszaru. Podczas spotkań z lokalną społecznością w gminach członkowskich podkreślono także **problem niedostatecznej ilości obiektów agroturystycznych**.

W ostatnich latach obserwujemy na terenie LGD duży spadek podmiotów oferujących miejsca noclegowe w porównaniu z poprzednim okresem programowania. Według GUS w 2020 roku 11 obiektów oferowało tylko 410 miejsc noclegowych dla turystów. Zapewne duże znaczenie miał fakt wybuchu na świecie pandemii COVID-19, która bardzo negatywnie wpłynęła na różne sfery życia, szczególnie jednak na turystykę. W związku z wprowadzonymi ograniczeniami, w całej Polsce odnotowano spadek turystów o 63%, a zagranicznych o 69%. Spadki w wykorzystaniu

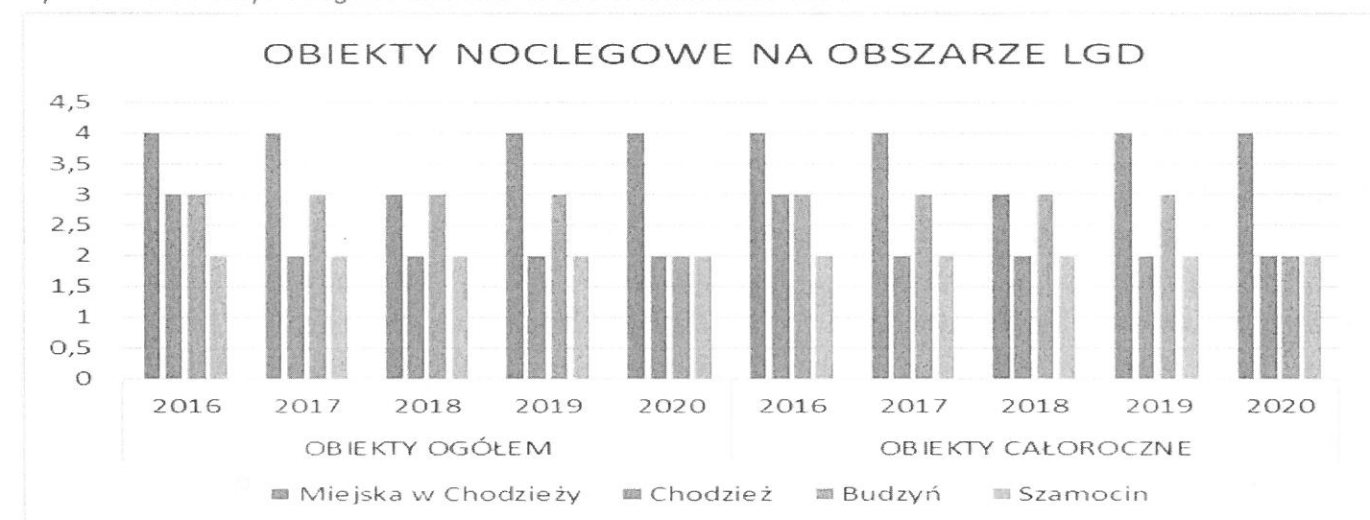
obiektów odnotowano we wszystkich badanych rodzajach turystycznych obiektów noclegowych. Na obszarze LGD było podobnie, co obrazują poniższe wykresy.

Wykres nr 7 Wskaźnik Schneidera

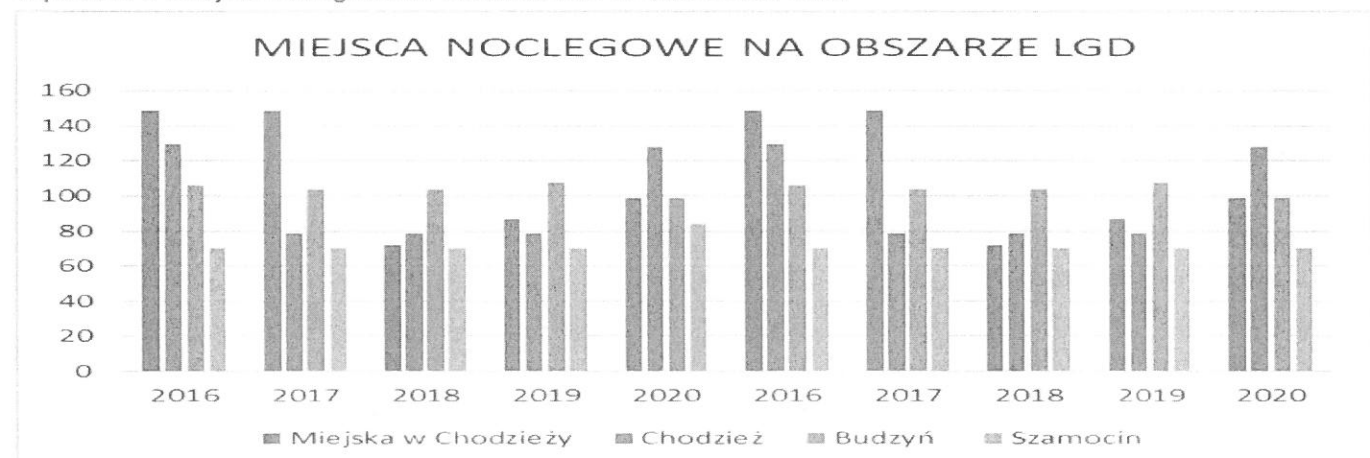
Źródło: GUS

Wykres nr 8 Obiekty noclegowe na obszarze LGD w latach 2016-2020

Źródło: GUS

Wykres nr 9 Miejsca noclegowe na obszarze LGD w latach 2016-2020

Źródło: GUS

Podczas konsultacji społecznych turystyka zyskała szczególne uznanie. Infrastruktura turystyczna została uznana za najbardziej zaniedbaną dziedzinę. Respondenci uważają, że do rozwoju obszaru przyczyni się poprawa atrakcyjności turystycznej. W kwestii najbardziej przyszłościowych i mogących dać najwięcej miejsc pracy zdecydowanie postawiono na usługi agroturystyczne.

Rolnictwo

Nawiązując do Rozdziału II 2.3 należy zauważyć, iż na obszarze LGD istnieje mała liczba dużych gospodarstw (duże rozdrobnienie). Spostrzega się również niewielki udział kobiet w działalności tych gospodarstw.

W obecnym czasie bardzo ważnym stało się wsparcie rolników i ich rodzin, zwłaszcza na terenach po PGR, które jak wynika z analizy ludności, zamieszkują obszar LSR. Zaplanowano działania wspierające pozarolnicze funkcje gospodarstw rolnych w zakresie agroturystyki oraz **krótkich łańcuchów żywnościowych**.

Kolejną ważną informacją przekazaną przez mieszkańców na spotkaniach konsultacyjnych jest to, iż na obszarze działania Stowarzyszenia jest niewiele miejsc, w których można skosztować **produktów lokalnych**. Biorąc pod uwagę bogactwo produktów, jakie występują na obszarze, modę na produkty lokalne oraz zdrową żywność, ten kierunek jest jednym z ważniejszych w rozwoju przedsiębiorczości na obszarze działania LGD. Na obszarze działania Stowarzyszenia „Dolina Noteci” funkcjonuje kilka pasiek oferujących różne rodzaje miodów i wyrobów pasiecznych, serownia Capri oferująca bogaty wybór serów, masarnie produkujące tradycyjne wędliny, czyli podmiotów oferujących zdrową żywność. Promocja i sprzedaż wymienionych produktów odbywa się przede wszystkim podczas lokalnych wydarzeń organizowanych w każdej z gmin, w czasie których lokalna społeczność może zapoznać się z ofertą (degustacja) i jednocześnie je zakupić. W związku z wkraczaniem na rynek lokalnych produktów zauważa się brak tzw. marki lokalnej, która byłaby rozpoznawalna w kraju i wiązałaby się w sposób jednoznaczny z obszarem LGD. W kolejnych latach dołożymy starań, aby zainicjować to działanie.

Działalność sektora społecznego

Nawiązując do Rozdziału II 2.3 warto podkreślić, iż dużą grupą prężnie działającą na rzecz lokalnej społeczności, zwłaszcza kobiet, seniorów, osób z niepełnosprawnościami i osób młodych na obszarze LGD są organizacje pozarządowe. Posiadają one duże doświadczenie w realizacji projektów z różnych funduszy.

Tabela nr 24 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tysięcy mieszkańców

Nazwa Gminy	Rok 2015	Rok 2016	Rok 2017	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Miejska w Chodzieży	32	35	38	35	37	37
Chodzież	18	20	22	21	21	21
Budzyń	23	24	24	25	26	26
Szamocin	21	21	20	17	21	22

Źródło: GUS

W związku z dużym wzrostem NGO w kraju, coraz trudniej uzyskać im środki z krajowych konkursów, konieczne jest umożliwienie im pozyskiwanie wsparcia z konkursów lokalnych z LGD.

Obszar edukacji formalnej

Nawiązując do Rozdziału II 2.3 i zawartych w nim informacji dotyczących rozwiniętej infrastruktury oświatowej na obszarze LGD, należy podkreślić, iż w mijającej perspektywie finansowej 2014-2020 nie było możliwości wsparcia placówek oświatowych. Natomiast w latach 2023-2027 umożliwiono wsparcie w tym zakresie. W trakcie konsultacji społecznych przedstawiciele jednostek oświatowych i przedszkoli wyrazili duże zainteresowanie środkami unijnymi, które przeznaczyliby m.in. na szkolenie kadr, zajęcia dodatkowe dla uczniów i przedszkolaków, wyposażenie sal multimedialnych i sensorycznych.

Rynek pracy

Podstawowym czynnikiem wpływającym na ogólnie pojętą jakość życia jest rynek pracy. Za poziomem zatrudnienia idzie bezpośrednio poziom życia mieszkańców, napływ środków do gmin, a dalej - jakość przestrzeni publicznej, nowe inwestycje zarówno jednostek samorządu terytorialnego, jak i osób fizycznych, czyli ogólna atrakcyjność obszaru. **Stosunek procentowy między rejestrowanymi bezrobotnymi, a osobami będącymi w wieku produkcyjnym wynosił w 2020 r. 2,9 % w województwie wielkopolskim, a wśród gmin członkowskich LGD najniższy stosunek procentowy był w Gminie Budzyń (4,4%).** Zarówno w województwie, jak i gminach członkowskich sytuacja kobiet w tym zakresie jest gorsza, niż mężczyzn. Szczegóły obrazują poniższe tabele.

Tabela nr 25 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w woj. Wlkp.

Województwo	Ogółem					Kobiety					Mężczyźni				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Wielkopolskie	3,6	2,8	2,4	2,2	2,9	4,5	3,5	3,2	2,8	3,6	2,8	2,0	1,7	1,6	2,3

Źródło: GUS

Tabela nr 26 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

Gmina	Ogółem					Kobiety					Mężczyźni				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Miejska w Chodzieży	5,5	4,1	3,7	4,2	5,0	6,9	5,1	4,4	5,1	6,3	4,3	3,3	3,1	3,3	3,8
Chodzież	5,6	4,5	4,4	4,5	5,6	7,9	6,5	6,5	6,2	8,1	3,6	2,7	2,7	3,0	3,4
Budzyń	5,9	4,1	4,1	3,9	4,4	8,2	5,9	6,1	6,0	6,7	3,9	2,5	2,5	2,2	2,5
Szamocin	9,7	6,9	5,8	6,2	6,2	12,4	9,8	8,4	8,3	11,3	7,4	4,4	3,6	4,4	5,7

Źródło: GUS

Odnosząc się do Rozdziału II 2.3 i zawartych w nich danych, według danych GUS, w 2020 r. na obszarze LGD było 1318 zarejestrowanych osób bezrobotnych, z czego 63,20% stanowiły kobiety. Większość z nich, pomimo kwalifikacji, nie ma pracy ze względu na wysokie bezrobocie, mniejszą ilość ofert pracy dla kobiet, brak pomocy w przystosowaniu po okresie wychowawczym i macierzyńskim, dużo niższe wynagrodzenia na tym samym stanowisku dla kobiet, niż dla mężczyzn. Dużym problemem jest fakt, iż na obszarze LGD jest niewiele dużych zakładów pracy, zatrudniających większą liczbę osób. Należy zauważyć, iż to kobiety sprawują opiekę nad dziećmi, a później nad osobami zależnymi, np. rodzicami. W porównaniu do mężczyzn, to kobiety później rozpoczynają pracę zawodową i wcześniej ją kończą. W związku z powyższym **zachodzi potrzeba wsparcia i umożliwienia powrotu na rynek pracy, w szczególności kobietom.** W latach 2016-2020 liczba osób z niepełnosprawnościami zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chodzieży uległa zasadniczym zmianom: ich liczba zmniejsza się co roku i mieści się w granicach 99-153 osób, przy czym z prawem do zasiłku 26-31 osób. Przy tendencji wzrostowej stopy bezrobocia ten fakt z jednej strony powinien cieszyć, gdyż odsetek niepełnosprawnych bezrobotnych zmniejsza się, jednakże patrząc przez pryzmat warunków życia, a nie statystyk, to od kilku lat kilkaset osób niepełnosprawnych nie może znaleźć pracy. **Jest to więc czynnik niepokojący, podkreślony przez mieszkańców obszaru LSR, którzy określili osoby z niepełnosprawnościami jako te, które wymagają szczególnego uwzględnienia w strategii rozwoju.** Szczegóły obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 27 Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani w powiecie chodzieskim

BEZROBOTNI NIEPEŁNOSPRAWNI	OGÓŁEM					Z PRAWEM DO ZASIŁKU				
	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
KOBIETY	91	55	41	50	52	19	8	4	7	15
MĘŻCZYŹNI	62	51	39	42	47	12	13	13	10	11
OGÓŁEM	153	106	80	92	99	31	21	17	17	26

Źródło: GUS

LGD bardzo dużą wagę będzie przywiązywać do kwestii przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami lub ludzi młodych oraz zasady równości kobiet i mężczyzn. Zagadnienie to zostanie w praktyce uwzględnione w kryteriach wyboru operacji. Ponadto warto podkreślić, iż na etapie prac nad strategią w procesie konsultacji LGD organizowało spotkania informacyjno-konsultacyjne osobno dla każdej grupy, w celu odpowiedniego przekazania możliwości wsparcia w latach 2023-2027, a także pozyskania oczekiwanych uczestników spotkań.

Wykluczenie społeczne to sytuacja, w której dana jednostka będąca członkiem społeczeństwa nie może normalnie uczestniczyć w działaniach obywateli tego społeczeństwa, przy czym ograniczenie to nie wynika z jej wewnętrznych przekonań, ale znajduje się poza kontrolą wykluczonej jednostki. Na wykluczenie społeczne składają się cztery odrębne typy wykluczenia: materialne (związane z ubóstwem i bezrobociem), strukturalne (związane z niskim kapitałem kulturowym, niskim wykształceniem oraz miejscem zamieszkania na obszarach wiejskich), fizyczne (związane z wiekiem i niepełnosprawnością) oraz normatywne (związane z konfliktem z prawem i uzależnieniami).

Tabela nr 28 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w powiecie chodzieskim

Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w powiecie chodzieskim						
Powiat chodzieski	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	869	763	691	569	475	396

Źródło: GUS

Wykluczenie materialne: pomimo różnych programów przeciwdziałania bezrobociu, od lat niewiele się zmienia w tym zakresie. Poziom bezrobocia waha się na podobnym poziomie, ale wskaźniki zagrożenia ubóstwem maleją na przełomie ostatnich lat. W 2015 r. w powiecie chodzieskim było 869, a w 2020 r. już tylko 396 gospodarstw domowych, które otrzymały pomoc społeczną z uwagi na ubóstwo. Prowadzi to jednak do tego, iż wiele osób nie chce znaleźć pracy, bo wygodniej jest żyć na koszt państwa. Zdarzają się również sytuacje, gdy pracodawcy chcą zatrudniać ludzi na umowy o pracę lub umowy cywilnoprawne, lecz mają problem, aby znaleźć pracowników, gdyż ci boją się stracić świadczenia. Z tego powodu pracodawcy często są zmuszeni, aby ściągać pracowników sezonowych, np. z Ukrainy. Również dużym problemem są grupy osób wyspecjalizowanych w utrzymywaniu się ze świadczeń społecznych (bezrobocie dobrowolne), charakteryzuje ich często duża roszczeniowość i bierność społeczna. Szczegółowe informacje w tabeli poniżej.

Tabela nr 29 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności					
GMINA	2016	2017	2018	2019	2020
Miejska w Chodzieży	484	408	376	340	274
Chodzież	561	509	411	376	385
Budzyń	489	500	427	368	297
Szamocin	750	619	568	463	416

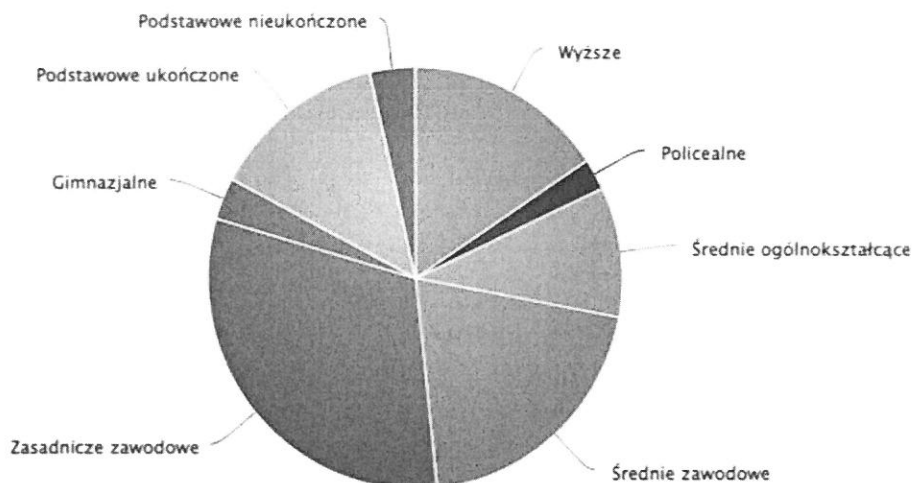
Źródło: GUS

Wykluczenie strukturalne: Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2021 roku 15,6% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,4% wykształcenie policealne, 9,9% średnie ogólnokształcące, a 20,4% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 31,2% mieszkańców powiatu chodzieskiego, gimnazjalnym 3,2%, natomiast 13,7% podstawowym ukończonym. 3,5% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do średniej krajowej mieszkańcy powiatu chodzieskiego mają niższy poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w powiecie chodzieskim największy odsetek ma wykształcenie zasadnicze zawodowe (23,4%) oraz średnie zawodowe (20,3%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (39,4%) oraz średnie zawodowe (20,6%). Dane obrazuje poniższy wykres.

Wykres nr 10 Poziom wykształcenia w powiecie chodzieskim

Poziom wykształcenia – powiat chodzieski

(Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2021)

Wykluczenie fizyczne: na obszarze działania LGD Stowarzyszenia „Dolina Noteci”, jak i obszarze całego kraju z roku na rok przybywa osób starszych i ważne jest, aby przeciwdziałać wykluczeniu tej grupy, w tym również wykluczeniu z rynku pracy. Problem związany z niepełnosprawnością, w tym z zatrudnianiem osób niepełnosprawnych, zgodnie z opinią utrzymuje się wciąż na stałym poziomie.

Wykluczenie normatywne: w Polsce, jak i na obszarze LGD największe ryzyko wykluczenia dotyczy mieszkańców wsi, dzieci z rodzin wielodzietnych, bezrobotnych, osób w podeszłym wieku, słabo wykształconych i pozbawionych dostępu do nowoczesnych nośników informacji.

LGD, aby przeprowadzić prawidłowo analizę potrzeb rozwojowych i potencjału obszaru dla strategii, podjęło kilka niezbędnych kroków, tj.: zbieranie danych, analiza SWOT, konsultacje z zainteresowanymi stronami, analiza trendów, a także priorytyzacja potrzeb rozwojowych. Do których zaliczyć należy: rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, wsparcie dla przedsiębiorczości, inwestycje w edukację i aktywizację lokalnej społeczności w tym osób z wyłonionych grup w niekorzystnej sytuacji.

Zasady zrównoważenia środowiskowego, do przestrzegania których LGD będzie zobowiązana, zostaną zawarte w kryteriach wyboru wszystkich projektów oraz w działaniach animacyjnych.

4.2 Określenie grup docelowych

Potencjalnymi **Beneficjentami mogą być:** osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą oraz mikro i małe przedsiębiorstwa, rolnicy i ich domownicy będący właścicielami lub współwłaścicielami małego gospodarstwa, w którym prowadzona jest działalność rolnicza, JST i ich jednostki organizacyjne, jednostki zależne JST (posiadające o. prawną), organizacje pozarządowe, instytucje i przedsiębiorstwa publiczne, sektor prywatny, podmioty ekonomii społecznej, kościoły i związki wyznaniowe, ludność objęta LSR, Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerzy społeczni, Przedsiębiorstwa, Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne.

Odbiorcami będą: lokalna społeczność i turyści, grupy osób w niekorzystnej sytuacji (kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, w tym seniorzy i osoby młode do 25 roku życia).

Potencjalni Beneficjentami i Odbiorcy zostali przypisani odpowiednio do przedsięwzięć w Rozdziale VI.

Na terenie LGD zidentyfikowano następujące grupy w niekorzystnej sytuacji:

- **Osoby do 25 roku życia** - istnieje kilka czynników, które przyczyniają się do niekorzystnej sytuacji osób do 25 roku życia na obszarze LGD. Jednym z nich jest brak możliwości zatrudnienia, gdyż obszar charakteryzuje się mniejszą liczbą miejsc pracy w porównaniu do obszarów miejskich. Młodzi ludzie mają trudności ze znalezieniem pracy o odpowiednich warunkach i wynagrodzeniu w swoim miejscu zamieszkania. Brak różnorodności sektorowej i ograniczone możliwości rozwoju zawodowego mają również wpływać na brak perspektyw dla młodych ludzi. Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami ankietowymi młodzież decyduje się opuścić obszary wiejskie i przenieść się do miast w poszukiwaniu lepszych szans rozwoju zawodowego i edukacyjnego. Jest to często wynikiem braku dostępu do wyższych uczelni, ograniczonego dostępu do nowoczesnych technologii i infrastruktury, a także ograniczonej różnorodności kulturalnej i społecznej. Oczywiście nie na wszystko ma wpływ LGD, jednakże nawet przy niewielkim zaangażowaniu środków finansowych można zachęcić osoby młode do **zaangażowania w lokalne inicjatywy** poprzez adekwatną względem grupy docelowej: komunikację i promocję, tematykę, partnerstwo i współpracę, interaktywność i uczestnictwo oraz nagrody i zachęty. Ważne jest, aby skutecznie komunikować informacje o wydarzeniu i promować je wśród młodych osób. Wykorzystać należy różnorodne kanały komunikacji, takie jak media społecznościowe i strony internetowe. Tematyka i zawartość wydarzeń winny być atrakcyjne i związane z interesami młodych ludzi, dlatego realizowane będą **operacje na rzecz lokalnego środowiska młodzieżowego**. Program powinien być dostosowany do różnych grup wiekowych i może to obejmować: wystąpienia inspirujących mówców, warsztaty praktyczne, panele dyskusyjne, konkursy, prezentacje artystyczne, koncerty, pokazy filmowe. Niezwykle ważne jest nawiązanie współpracy z organizacjami młodzieżowymi, szkołami, klubami sportowymi i innymi instytucjami, które mają bezpośredni dostęp do młodych ludzi. Partnerstwa mogą zwiększyć zasięg i wpływ wydarzenia oraz przekonać młodych ludzi do wzięcia w nim udziału. Ciekawą formą spotkań są wydarzenia interaktywne, które angażują młodzież. W kontekście nagród i zachęt istotnym staje się wprowadzenie nagród, konkursów lub innych zachęt, które zmotywują młodych ludzi do udziału w wydarzeniu. Może to być np. możliwość zdobycia certyfikatów, nagród materialnych, możliwość publikacji lub prezentacji swojej pracy. Wydarzenie koniecznie powinno być dostępne i elastyczne pod względem terminu, lokalizacji i formatu. Młodzi ludzie mogą mieć różne zobowiązania i ograniczenia czasowe, dlatego będziemy starać się znaleźć rozwiązania, które umożliwią jak największej liczbie osób udział w wydarzeniu i zdobycie pozytywnych doświadczeń.
- **Osoby po 60 roku życia (seniorzy)** - wiele społeczności wiejskich, jak również w Dolinie Noteci zmagają się z problemem migracji młodych ludzi do miast, co prowadzi do starzenia się populacji wiejskiej. W wyniku tego seniorzy (po 60 r. ż.) mogą czuć się opuszczeni i odczuwać brak wsparcia ze strony społeczności lokalnej. Niekorzystna sytuacja seniorów na terenie LGD charakteryzuje się takimi czynnikami, jak brak infrastruktury rekreacyjnej i wypoczynkowej. Obszar charakteryzuje się także ograniczonym dostępem do wsparcia społecznego w ramach usług takich jak pomoc domowa, asystencka, sąsiedzka, która mogłaby pomóc seniorom w codziennych obowiązkach i zapewnić im odpowiednie wsparcie. W porównaniu do obszarów miejskich, obszar wiejski ma ograniczoną różnorodność usług, atrakcji kulturalnych, rekreacyjnych i edukacyjnych. Seniorzy odczuwają brak możliwości aktywnego spędzania czasu i uczestnictwa w różnorodnych działaniach, które mogą przyczynić się do ich dobrostanu. W celu poprawy ich sytuacji konieczne jest podejmowanie działań, takich jak inwestycje w infrastrukturę i działania społeczne, rozwijanie programów wsparcia dla seniorów oraz promowanie różnorodności społecznej i kulturalnej na obszarach wiejskich. Osoby starsze dysponują doświadczeniem życiowym, które nie jest wykorzystywane do rozwoju lokalnej społeczności. W momencie przekraczania granicy wieku emerytalnego są oni marginalizowani i stopniowo eliminowani z aktywnego życia zawodowego i społecznego. Ludzie starsi po wycofaniu się z życia zawodowego napotykają na utratę autorytetu w rodzinie i środowisku, co przyczynia się do ograniczenia aktywności i wyłączenia społecznego. W ogólnopolskiej polityce senioralnej zauważalny jest trend działań, który ma na celu umożliwienie jak najdłuższego pozostawania seniorów w ich dotychczasowym środowisku.

Jednym z kierunków mogących częściowo zniwelować negatywne tendencje demograficzne byłoby podjęcie działań skierowanych do seniorów, mających na celu przyciąganie osób chcących spędzić sędziwe lata w atrakcyjnej i bezpiecznej przestrzeni. Aktywizacja osób starszych, rozwijanie pasji, uatrakcyjnianie spędzania czasu wolnego, ale również podnoszenie kwalifikacji, uczenie się nowych rzeczy pozwoli osobom starszym dłużej cieszyć się zdrowiem, dobrą kondycją fizyczną, wspomagając tym samym problem starzenia się społeczeństwa. Rozważając różne aktywności i **wydarzenia komunikacyjne skierowane dla seniorów** ważnym jest, aby wykorzystać sprawdzoną komunikację i przekazać im informację o planowanych dla nich wydarzeniach poprzez grupy społecznościowe seniorów, członków zarządu stowarzyszeń działających na rzecz osób starszych, Uniwersytet Trzeciego Wieku, Centrum Aktywności Seniora. Innym ważnym aspektem jest wyartykułowanie korzyści i wartości dodatkowych płynących z uczestnictwa w wydarzeniach. Konsultacje z ww. grupą wykazały, iż atrakcyjne będą prelekcje, warsztaty, wykłady, zajęcia dotyczące zdrowia, opieki nad sobą, hobby, sztuki, kultury, technologii, aktywności fizycznej, życia społecznego. Seniorzy potwierdzili, iż niezwykle ważny będzie dostęp do budynków, windy, dobrego oświetlenia i akustyki. Jeśli wydarzenie odbywa się w miejscu publicznym, zapewnić trzeba udogodnienia dla osób z ograniczeniami ruchowymi i wystarczająco dużo miejsc siedzących. Innym ważnym aspektem jest różny poziom zdolności i umiejętności seniorów, dlatego spotkania powinny być dostosowane do różnych poziomów sprawności fizycznej. W sprawnym przeprowadzeniu spotkań i wydarzeń dla seniorów na pewno wesprą LGD organizacje senioralne, takie jak kluby seniora, domy opieki, centra społeczności osób starszych, gdyż mają bezpośredni kontakt z seniorami i mogą pomóc w promocji i zachęceniu do uczestnictwa w wydarzeniach. Nieodzownym w kreowaniu przyjaznej i akceptującej atmosfery jest wybór przyjemnego otoczenia, zapewnienie miejsca do odpoczynku i rozmów.

- **Osoby z niepełnosprawnością**, których szanse na znalezienie zatrudnienia, np. na wsi, są niewielkie. Są to osoby o różnego typu niepełnosprawnościach (nie tylko fizycznych), dla których szansą jest praca w mieście, ale przy takiej opcji dochodzą problemy, które stanowią często bariery nie do przebycia: bariera komunikacyjna, odległość miejsca pracy od miejsca zamieszkania, zdarzają się jeszcze miejsca, w których występuje problem z dostępem do szerokopasmowego internetu, który w pewnych przypadkach dawałby możliwości pracy zdalnej. LSR będzie wspierać osoby z tej grupy poprzez premiowanie firm z obszaru LGD, które będą takie osoby zatrudniać. Realizowane projekty w ramach celów LSR przyczynią się do poprawy jakości życia grup osób w niekorzystnej sytuacji, zwłaszcza osób z niepełnosprawnościami.
- **Kobiety** - na podstawie analizy rynku pracy, udziału w życiu społecznym, roli kobiety w gospodarstwie domowym, szczególną pozycję wśród osób w niekorzystnej sytuacji wymagających wsparcia zajmują kobiety. Głównie to one, często po ukończeniu szkoły i urodzeniu dziecka nie były obecne na rynku pracy lub opuściły go na kilka lat, gdyż zaangażowały się w opiekę nad potomstwem i innymi członkami rodziny. Po kilku latach chcą podjąć pracę, ale brak im doświadczenia zawodowego, mają poważne braki w obsłudze nowych technologii, potrzebują doszkolenia, zmiany, bądź podniesienia kwalifikacji. Często towarzyszy temu niewiara we własne siły, obawa przed niepowodzeniem, brak środków finansowych na prywatne kursy, szkolenia czy odpłatne zajęcia w szkołach. LSR przewiduje dla kobiet działania zwiększające ich szanse na znalezienie zatrudnienia poprzez premiowanie firm z obszaru, które będą zatrudniać kobiety. Realizowane projekty w ramach celów LSR przyczynią się do poprawy jakości życia grup osób w niekorzystnej sytuacji, zwłaszcza kobiet.

4.3 Analiza sposobu wsparcia lokalnych i ponadlokalnych inicjatyw

Analiza SWOT jest najskuteczniejszym narzędziem badawczym w procesie identyfikacji atutów i słabych stron obszaru objętego LSR. Diagnozowanie za pomocą tej metody pozwala na ustalenie rozwiązań adekwatnych do specyfiki regionu. Czynniki pozytywne i negatywne zestawiono w tabeli poniżej.

Analizę SWOT sporządzono poprzez: diagnozę zasobów lokalnych oraz uwarunkowań gospodarczych, społecznych, środowiskowych i infrastrukturalnych;

- konsultacje społeczne, podczas których uczestnicy oceniali mocne i słabe strony, szanse oraz wymieniali zagrożenia występujące na obszarze LGD za pomocą formularzy ankietowych;
- metody badań eksperckich – GR wyłoniła potencjał obszaru oraz zagrożenia hamujące lub uniemożliwiające rozwoju regionu w wersji ostatecznej.

Tabela nr 30 Analiza SWOT

Analiza SWOT	
Mocne strony	Słabe strony
Społeczność i jego kultura	
• Wysoki poziom tożsamości lokalnej • Wzrost liczby organizacji pozarządowych i grup sformalizowanych • Duży potencjał kapitału ludzkiego np. aktywnie działające chóry, zespoły folklorystyczne, orkiestry dęte, kluby sportowe, towarzystwa i inne • Duża liczba zabytków materialnych; przyrodniczych (głazy narzutowe), historycznych (sakralia, zespoły dworsko i pałacowo-parkowe); kulturowych (m. in. kultura pałucka i olęderska) • Bogactwo niematerialnego dziedzictwa kulturowego np. duża ilość legend, podań i opowieści (zwłaszcza w Chodzieży) • Imprezy cykliczne znane w regionie (np. Międzynarodowe Warsztaty Jazzowe - CHO-JAZZ, Chodzieskie Targi Gospodarcze,) • Bogata historia i tradycja w tym kultywowanie tradycyjnych zawodów i umiejętności: kowalstwo, kowalstwo artystyczne, pszczelarstwo, stolarstwo, rzeźbiarstwo artystyczne, frywolitki • Duży potencjał środowisk artystycznych np. Stacja Szamocin, Grupa Teatralna „Próbownia” • Lokalne i rozwijane tradycje związane z zagłębiem ceramicznym (Porcelana chodzieska - firmy prywatne) Kultywowanie tradycji kulinarnych regionu i bogatych obrzędów ludowych • Promocja sportu - cykliczne wydarzenia sportowe	• Słaba współpraca między mieszkańcami gmin • Ograniczona oferta dla lokalnej społeczności i turystów ze względu na dostępność i różnorodność • Migracja ludzi młodych (głównie do Anglii, Niemiec, Holandii i dużych miast) • Starzenie się społeczeństwa • Słabo rozwinięta agroturystyka i przedsiębiorczość oparta na produktach lokalnych • Bezrobocie wśród kobiet i ludzi młodych do 25, ale też po 60 roku życia oraz osób z niepełnosprawnością • Zbyt małe wsparcie organizacji pozarządowych • Niewystarczająca inicjatywa młodych ludzi • Niewystarczające wsparcie osób z niepełnosprawnościami w różnych dziedzinach życia • Ukryta twórczość artystyczna i kulinarna • Słaba identyfikacja mieszkańców napływowych z miejscem zamieszkania
Środowisko	
• Atrakcyjne położenie geograficzne (Szwajcaria Chodzieska) i wysokie walory krajobrazowe • Ochrona prawna obszarów nadnoteckich (Natura 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu) • Atrakcyjność środowiska naturalnego cennego przyrodniczo ze względu na niski poziom zanieczyszczenia środowiska (powietrze i gleba)	• Przeważająca liczba gospodarstw konwencjonalnych nad ekologicznymi • Mało żyzne gleby (V i VI klasa) • Brak promocji turystyki opartej na lokalnych walorach środowiskowych • Mała świadomość społeczeństwa na temat ochrony środowiska i segregacji odpadów

• Rozwinięte rolnictwo konwencjonalne, pomimo mało żyznych gleb • Korzystne warunki do rozwoju agroturystyki i usług turystycznych • Dobra gospodarność ludzi na obszarze	
Gospodarka	
• Rozpoznawalność regionalnych firm z długimi tradycjami • Atrakcyjny obszar inwestycyjny wokół trasy K11 • Duża liczba firm o wysokiej aktywności i mobilności, przede wszystkim w sektorze MŚP • Duże zainteresowanie środkami unijnymi • Spójność terytorialna gmin objętych LSR • Duża atrakcyjność inwestycyjna wokół obszarów gminy Budzyń - firm o skali światowej	• Przeważająca liczba mikro i małych przedsiębiorstw • Niska dochodowość produkcji rolnej • Niedostateczna promocja biznesu lokalnego • Brak pieniędzy, bark płynności finansowej • Niewielka ilość dużych przedsiębiorstw • Mała liczba produktów regionalnych • Mała innowacyjność lokalnej gospodarki
Infrastruktura	
• Zadowalająca liczba placówek oświatowych i przedszkolnych • Duża liczba obiektów sportowych • Bogate dziedzictwo historyczne liczne budynki pałacowe zwłaszcza w gminie wiejskiej Chodzież	• Niedostateczna infrastruktura turystyczna • Niedostateczna ilość obiektów agroturystycznych • Niedostateczna baza noclegowa i gastronomiczna • Tereny po zlikwidowanych PGR
Szanse	Zagrożenia
Społeczeństwo i jego kultura	
• Zwiększenie udziału mieszkańców w inicjatywach oddolnych • Zwiększanie świadomości ekologicznej wśród społeczności lokalnej • Utrzymanie zewnętrznej opinii o gospodarności i rzetelności • Możliwość nauki i pracy na odległość • Wzrost świadomości społecznej • Zmiana modelu spędzania wolnego czasu spowoduje zwiększenie popytu na lokalne wydarzenia • Napływ nowych mieszkańców skuszonych pięknem przyrody nadnoteckich terenów	• Postępujące starzenie społeczeństwa w wyniku zmian demograficznych oraz w wyniku napływu osób starszych • Ubożenie społeczeństwa • Ucieczka młodych do dużych miast i poza granice kraju • Spadek integracji międzypokoleniowej • Brak zaangażowania młodych w lokalne inicjatywy • Zmniejszające się poczucie tożsamości lokalnej • Brak aktywizacji osób starszych
Środowisko	
• Lokalne i regionalne inwestycje w infrastrukturę wodno-ściekową spowodują poprawę czystości • Większa świadomość osób przybywających na teren LGD pod kątem ochrony środowiska i zachowań proekologicznych	• Degradacja środowiska prowadząca do zanieczyszczenia wód i powietrza • Niekorzystne zmiany klimatyczne
Gospodarka	
• Nowi inwestorzy spoza terenu działania LGD • Zapotrzebowanie na zdrową żywność • Rozwój ekologicznego handlu i popytu na produkty ekologiczne	• Niestabilność przepisów krajowych • Napływ zagranicznych koncernów • Tania żywność z innych państw • Niekorzystne zmiany polityki unijnej dla Polski

• Moda na zdrowy styl życia i zdrowy wypoczynek • Skuteczne wsparcie doradcze i finansowe • Rozwój mikro przedsiębiorstw szansą na innowacyjność regionu • Ewolucja gospodarstw konwencjonalnych w ekologiczne • Trend „moda na wieś” • Rosnący popyt na usługi turystyczne i agroturystyczne • Wzrost zainteresowania turystyką niszową np. turystyka ornitologiczna, poznawcza, kulinarna	• Likwidacja dużych lokalnych zakładów pracy
Infrastruktura	
• Dostępność środków unijnych na infrastrukturę	• Niekorzystne przepisy krajowe • Kryzys powodujący ograniczenie finansowania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie konsultacji społecznych

Analiza czynników pozytywnych i negatywnych na obszarze LGD pozwala na wskazanie kierunków rozwoju. Strategia wykorzystuje szanse w taki sposób, aby wykazać tendencje lub eliminację zagrożeń w otoczeniu obszaru LSR. Spójność terytorialna, społeczna i gospodarcza ułatwia wspólne podejmowanie przedsięwzięć, prowadzących do rozwoju całego regionu. Kierunki rozwoju nastawiane są na:

1. **Rozwój gospodarczy oparty na kapitale mieszkańców** - pełne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, za pomocą utworzenia lub rozszerzenia bazy noclegowo-gastronomicznej poprzez pomoc w rozwijaniu już istniejących firm pozwoli na wzrost liczby zatrudnionych, w tym kobiet, osób po 60 roku życia, osób młodych do 25 roku życia oraz osób z niepełnosprawnościami, jak również **wprowadzanie innowacyjnych technologii i rozwiązań przy uwzględnieniu zachowań proekologicznych**. Moda „na wieś” oraz zdrowy styl życia pozwolą na rozwój przedsiębiorczości okołoturystycznej, zaspokajającej potrzeby lokalnej społeczności. Bliskość aglomeracji i potrzeba wypoczynku przyczynią się do wzrostu zapotrzebowania na agroturystykę, co wymaga z kolei zwiększenia działalności tego typu. **W trakcie rozmów z rolnikami zdiagnozowano zapotrzebowanie na utworzenie krótkiego łańcuch żywnościowego (KŁŻ) i agroturystyki.**
2. **Rozwój infrastruktury turystycznej uwzględniający zasoby naturalne** - udostępnienie walorów regionu wymaga stworzenia lub rozbudowy infrastruktury turystycznej oraz okołoturystycznej, która przyczyni się do zaangażowania mieszkańców i turystów w aktywne formy turystyki i rekreacji.
3. **Rozwój społeczny bazujący na potencjale obszaru** - angażowanie ludzi we współtworzenie przyniesie szereg korzyści. Osoby, które dotychczas były postrzegane jako problem, zyskują mocniejszą pozycję, a ich doświadczenie może w przyszłości przynieść rozwiązania dostosowane do potrzeb i możliwości. Realizowane projekty przyczynią się do poprawy jakości życia grup osób w niekorzystnej sytuacji (**kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, w tym seniorzy i osoby młode do 25 roku życia**). Ponadto wsparcie będą mogły uzyskać podmioty zajmujące się edukacją przedszkolną, która gwarantuje dzieciom dobry start w szkole, czyli osiągnięcie tzw. gotowości szkolnej. Przygotowane zostaną również koncepcje inteligentnej wsi na terenie LSR, które przyczynią się do zorganizowania się lokalnego środowiska wokół wspólnego problemu i opracowania wizji swojego obszaru oraz stworzenia planu rozwoju w oparciu o inteligentne rozwiązania.

Wybrany model strategicznego rozwoju jest spójny z opisem obszaru i adekwatny zarówno do jego specyfiki, jak i przeprowadzonej analizy SWOT. Pozwala wykorzystać atuty obszaru i szanse dla jego dalszego rozwoju, a tym samym redukować występujące w nim słabości i zagrożenia. W celu precyzyjnego przygotowania analizy, udział w pracach na równych zasadach wnieśli przedstawiciele wszystkich sektorów, co pozwoliło na szerokie określenie czynników występujących na terenie wdrażania LSR. Rekomendacje, uwagi oraz opinie mieszkańców otrzymane

w trakcie konsultacji zostały uwzględnione i dały podstawę sformułowania celów oraz przedsięwzięć i lokalnych kryteriów wyborów operacji.

Tabela nr 31 Odniesienie analizy SWOT do diagnozy obszaru w ramach istotnych obszarów interwencji

Mocne strony	Odniesienia do diagnozy (numer rozdziału)	Słabe strony	Odniesienia do diagnozy (numer rozdziału)
Atrakcyjność środowiska naturalnego cennego przyrodniczo ze względu na niski poziom zanieczyszczenia środowiska (powietrze i gleba)	(R.2.1. / R.2.3.) Natura 2000, Obszar Chronionego Krajobrazu Szwajcaria Chodzieska, Zalety Doliny Noteci	Niedostateczna infrastruktura turystyczna,	(R.4.1.) Infrastruktura turystyczna
Duża liczba zabytków materialnych: przyrodniczych, historycznych, kulturowych	(R.2.3.) Głazy narzutowe; zespoły dworsko i pałacowo-parkowe kultura pałucka i olęderska, sakralia	Słabo rozwinięta agroturystyka i przedsiębiorczość oparta na produktach lokalnych	(R.2.3. / R.4.1.) „Szara strefa” produkcji lokalnej
Korzystne warunki do rozwoju agroturystyki i usług turystycznych	(R.2.3.) Trendy kierunku rozwoju turystyki	Niedostateczna baza noclegowa i gastronomiczna	(R.2.3. / R.4.1. / R.5.1.) Rodzaje obiektów turystycznych
Kultywowanie tradycji kulinarnych regionu	(R.2.3.) Cykliczne wydarzenia kulturalne	Słaba współpraca między mieszkańcami gmin	(R.5.1.) Potrzeba integracji
Duża liczba firm o wysokiej aktywności i mobilności, przede wszystkim w sektorze MŚP	(R.2.3.) Podmioty gospodarcze ze względu na wielkość i rozwój na obszarze LSR	Bezrobocie wśród kobiet i ludzi młodych do 25, ale też po 60 roku życia oraz osób z niepełnosprawnością	(R.2.3. / R.4.1.) Struktura zarejestrowanych bezrobotnych
Wzrost liczby organizacji pozarządowych oraz grup sformalizowanych	(R.2.3.) Zwiększenie liczby aktywnych obywateli. Potrzeba integracji i aktywizacji	Niewystarczające wsparcie osób z niepełnosprawnościami w różnych dziedzinach życia	(R.4.2.) Osoby z niepełnosprawnościami
Zadowalająca liczba placówek oświatowych i przedszkolnych	(R.2.3.) Infrastruktura oświatowa	Mało żyzne gleby (V i VI klasa)	(R.2.3.) Niska dochodowość produkcji rolnej
Duże zainteresowanie środkami unijnymi	(R.3.) Zainteresowanie społeczności lokalnej rozwijaniem działalności		

Szanse	Odniesienia do diagnozy (numer rozdziału)	Zagrożenia	Odniesienia do diagnozy (numer rozdziału)
Napływ nowych mieszkańców skuszonych pięknem przyrody nadnoteckich terenów	(R.2.3.) Zwiększenie migracji na tereny wiejskie	Brak zaangażowania młodych w lokalne inicjatywy	(R.2.3.) Organizacje pozarządowe
Moda na zdrowy styl życia i zdrowy wypoczynek oraz popyt na produkty ekologiczne	(R.2.3.) Moda na „Folk”	Ucieczka młodych do dużych miast i poza granice kraju	(R.4.2.) Migracje
Rosnący popyt na usługi turystyczne i agroturystyczne	(R.4.1.) Walory przyrodnicze	Postępujące starzenie społeczeństwa w wyniku zmian demograficznych oraz w wyniku napływu osób starszych	(R.4.2.) Struktura mieszkańców
Wzrost zainteresowania turystyką niszową np. turystyka ornitologiczna, poznawcza, kulinarna	(R.2.3.) Trend rozwoju turystyki	Brak aktywizacji osób starszych	(R.4.2.) Osoby w wieku 60+
Zmiana modelu spędzania wolnego czasu	(R.2.3.) Popyt na lokalne wydarzenia	Ubożenie społeczeństwa	(R.4.1.) Charakter wykluczeń społecznych
Ewolucja gospodarstw konwencjonalnych w ekologiczne	(R.2.3.) Trendy rozwoju turystyki i rolnictwa	Tania żywność z innych państw	(R.2.3.) Rozwój podmiotów gospodarczych
Zwiększenie udziału mieszkańców w inicjatywach oddolnych	(R.2.3.) Organizacje pozarządowe	Niekorzystne zmiany polityki unijnej dla Polski	(R.2.3.) Charakter przedsiębiorstw
Nowi inwestorzy spoza terenu działania LGD	(R.2.3.) Firmy o skali światowej	Kryzys powodujący ograniczenie finansowania	(R.2.3.) Opis rodzajów podmiotów gospodarczych
Rozwój mikro przedsiębiorstw szansą na innowacyjność regionu	(R.2.3. / R.4.1.) Struktura przedsiębiorczości		

Źródło: opracowanie własne na podstawie konsultacji społecznych

5.1 Opis zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi

Oryginalnym zamysłem podejścia LEADER jest zaangażowanie energii i zasobów, ludzi oraz miejscowych organizacji jako podmiotów rozwoju, a nie jego beneficjentów, by w ten sposób umożliwić im wkład w przyszły rozwój obszarów wiejskich poprzez tworzenie zależnych od obszaru partnerstw zrzeszających podmioty publiczne, prywatne i społeczne. **Wartość dodana** tego podejścia wiąże się ze wzmocnieniem lokalnego zaangażowania poprzez oddolne podejście w myśl zasady, iż lokalni mieszkańcy są najlepszymi ekspertami w dziedzinie kierowania rozwojem ich terytorium.

Połączenie, scalenie sił powinno być pojmowane przez społeczeństwo, jako spójne zestawienie inicjatyw, które mają na celu prawidłowe określenie potrzeb i osiągnięcie wytyczonych w LSR celów, co prowadzi do osiągnięcia sukcesu. Strategia realizuje pod kątem zintegrowania wykorzystanie potencjału obszaru, czyli zasobów i wiedzy przy jednoczesnym realizowaniu wyzwań rozwojowych i lokalnych uwarunkowań. W trakcie ustaleń społecznych zostały podkreślone problemy, które nurtują społeczeństwo w kontekście rozwojowym, takie jak zaniedbana działalność społeczno-gospodarcza, brak miejsc noclegowych, niewystarczająca infrastruktura turystyczna oraz niedostateczna aktywność mieszkańców. Umieszczenie tychże problemów z jakimi boryka się obszar jest bardzo ważne, gdyż powinniśmy mieć świadomość w jakich tematach oczekuje się największych zmian. Spójne, komplementarne i synergiczne podejście ma odzwierciedlenie w doborze celów tj.: rozwój gospodarczy oparty na kapitale mieszkańców, rozwój infrastruktury turystycznej uwzględniający zasoby naturalne, rozwój społeczny bazujący na potencjale społecznym. Zakłada się, iż największe i najbardziej pożądane zmiany w sposób kompleksowy i spójny rozwiążą wskazane problemy, oczywiście na miarę otrzymanych środków finansowych.

Tabela nr 32 Zgodność z dokumentami planistycznymi

CELE - STRATEGICZNE / OGÓLNE / SZCZEGÓŁOWE	CELE - SZCZEGÓŁOWE / PRIORYTETY / ZGODNOŚĆ Z CELAMI LGD
1. STRATEGIA ROZWOJU ORAZ PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY BUDZYŃ 2019-2028	
CEL STRATEGICZNY I poprawa lokalnego rynku pracy i warunków życia mieszkańców przez rozwój możliwości zatrudnienia i dostępu do usług publicznych oraz w zakresie korzystania z infrastruktury technicznej	I.2 Poprawa jakości edukacji - podnoszenie kwalifikacji zawodowych (zgodne z celem C3) I.3 Poprawa stanu infrastruktury, środowiska oraz bezpieczeństwa mieszkańców (zgodne z celem C2) I.4 Rozwój lokalnej gospodarki na potrzeby seniorów. (zgodne z celem C3)
CEL STRATEGICZNY II wzmocnienie lokalnego potencjału gospodarczego gminy	II.1 Poprawa konkurencyjności i innowacyjności lokalnych przedsiębiorstw, w tym gospodarstw rolnych. (zgodne z celem C1)
CEL STRATEGICZNY V rozwój potencjału turystycznego gminy w oparciu o warunki naturalne i dziedzictwo kulturowe	zgodne z celem C1 i C2
CEL STRATEGICZNY VI integracja i współpraca lokalna	zgodne z celem C3
Zgodność obydwu strategii polega na wspieraniu lokalnej społeczności co do zatrudnienia, rozwoju turystyki na obszarze, wsparcia osób w niekorzystnej sytuacji oraz nastawienie na innowacje i ochronę środowiska.	
2. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA CHODZIEŻY 2014-2024	

CEL STRATEGICZNY 1 Satysfakcjonująca praca w mieście lub w jego okolicach Program 2. Rozwój turystyki	2.1. Wspieranie rozwoju usług turystycznych (zgodne z celem C1) 2.2. Aktywna promocja turystyczna miasta, uruchomienie informacji turystycznej (zgodne celem C3)
CEL STRATEGICZNY 2 Atrakcyjne warunki zamieszkania w Chodzieży Program 3. Zagospodarowanie przestrzenne.	3.1. Dalsza poprawa estetyki miasta (zgodne z celem C2)
CEL STRATEGICZNY 3 Dogodne warunki rozwoju i relaksu w mieście Program 10. Kultura i rozrywka.	10.5. Organizacja lokalnych imprez integrujących mieszkańców miasta (zgodne z celem C3) Program 12. Aktywność społeczna. 12.1. Zwiększenie dialogu i wsparcia dla lokalnych inicjatyw (zgodne z celem C3)
Zgodność obydwu strategii polega na wspieraniu do rozwoju usług turystycznych, promowaniu obszaru, tworzeniu miejsc atrakcyjnych turystycznie, animowaniu i aktywizowaniu mieszkańców.	
3. STRATEGIA ROZWOJU GMINY CHODZIEŻ NA LATA 2016-2025	
CEL OGÓLNY 2 Zapewnienie równego dostępu do pozostałej infrastruktury	CEL SZCZEGÓŁOWY 2.1. Wspieranie edukacji (zgodne z celem C3) CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2. Rozwój przedsiębiorczości. (zgodne z celem C1) CEL SZCZEGÓŁOWY 2.4. Wspieranie rozwoju turystyki oraz ochrona dziedzictwa kulturalnego (zgodne z celem C2 i C1) CEL SZCZEGÓŁOWY 2.5. Rozwój małej architektury (zgodne z celem C2)
CEL OGÓLNY 3 Wsparcie sektora społecznego i rozwój kapitału ludzkiego	CEL SZCZEGÓŁOWY 3.1. Działania promujące rozwój aktywności lokalnej. (zgodne z celem C3) CEL SZCZEGÓŁOWY 3.2. Zwiększenie współpracy zewnętrznej, krajowej i międzynarodowej (zgodne z celem C3)
Zgodność obydwu strategii polega na wspieraniu sektora gospodarczego, infrastruktury turystycznej z poszanowaniem środowiska, działania aktywizujące i animujące lokalną społ. w tym edukacyjne, wsparcie osób w niekorzystnych sytuacji i zapobieganie niekorzystnej migracji.	
4. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY SZAMOCIN NA LATA 2020-2030	
CEL STRATEGICZNY 1 Zapewnić mieszkańcom gminy wysoką jakość życia z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju	1.1. Tworzenie sprzyjających warunków do pozostawania w gminie na stałe ludzi młodych oraz stwarzanie warunków do dodatknej migracji ludności. (zgodne z celem C3) 1.2. Wsparcie przedsiębiorców i rolników. (zgodne z celem C1 i C2) 1.3. Aktywizacja mieszkańców poprzez promocję i wspieranie działających na terenie gminy organizacji społecznych i grup nieformalnych (zgodne z celem C3) 1.4. Wsparcie osób starszych i niesamodzielnych (zgodne z celem C3) 1.5. Podniesienie poziomu i jakości edukacji (zgodne z celem C3)
CEL STRATEGICZNY 2 Rozwijać i tworzyć nowe miejsca służące mieszkańcom i turystom do aktywnego wypoczynku i rekreacji z poszanowaniem środowiska naturalnego	2.1. Utrzymanie i rozwój współpracy lokalnej. (zgodne z celem C3) 2.4. Rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. (zgodne z celem C2)

Zgodność obydwu strategii polega na wspieraniu turystycznego sektora gospodarczego, infrastruktury turystycznej z poszanowaniem środowiska, działania aktywizujące i animujące lokalną społ. w tym edukacyjne, wsparcie osób w niekorzystnych sytuacji i zapobieganie niekorzystnej migracji.	
5. STRATEGIA ROZWOJU POWIATU CHODZIESKIEGO NA LATA 2021-2030	
CEL STRATEGICZNY 3 Integracja społeczności powiatu, społeczeństwo obywatelskie	3.1. Rozwój działalności kulturalnej (zgodne z celem C3) 3.3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego (zgodne z celem C3)
CEL STRATEGICZNY 5 Przeciwdziałanie bezrobociu	5.2. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (zgodne z celem C1)
CEL STRATEGICZNY 6 Wsparcie najbardziej potrzebujących mieszkańców powiatu	6.2. Wsparcie dla osób niepełnosprawnych i ich otoczenia oraz seniorów, zwiększające ich udział w życiu społecznym i zawodowym (zgodne z celem C3)
Zgodność obydwu strategii polega na wspieraniu lokalnej społeczności co do zatrudnienia i rozwoju usług, na animacji i aktywizacji w szczególności osób w niekorzystnej sytuacji.	
6. STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO 2030 ROKU	
CEL STRATEGICZNY 1 Wzrost gospodarczy wielkopolski bazujący na wiedzy swoich mieszkańców	1.1 Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu. (zgodne z celem C1)
CEL STRATEGICZNY 2 Rozwój społeczny wielkopolski oparty na zasobach materialnych i niematerialnych regionu	2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu. (zgodne z celem C3)
CEL STRATEGICZNY 3 Rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska przyrodniczego wielkopolski	3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski. (zgodne z celem C2)
Zgodność obydwu strategii polega na wspieraniu innowacyjnej przedsiębiorczości, polepszeniu infrastruktury mając na uwadze warunki środowiskowe oraz budowaniu sieci powiązań społecznych i relacji.	
7. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU WSI, ROLNICTWA I RYBACTWA 2030	
CEL SZCZEGÓŁOWY I Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybnej.	I.1. Nowe modele organizacji produkcji i rynków, krótkie łańcuchy rynkowe i uczciwa konkurencja (zgodne z celem C2)
CEL SZCZEGÓŁOWY II Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.	II.3. Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast (zgodne z celem C2)
CEL SZCZEGÓŁOWY III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa	III.2. Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy. (zgodne z celem C1) III.3. Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi. (zgodne z celem C3) III.4. Budowa i rozwój zdolności do współpracy w wymiarze społecznym i terytorialnym (zgodne z celem C3)
Zgodność obydwu strategii polega na wspieraniu przedsiębiorczości w tym rolników i zwiększeniu opłacalności w tym sektorze, polepszeniu infrastruktury mając na uwadze warunki środowiskowe oraz pomoc mieszkańcom w budowie kapitału ludzkiego i społecznego na terenie.	
8. REGIONALNA STRATEGIA INNOWACJI DLA WIELKOPOLSKI 2030 (RIS 2030)	
CEL STRATEGICZNY 3 Włączanie się wielkopolski w globalne łańcuchy wartości	3.3. Promocja gospodarcza i przyciąganie inwestorów (zgodne z celem C1 i C3)
Zgodność obydwu strategii polega na aktywnym promowaniu obszaru jako miejsca atrakcyjnego do tworzenia i rozwoju działalności gospodarczych, a także prezentację dobrych praktyk w tym zakresie.	
9. STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 r.)	
CEL SZCZEGÓŁOWY I	Zwiększenie innowacyjności polskich przedsiębiorstw na rynku krajowym i rynkach

Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	zagranicznych (zgodne z celem C1)
CEL SZCZEGÓŁOWY II Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy (zgodne z celem C1)
Zgodność obydwu strategii polega na wspieraniu innowacyjnej gospodarki, wsparcie zatrudnienia i tworzenie warunków do rozwoju społecznego.	
10. PROGRAM FUNDUSZE EUROPEJSKIE NA INFRASTRUKTURĘ, KLIMAT, ŚRODOWISKO 2021- 2027	
CEL SZCZEGÓŁOWY 4.6 Wzmacnianie roli kultury i zrównoważonej turystyki w rozwoju gospodarczym, łączeniu społecznym i innowacjach społecznych	PRIORYTET I Wsparcie sektorów energetyka i środowisko z funduszu spójności (zgodne z celem C2 i C3)
Zgodność obydwu strategii polega na wspieraniu podmiotów kultury oraz ich adaptację do nowych funkcji kulturalnych i społecznych.	
11. PLAN STRATEGICZNY WPR	
CEL SZCZEGÓŁOWY I Wspieranie godziwych dochodów gospodarstw rolnych i ich odporności w całej Unii w celu zwiększenia bezpieczeństwa żywnościowego	zgodne z celem C1
CEL SZCZEGÓŁOWY III Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości	zgodne z celem C1
CEL SZCZEGÓŁOWY VII Przyciąganie młodych rolników i ułatwianie rozwoju działalności gospodarczej na obszarach wiejskich	zgodne z celem C1
CEL SZCZEGÓŁOWY IX Poprawa reakcji rolnictwa UE na potrzeby społeczne dotyczące żywności i zdrowia, w tym bezpiecznej, bogatej w składniki odżywcze i zrównoważonej żywności, jak też dobrostanu zwierząt	zgodne z celem C1
Zgodność polega na wspieraniu rolników, promocji zdrowia i zdrowej lokalnie żywności, skracaniu łańcuchów dostaw, a poprzez to śladu węglowego dla środowiska.	
12. EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO (EFRR)	
CEL POLITYKI CP5 – Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych	
CEL SZCZEGÓŁOWY (CP5.I) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich	zgodne z celem C1, C2, C3
CEL SZCZEGÓŁOWY (CP5.II) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie	zgodne z celem C1, C2, C3
Zgodność obydwu strategii polega na wsparciu lokalnym zarówno terenów miejskich, jak i wiejskich poprzez promowanie i rozwój transformacji gospodarczej, społecznej, kulturalnej i środowiskowej.	
13. PROGRAM FUNDUSZU EUROPEJSKIEGO DLA ROZWOJU SPOŁECZNEGO 2021-2027 (EFS+)	
CEL POLITYKI CP4 – Europa o silniejszym wymiarze społecznym, bardziej sprzyjająca włączeniu społecznemu i wdrażająca Europejski filar praw socjalnych	
CEL SZCZEGÓŁOWY (CP4.F)	zgodne z celem C3

wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami	
CEL SZCZEGÓŁOWY (CP4.L) wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci	zgodne z celem C3
Zgodność obydwu strategii polega na wspieraniu edukacji wczesnoszkolnej , osób w niekorzystnej sytuacji, a także na animacji i aktywizacji najbardziej potrzebujących.	
14. EUROPEJSKI FUNDUSZ ROLNY NA RZECZ ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH (EFRROW)	
CEL A wspieranie konkurencyjności rolnictwa	zgodne z celem C1
CEL C osiągnięcie zrównoważonego rozwoju terytorialnego wiejskich gospodarek i społeczności, w tym tworzenie i utrzymywanie miejsc pracy	zgodne z celem C1
Zgodność obydwu strategii polega na wspieraniu działań w rolnictwie, aby rozwój doprowadził do zrównoważenia, stabilizacji i zatrudnienia w rolnictwie.	

Korzyści z komplementarności i synergii pomiędzy celami i wybranymi źródłami wsparcia prowadzą do: bardziej efektywnego wykorzystania zasobów i osiągania lepszych wyników, zwiększenia potencjału i działań rozwojowych. Zakładamy, iż skoordynowane nabory z różnych źródeł wsparcia będą prowadzić do poprawy wyników końcowych i osiągania długotrwałych efektów, a także synergii w partycypacyjnym procesie realizacji strategii.

Uzasadnienie w ramach doboru zakresów wsparcia, źródeł finansowania, sposobu i metod wdrażania.

Cele LSR wynikają bezpośrednio ze zdiagnozowanych potrzeb wskazanych przez lokalną społeczność i potwierdzonych przez grupę roboczą, odpowiadają najważniejszym potrzebom, na ich bazie stworzono przedsięwzięcia. Niewielka ilość celów ma za zadanie zapewnienie większej specjalizacji LSR oraz skoncentrowanie się na głównych potrzebach. Jednym z obszarów, dla którego LGD powinno podjąć wsparcie jest cel **C.1**, tj.: „Rozwój gospodarczy oparty na kapitale mieszkańców”, liczymy na wykorzystanie zasobów, wiedzy i umiejętności mieszkańców w celu zwiększenia dobrobytu lokalnej społeczności. Przykładami korzyści wynikających z rozwoju gospodarczego opartego na kapitale mieszkańców jest :

- wzrost lokalnej gospodarki - rozwój gospodarczy oparty na kapitale mieszkańców prowadzi do powstania nowych przedsiębiorstw, miejsc pracy i wprowadzenia nowych produktów i usług. Dzięki temu lokalna gospodarka staje się bardziej zrównoważona i odporna na wahania koniunktury gospodarczej,
- **zwiększenie innowacyjności** - mieszkańcy mają dostęp do wiedzy i informacji na temat potrzeb i preferencji lokalnego rynku, co prowadzi do powstania nowych, innowacyjnych produktów i usług, które lepiej odpowiadają na potrzeby lokalnej społeczności,
- zwiększenie zaangażowania mieszkańców w procesy decyzyjne umożliwia im bezpośredni wpływ na rozwój swojego regionu,
- poprawa wizerunku regionu, co przyciągnie nowych inwestorów, turystów oraz lepiej wykształconych pracowników, którzy chcą pracować i mieszkać w miejscu, w którym rozwija się innowacyjna i prosperująca gospodarka,

- zwiększenie zrównoważonego rozwoju - rozwój gospodarczy oparty na kapitale mieszkańców opiera się na zasadach zrównoważonego rozwoju, co oznacza, że środowisko naturalne i społeczność są równie ważne jak rozwój gospodarczy. Dzięki temu rozwój jest bardziej zrównoważony i odporny na długoterminowe wyzwania,
- poprawa jakości życia mieszkańców - rozwój gospodarczy oparty na kapitale mieszkańców prowadzi do powstania nowych miejsc pracy, co przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców. Ponadto, rozwój lokalnych przedsiębiorstw i usług przyczynia się do zwiększenia dostępności do usług i produktów, co z kolei wpływa pozytywnie na jakość życia mieszkańców.

W ramach pierwszego celu wyodrębniono trzy przedsięwzięcia : „**Biznes i innowacje**”, „Tworzenie gospodarstw agroturystycznych”, „Nawiązanie współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych”. Wszystkie przedsięwzięcia są ze sobą ściśle powiązane i budują wspólnie cel dotyczący rozwoju gospodarczego. Zaznaczyć należy, iż pierwsze przedsięwzięcie opiera się o projekty w ramach rozwoju przedsiębiorczości ze wskazaniem dodatkowym na **innowacje w turystyce** i jest ono rozumiane jako rozwijanie działalności w kontekście utworzenia miejsc noclegowych, gastronomicznych, bądź innych usług turystycznych na terenie. Kolejne przedsięwzięcie dla celu pierwszego związane jest z agroturystyką, która podobnie jak w poprzedniej perspektywie nadal kuleje i wymaga wsparcia. Natomiast ostatnie przedsięwzięcie dotyczące krótkich łańcuchów żywnościowych powinno przynieść współpracę pomiędzy lokalnymi producentami żywności. Reasumując powyższe synergia pomiędzy usługami noclegowymi, usługami gastronomicznymi, a agroturystyką i produktami lokalnymi może przyczynić się do wzrostu atrakcyjności turystycznej regionu oraz do zwiększenia dochodów dla lokalnych producentów i przedsiębiorców. Oto kilka przykładów, jak można wykorzystać tę synergiczną relację:

- agroturystyka może oferować swoim gościom zarówno noclegi, jak i pyszne posiłki przygotowane z lokalnych produktów, takich jak miód, sery, wędliny czy warzywa pozyskane od producentów zrzeszonych w ramach krótkiego łańcucha dostaw. Dzięki temu turyści mają szansę spróbować regionalnych specjałów, które są dostępne tylko w tej okolicy,
- utworzony pensjonat może oferować swoim klientom warsztaty kulinarne odbywające się w agroturystyce lub zakup produktów od lokalnych producentów, którzy oferują swoje produkty pakietowo wraz ze zniżką dla klientów sieci działających na terenie,
- restauracja z menu opartym na produktach rolnych oferująca klientom pyszne dania przygotowane z lokalnych i świeżych składników poprzez zminimalizowanie śladu węglowego, co ma znaczenie dla środowiska.

Komplementarność i synergia między przedsięwzięciami w dziedzinie turystyki, agroturystyki i krótkich łańcuchów żywnościowych powinna przyczynić się do wzrostu rentowności i konkurencyjności działalności gospodarczych. Dobór zakresów wsparcia dla celu pierwszego wynika jasno z jego specyfiki, która wspiera przedsiębiorczość zarówno tę dla mikro przedsiębiorców jak i rolników. Dobór dostępnych źródeł wsparcia był oczywisty, ze względu na fakt, iż powyższe działania mogą być realizowane wyłącznie z EFRROW, a metodą wdrażania dla wszystkich przedsięwzięć będzie konkurs, natomiast sposób wdrażania zapewniający wzajemne powiązania i synergii to przeprowadzenie naborów wniosków obejmujących całe przedsięwzięcie, co zostanie odzwierciedlone w harmonogramie planowanych naborów wniosków. Uzasadnieniem dla przyjętych zakresów wsparcia jest fakt, iż LGD kierowała się otrzymanymi fiskami projektowymi oraz wynikami konsultacji, dlatego nie przeznaczyła w tym okresie programowania żadnych środków finansowych na podejmowanie działalności gospodarczych. Po pierwsze nie wpłynęły pomysły na realizację tego typu działań, gdyż nowe warunki finansowe okazały się mało korzystne dla przyszłych wnioskodawców i w perspektywie 2014-2020 w obszarze LGD zostało uruchomionych dużo tego typu działalności, zarówno o dofinansowaniu pięćdziesięciu, jak i stu tysięcy złotych. Niewielkie środki jakie zostały zaplanowane na rozwój działalności gospodarczych zostały rozdysponowane w całości jednym naborem w roku 2016, dlatego oczekiwania społeczne są większe w tym obszarze działania. W związku z dużą ilością małych gospodarstw rolnych zaplanowano takie działania jak tworzenie gospodarstw agroturystycznych oraz nawiązanie współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych, ww. powinny zwiększyć dochody w gospodarstwach oraz zachęcić do tego typu działań innych potencjalnych realizatorów.

Przechodząc płynnie do celu drugiego C.2, tj.: „Rozwój infrastruktury turystycznej uwzględniający zasoby naturalne” należy podkreślić, iż bez wzmocnienia ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej ciężko przyciągnąć turystów i zwiększyć ich zainteresowanie regionem. Dlatego zgodnie z analizą potrzeb i przeprowadzonymi konsultacjami stwierdzono, iż niezbędne jest, aby wzmocnić turystykę, należy zadbać o rozwój i modernizację ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej. Komplementarność i synergia pomiędzy przedsięwzięciami Doliny Noteci mogą przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności regionu zarówno dla mieszkańców, jak i turystów oraz do rozwoju małej infrastruktury publicznej. Oto kilka przykładów jak można wykorzystać tę synergiczną relację:

- rozwój turystyki rowerowej i kajakowej – można wyznaczyć nowe szlaki rowerowe i kajakowe, które będą zachęcać turystów do aktywnego spędzania czasu w pięknych okolicach. W ramach tych szlaków można umieścić przystanie, miejsca do odpoczynku i małe punkty gastronomiczne, które będą oferować lokalne produkty,
- rozwój małej infrastruktury publicznej – można zbudować dodatkowe miejsca parkingowe, ławki i stacje naprawy rowerów, które pomogą w zapewnieniu komfortu turystom i mieszkańcom oraz zachęcą ich do aktywności fizycznej i spędzenia czasu na łonie natury,
- budowa miejsc czasu wolnego - na przykład ścieżki rowerowe, place zabaw, miejsca piknikowe, alejki spacerowe, wypożyczalnie kajaków i wiele innych. Dzięki temu mieszkańcy i turyści będą mieli łatwiejszy dostęp do atrakcji turystycznych oraz będą mieli szansę na aktywny wypoczynek,
- budowa punktów widokowych i platform obserwacyjnych – punkty widokowe i platformy obserwacyjne powinny być projektowane tak, aby nie zakłócać naturalnego krajobrazu i ekosystemów, jednocześnie umożliwiając turystom podziwianie piękna natury,
- budowa ścieżek eko - informacyjnych, należy edukować turystów na temat ochrony środowiska i dbania o zasoby naturalne, a także informować ich o lokalnych ekosystemach, zwyczajach i tradycjach, aby zachęcić ich do poszanowania środowiska naturalnego i wprowadzić ich w kulturę regionu.

Ewidentnie można potwierdzić, iż zarówno cel pierwszy dotyczący usług realizowanych przez mikro przedsiębiorstwa, bądź rolników, jak również cel drugi dedykowany głównie dla JSFP wspiera turystykę na obszarze Doliny Noteci. Realizowany będzie z dwóch funduszy, w ramach których wpisuje swoje działania tj. EFRROW i EFRR. Opisywane zadania infrastrukturalne będą ogłaszane w ramach naborów wniosków, które obejmą całe przedsięwzięcia.

Cel trzeci również nie odbiega od założeń strategii, gdyż C.3, tj.: „Rozwój społeczny bazujący na potencjale obszaru” może przyczynić się do zwiększenia integracji społecznej, poprawy relacji między różnymi grupami społecznymi i redukcji marginalizacji. Rozwój społeczny przyczynia się do budowania kapitału społecznego, co oznacza zwiększenie liczby związków i organizacji społecznych, które współpracują ze sobą, aby osiągnąć wspólne cele. Dzięki temu grupy w niekorzystnej sytuacji zyskują dostęp do nowych sieci kontaktów i możliwości, co pomaga im w realizacji swoich celów. Dzięki temu te grupy stają się bardziej zaangażowane w procesy decyzyjne i mają większy wpływ na rozwój swojego regionu. Oto kilka przykładów, jak można wykorzystać tę synergiczną relację:

- poprawa wizerunku regionu – rozwój społeczny przyczynia się do poprawy wizerunku regionu, co przyciąga nieaktywnych dotychczas członków lokalnej społeczności
- inwestowanie w rozwój społeczny grup w niekorzystnej sytuacji prowadzi do poprawy sytuacji społecznej i ekonomicznej tych grup, co z kolei ma wpływ na poprawę jakości ich życia oraz ich rodzin
- zwiększenie dostępności do edukacji i szkoleń - rozwój społeczny grup w niekorzystnej sytuacji przyczynia się do zwiększenia dostępności do edukacji i szkoleń, co pozwala na zwiększenie kompetencji i umiejętności mieszkańców, a tym samym na rozwój lokalny.
- Rozwój edukacji przedszkolnej, aktywizacja ludzi do 25 roku życia, niepełnosprawnych, kobiet, seniorów po 60 roku życia oraz przygotowanie koncepcji smart village na terenach wiejskich są ze sobą komplementarne i mogą stworzyć synergię w następujący sposób:
- edukacja przedszkolna może przyczynić się do wyrównania szans edukacyjnych dzieci, co z kolei wpłynie na poprawę ich sytuacji w przyszłości, w tym na aktywność zawodową w późniejszym wieku,

- aktywizacja ludzi do 25 roku życia może pomóc w zapewnieniu kadr dla lokalnych przedsiębiorstw, co może zwiększyć ich konkurencyjność na rynku pracy. Ponadto, osoby w wieku 25 lat i młodsze są bardziej skłonne do podejmowania nowych inicjatyw i pomysłów, co może prowadzić **do rozwoju innowacyjnych projektów w obszarze rozwoju lokalnego**,
- wsparcie dla niepełnosprawnych, kobiet i młodych może przyczynić się do zwiększenia zatrudnienia na terenach wiejskich, a także poprawić ich jakość życia. Aktywne zaangażowanie tej grupy społecznej w procesy lokalne może również przyczynić się do zwiększenia zaangażowania mieszkańców w rozwój swojego regionu.
- ~~przygotowanie koncepcji smart village na terenach wiejskich może przyczynić się do rozwoju nowoczesnych technologii i rozwiązań, które mogą przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców, a także zwiększyć ich konkurencyjność w stosunku do innych regionów.~~

Cel trzeci wdrażany będzie zarówno w trybie konkursowym jak i grantowym z funduszy EFRROW i EFS+. Przedsięwzięcie dotyczące przedszkoli to forma konkursowa, gdyż większość fiszek projektowych pochodzi od przedszkoli prywatnych, które posiadają zdolności kredytowe do obsługi projektów unijnych. Działanie wdrażane będzie z EFS+. ~~Zgodnie z wytycznymi przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi realizowane będzie w formie grantu, w określonej kwocie na początku wdrażania, aby móc wspierać opracowane późniejszymi ogłaszanymi naborami wniosków koncepcje oddolne.~~ Natomiast inne przedsięwzięcie w celu trzecim to „Włączenie społeczne” - grant wspierający wyłącznie zdiagnozowane grupy w niekorzystnej sytuacji i realizowany będzie poprzez środki unijne z EFRROW. Zbliżonym przedsięwzięciem jest „Razem dla siebie i dla innych”, który przyjmie formę konkursową. Zakłada się, iż głównymi odbiorcami będą organizacje pozarządowe, które będą mogły składać wnioski na rzecz grup w niekorzystnej sytuacji (dodatkowe punkty w kryteriach), ale także na rzecz lokalnej społeczności. **Wielkości wskaźników, oszacowane środki dla przedsięwzięć są wynikiem otrzymanych wstępnie rozpisanych projektów i ich budżetów.**

Wszystkie cele i przedsięwzięcia wzajemnie się uzupełniają, gdyż wzrost gospodarczy zapewnia środki i zasoby do dalszego rozwoju społecznego, natomiast rozwój społeczny i ochrona zasobów obszaru przyczyniają się do poprawy jakości życia mieszkańców i budowy społeczeństwa opartego na zrównoważonym rozwoju. Dzięki temu obszar może osiągnąć trwały rozwój, który korzystnie wpływa zarówno na gospodarkę, jak i społeczność lokalną. Poprawa infrastruktury, tworzenie miejsc pracy związanych z turystyką i ochrona środowiska naturalnego przyczyniają się do rozwoju społecznego. Równocześnie, rozwój społeczny może prowadzić do wzmocnienia tożsamości lokalnej społeczności, budowania więzi społecznych i włączenia społecznego. Poprawa wykształcenia i umiejętności ludzi przekłada się na większą produktywność, innowacje i rozwój przedsiębiorczości. W rezultacie gospodarka obszaru może się rozwijać szybciej, co prowadzi do wzrostu dochodów, zatrudnienia i poprawy warunków życia.

Pomimo zaangażowania trzech funduszy na lokalną grupę przypada niewielka ilość środków, dlatego Zarząd podjął decyzję, iż biuro powinno podjąć próbę pozyskania **wsparcia z innych programów**. Nowe fundusze powinny wspierać wyznaczone w strategii cele, przedsięwzięcia, a nawet działania dla wzmocnienia efektu synergii. W szczególności istotne są projekty skierowane dla grup w niekorzystnej sytuacji określonych w LSR. Oczywiście istnieją środki finansowe, które wspierają ludzi młodych, seniorów, niepełnosprawnych czy kobiety; **dlatego ważnym staje się podjęcie prób wsparcia w kontekście takich środków jak FIO, ASOS, PFRON i inne** (szerzej opisano w Rozdziale IX). Pierwsze wyniki nie zawsze mogą być satysfakcjonujące, jednakże liczymy, iż nowe doświadczenia podniosą kompetencje i umiejętności personelu, a także wzbogacą działalność Stowarzyszenia co pozwoli na większą wydajność.

Fundusze unijne często wymagają zintegrowanego podejścia do rozwoju. Wdrażanie różnych funduszy na jednym terenie wymaga współpracy i koordynacji (rola LGD) między różnymi podmiotami, takimi jak instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa czy instytucje edukacyjne. To sprzyja wzajemnej wymianie informacji, doświadczeń i najlepszych praktyk, co przyczyni się do kompleksowego i efektywnego rozwoju terenu.

Znaczenie spójności, komplementarności i synergii.

W niniejszej Lokalnej Strategii Rozwoju powyższe działania przejawiają się w kilku płaszczyznach i na różnych szczeblach uogólnienia. Po pierwsze: **zachowano spójność (zgodność)** celów, przedsięwzięć ze strategiami rozwoju jednostek samorządu terytorialnego obejmujących obszar wdrażania, jak również szerokim wachlarzem innych dokumentów strategicznych. Zgodność tą i komplementarność wykazano poniżej wskazując, jak cele strategii łączą się tematycznie z dokumentami rozwoju na wyższym poziomie. Uwagę zwrócić należy na to, iż gminy - zgodnie ze swoimi strategiami i planami operacyjnymi – realizują większe zadania inwestycyjne służące turystyce (np. infrastrukturę komunikacyjną i techniczną, infrastrukturę ochrony środowiska itp.), zaś LSR przewiduje szereg operacji dotyczących tzw. małej infrastruktury turystycznej, która będzie komplementarna do realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Dokumenty planistyczne wyższego rzędu niejednokrotnie wskazują na wzmocnienie potencjału gospodarczego, względem rozwoju przedsiębiorczości, rynku pracy, który także i tu zostanie objęty dofinansowaniem, jednak nie w każdej branży, gdyż zgodnie z konsultacjami jakościowymi pomocą zostaną objęte działalności ściśle powiązane z turystyką tj. noclegowe, gastronomiczne, agroturystyczne i inne okołoturystyczne. Takie podejście jest też preferowane przez Komisję Europejską, aby LGD wzmacniały tylko te działania, które są najważniejsze i służą lokalnej społeczności w oczekiwany sposób. Kolejnym ważkim tematem jest wspomaganie osób w niekorzystnej sytuacji społecznej (np. seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami), a także szeroko rozumiany rozwój społeczny, który także pragniemy popierać i jest on spójny z założeniami strategicznymi obszaru. Po drugie: dokonano powiązania celów i przedsięwzięć pomiędzy sobą oraz powiązania ich ze specyfiką obszaru i wnioskami z analizy SWOT i diagnozy, co ma bezpośredni wpływ na **komplementarność** (charakter uzupełniający). Komplementarność będzie w strategii przejawiała się jako wzajemne uzupełnianie się lub dopełnianie bez sprzeczności pomiędzy zakładanymi działaniami oraz bez wzajemnego powielania się. Komplementarny, to także wdrażany równocześnie w ramach realizacji określonego przedsięwzięcia, celu strategii. Po trzecie – przewidziano w LSR przedsięwzięcia, które realizowane są pospołu przez jednostki różnych sektorów, a więc następuje efekt **synergii** (współpracy), w którym współdziałanie wielu podmiotów na danym obszarze daje większy efekt, niż suma poszczególnych działań. Wynika to wprost z opisu tych przedsięwzięć i wymienionych w nim grup potencjalnych wnioskodawców, a także z wykazu zaplanowanych funduszy z EFRROW, EFS+ oraz EFRR, umożliwiających realizację tych przedsięwzięć poprzez wielosektorowe działania. Synergia w strategii to wzajemne wzmacnianie się oddziaływań projektów komplementarnych, potęgowanie się efektów interwencji, dzięki czemu następuje pełniejsza realizacja dokumentu strategicznego, a niejednokrotnie **zwiększa się wartość dodana**.

Zarówno cele szczegółowe jak i przedsięwzięcia realizowane m.in. w Dolinie Noteci, a polegające na szerszym udostępnianiu jej walorów turystom i mieszkańcom opierają się jednocześnie na walorach przyrodniczych, społecznych, gospodarczych i kulturowych. Dolina Noteci jest bowiem miejscem, gdzie te walory wzajemnie się przeplatają i żyją ze sobą w zgodnej symbiozie. LSR wykazuje powiązania, spójność i komplementarność z wieloma dokumentami planistycznymi obowiązującymi w regionie, powiatach i gminach. Poniżej przedstawiono cele dokumentów planistycznych, z którymi LSR Stowarzyszenia „Dolina Noteci” zachowuje zgodność pod względem celów.

5.2 Opis sposobu integrowania różnych sektorów, partnerów, zasobów czy branż

Przewidziane w LSR operacje są ze sobą komplementarne, zarówno na poziomie celów ogólnych, jak i w ramach poszczególnych przedsięwzięć. **Wszystkie cele LSR integrują zainteresowane podmioty** – cel 1 zakłada bezpośrednie wsparcie rozwoju działalności gospodarczych określonych jako kluczowe branże gospodarki LSR, cel 2 będzie służyć poprawie infrastruktury turystycznej, która poprawi atrakcyjność obszaru w aspekcie społecznym i gospodarczym poprzez rewitalizację obszarów, poprzez rozwój bazy turystycznej, rekreacyjnej; cel 3 będzie wzmacniał lokalny kapitał społeczny, niezbędny do rozwoju gospodarczego obszaru, a w szczególności wzmacniał kompetencje mieszkańców, promował walory obszaru i aktywny styl życia z poszanowaniem dla środowiska naturalnego.

Cele są ze sobą spójne, ponieważ dotyczą głównych sfer życia i działalności człowieka – pracy, zaspokajania

podstawowych potrzeb życiowych oraz czasu wolnego. Przedsięwzięcia są ze sobą spójne, ponieważ zakładają nie tylko stworzenie infrastruktury turystycznej, ale również wzrost ilości przedsiębiorstw inwestujących w branżę turystyczną, tworzenie gospodarstwa agroturystycznych, organizacji rolników w ramach krótkich łańcuchów dostaw, co spowoduje efekt synergii w niedługim odstępie czasowym na jednym obszarze. Wszystkie cele adresują zidentyfikowane w analizie SWOT potrzeby. **Realizacja przedsięwzięć wymaga współpracy zarówno wszystkich sektorów:** publicznego, poprzez tworzenie przyjaznego klimatu dla przedsiębiorców (tworzenie stref przemysłowych, udostępnianie terenów i lokali pod działalność komercyjną, działalność informacyjną), społecznego, poprzez edukowanie obecnych i przyszłych przedsiębiorców i wskazywanie najlepszych sposobów pożytkowania energii biznesowej; gospodarczego, poprzez aktywny udział w realizacji przedsięwzięć, **jak i wielu branż działalności gospodarczej** (od agroturystycznej, poprzez gastronomiczną i noclegową, po innowacyjną opartą na zasobach lokalnych).

Wszystkie przedsięwzięcia łączy założenie maksymalnego wykorzystania lokalnych zasobów (surowców, upraw, infrastruktury, położenia geograficznego, dziedzictwa lokalnego, potencjału mieszkańców). Efektem będzie mocniejsze związanie lokalnych społeczności z miejscem zamieszkania, ukształtowanie się prawdziwie obywatelskiego społeczeństwa i doprowadzenie do tego, aby mieszkańcy traktowali swoje miejscowości i gminy jak prawdziwe „małe ojczyzny”. Realizacja wszystkich przedsięwzięć oraz dobra polityka na szczeblu gminnym zapewni zrównoważony i zgodny z zasadami dbałości o środowisko rozwój całego obszaru LGD we wszystkich dziedzinach życia jego mieszkańców – pracy, zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych i wolnego czasu. Są to – jak sądzimy – wystarczające przykłady uzasadniające **spójne** podejście dla przedsięwzięć planowanych w ramach LSR. Wykazaliśmy bowiem, że przedsięwzięcia realizowane są przez różne sektory i podmioty i opierają się na waloryzacji i wykorzystaniu wszystkich zasobów obszaru, jak również posiadają szereg powiązań z innymi dokumentami strategicznymi na terenie obszaru LSR i województwa wielkopolskiego.

Wartość dodana podejścia LEADER

LGD przynosi wartość dodaną czyli **dodatkowe korzyści** w porównaniu z głównymi (realizowanymi oddzielnie) programami wydatków UE. Korzyści te przejawiają się w **zwiększeniu kapitału społecznego, poprawie lokalnego zarządzania i lepszych rezultatach projektów**. Podejście to ułatwia zaangażowanie na szczeblu lokalnym i prowadzi do realizacji projektów, które przynoszą widoczne profity. Stowarzyszenie zapewnia **forum komunikacji** w ramach społeczności lokalnych na potrzeby opracowywania i realizacji strategii rozwoju lokalnego poprzez inicjowanie, rozwijanie i finansowanie lokalnych projektów. Odgrywa istotną rolę we **wspieraniu współpracy** w ramach społeczności lokalnych i angażowaniu ich w rozwój lokalny. W podejściu LEADER wykorzystuje się wiedzę specjalistyczną i doświadczenie społeczności lokalnych, aby określić ich potrzeby w zakresie rozwoju. Ponadto podejście to zapewnia platformę komunikacji między różnymi szczeblami władzy, od społeczności lokalnych po organy regionalne i krajowe, oraz aby zachęcać do ściślejszej współpracy. Projekty realizowane przez LGD wynikają ze strategii rozwoju lokalnego i stanowią odpowiedź na lokalne potrzeby, nie są zdominowane przez sektor publiczny i wielokrotnie wykraczają poza obszar działania. Zastosowanie ww. metody pozwala na **kompleksowe rozwiązywanie lokalnych problemów**, bowiem daje unikalną możliwość realizacji projektów o zróżnicowanym charakterze, które wzajemnie się uzupełniają i dopełniają. LEADER pozwala na koordynację wdrażania operacji realizowanych przez różnorodnych inwestorów, co pozwala na osiągnięcie **większej efektywności**, niż w przypadku, gdyby te działania nie były powiązane, m.in. przez możliwość ogłaszania naborów wniosków o przyznanie pomocy obejmujących zakresem całe przedsięwzięcia LSR, a nawet cele. Ważnym aspektem wyboru operacji, jest ich dobór pod względem komplementarnego zaspokojenia lokalnych potrzeb oraz pod kątem zapotrzebowania na nie. Wszystkie projekty, także te o charakterze infrastrukturalnym stanowią będą integralną, wynikającą z LSR, część szerszego przedsięwzięcia i będą mieć **charakter komplementarny** w stosunku do pozostałych projektów realizowanych w ramach danego przedsięwzięcia. W modelu wdrażania interwencji planuje się, aby strategia przewidywała rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów w sposób zintegrowany. Ma temu sprzyjać **wszechstronna współpraca** licznych podmiotów, reprezentujących różne grupy interesów. Różnorodność

źródeł finansowania umożliwia działanie w sposób kompleksowy, a tym samym efektywniejszy niż w przypadku korzystania z jednego funduszu.

Leader to partnerstwo, aktywizacja i integracja społeczności lokalnej, usamodzielnienie i upodmiotowienie społeczności lokalnych, zintegrowanie i komplementarność względem siebie finansowanych projektów (oraz względem projektów finansowanych ze środków niedostępnych w ramach RLKS) zwiększenie efektywności (efekt kuli śnieżnej), maksymalne dopasowanie do lokalnych potrzeb dzięki oddolności. Wdrażanie interwencji ma się opierać przede wszystkim na partnerstwie w ramach LGD oraz partnerstwie **LGD z innymi podmiotami**, zarówno z obszaru objętego LSR (np. władzami lokalnymi), jak i spoza obszaru. Istotne jest **sieciowanie, wymiana doświadczeń oraz propagowanie dobrych przykładów**, które są dowodem na powodzenie w działaniu. Nie bez znaczenia jest **edukacja i poszerzanie światopoglądu**, w szczególności **w zakresie innowacji**, poszanowania dziedzictwa naturalnego i kulturowego, znaczeniu gospodarki zrównoważonej. **Takie partnerskie i oddolne podejście prowadzi do integracji członków społeczności, aktywizacji do udziału w życiu społecznym, poczucia sprawczości, by następnie stopniowo sprzyjać dojrzałości obywatelskiej, podejmowaniu własnych inicjatyw, samostanowienia, a nawet kontroli społecznej nad działaniami władz.** Jest niezmiernie ważne, aby inicjatywa lokalna wychodziła właśnie od społeczności, a przez to była akceptowana jako własna decyzja, wraz z jej wszystkimi konsekwencjami. Wielopoziomowa współpraca z kolei w naturalny sposób przechodzi w sieciowanie, (wymiana doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk) oraz zapewnia coraz głębszą integrację podmiotów w ramach społeczności i poza nią.

ROZDZIAŁ VI
CELE I WSKAŹNIKI

Tabela 33 Cele i wskaźniki

Nazwa przedsięwzięcia	Kwota wsparcia	Źródło finansowania	Sposób realizacji
C.1 ROZWÓJ GOSPODARCZY OPARTY NA KAPITALE MIESZKAŃCÓW			
P.1.1 Biznes i innowacje w turystyce	551 700,00 €	PS WPR (EFRROW)	konkurs
Wskaźnik produktu	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem - 5 szt.		
R.37 Wskaźnik rezultatu Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR. Jednostka miary: liczba utworzonych miejsc pracy - 5 szt.	Uzasadnienie Rozwój przedsiębiorczości w branży turystycznej i okołoturystycznej na obszarze LGD pozytywnie wpłynie na poprawę standardu życia mieszkańców i docelowo na poprawę warunków życia osób w niekorzystnej sytuacji. (wskaźnik zgodny z PS WPR)		
P.1.2 Tworzenie gospodarstw agroturystycznych	33 000,00 €	PS WPR (EFRROW)	konkurs
Wskaźnik produktu	Liczba gospodarstw objętych wsparciem - 1 szt.		
R.39 Wskaźnik rezultatu Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR. Jednostka miary: liczba przedsiębiorstw - 1 szt.	Uzasadnienie Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych przyczyni się do rozwoju gospodarczego obszaru. W ramach przedsięwzięcia zostanie utworzone gospodarstwo agroturystyczne, co pozytywnie wpłynie na poprawę standardu życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru. (wskaźnik zgodny z PS WPR)		
P.1.3 Nawiązanie współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych	75 000,00 €	PS WPR (EFRROW)	konkurs

Wskaźnik produktu	Liczba utworzonych KŁŻ - 1 szt.
R.10PR Wskaźnik rezultatu Lepsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek gospodarstw uczestniczących w grupach producentów, organizacjach producentów, lokalnych rynkach, krótkich cyklach łańcucha dostaw i systemach jakości objętych wsparciem WPR. Jednostka miary: liczba gospodarstw/rolników - 5 szt.	Uzasadnienie Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych przyczyni się do rozwoju gospodarczego obszaru. W ramach przedsięwzięcia zostanie utworzony krótki łańcuch żywnościowy, co pozytywnie wpłynie na poprawę standardu życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru. (wskaźnik zgodny z PS WPR)
Źródła pozyskania danych do pomiaru dla P.1.1, P.1.2, P.1.3: Sprawozdania beneficjentów, Informacja SW, Ankieta monitorująca.. Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych dla P.1.1, P.1.2, P.1.3: Monitoring w sposób ciągły i ewaluacja raz do roku. Stan początkowy wskaźnika dla P.1.1, P.1.2, P.1.3 - wynosi 0 Podano wartość początkową wskaźnika według stanu na rok 2023. Datę tę uznano za punkt początkowy pomiarów ze względu na to, iż rok 2023 bezpośrednio poprzedza rok planowanego uruchomienia środków. Dla przejrzystości pomiarów przyjęto wartość wskaźników początkowych jako zero. Wskaźniki mają osiągnąć planowaną wartość (stan docelowy) w roku 2029. Przyjęto tę datę, ponieważ wówczas powinno nastąpić ostateczne rozliczenie wskaźników, a co za tym idzie - budżetu LSR.	
SPECYFIKACJA I OPIS CELU I PRZEDSIĘWZIĘĆ Źródło finansowania PS WPR Cele PS WPR SO 3 - Poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości SO 7 - Przyciąganie młodych rolników i nowych rolników oraz ułatwianie rozwoju zrównoważonej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich SO 8 – Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i	W procesie konsultacji społecznych oraz analizy przez Grupę Roboczą zgromadzonego materiału zidentyfikowano kluczowe problemy: niewystarczający rozwój działalności gospodarczych wspierających branżę turystyczną i okołoturystyczną, niewykorzystany potencjał turystyczny (P.1.1), mała liczba dużych gospodarstw rolnych, niewystarczający rozwój małych gospodarstw rolnych (P.1.2 i P.1.3). Do Celu 1 przyporządkowano trzy przedsięwzięcia, odpowiadające charakterowi poszczególnych problemów. W ramach przedsięwzięcia 1.1 wsparcie ze środków PS WPR będzie realizowane poprzez konkurs w formie rozwijania pozarolniczej działalności gospodarczej, skierowane do Beneficjentów takich jak: osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą oraz mikro i małe przedsiębiorstwa, które wskażą, iż będą rozwijać swoją działalność o usługi turystyczne tj. noclegowe i gastronomiczne oraz okołoturystyczne, z uwzględnieniem premiowania w kryteriach osób z grup w niekorzystnej sytuacji i ochrony środowiska. Innowacja w tym jedynym przedsięwzięciu nie będzie premiowana, gdyż jest to kryterium dostępu. W związku z pandemią COVID-19 i wojną w Ukrainie potencjał gospodarczy obszaru i jego mieszkańców nie jest w pełni wykorzystywany, gdyż doprowadziło to do drastycznego wzrostu inflacji, a co za tym idzie wzrostu cen w każdej branży życia codziennego. Odbiorcami będzie lokalna społeczność i turyści.

rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa	Wsparcie będzie miało formę dotacji w postaci zwrotu części kosztów kwalifikowalnych w wysokości nie wyższej niż kwota maksymalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie wyższej niż 500 tys. zł. Intensywność wsparcia - pomoc przyznaje się w wysokości zgodnej z poziomem dofinansowania określonym przez LGD w regulaminie naboru, nieprzekraczającym poziomu dofinansowania wynoszącego do 65% kosztów kwalifikowalnych. Kolejnym problemem na obszarze LSR jest to, iż gospodarstwa rolne w większości są mało towarowe. Obszar LSR został wpisany do obszaru chronionego krajobrazu, a przyjazne turystyce środowisko jest szansą na rozwój gospodarstw agroturystycznych. Uprawia się głównie zboża, kukurydzę oraz rzepak. Rolnicy nastawieni są na produkcję trzody chlewnej, drobiu i bydła opasowego. Od pewnego czasu dobrze rozwija się branża warzywnicza - wielu rolników uprawia warzywa na łąkach nadnoteckich ze względu na słabe gleby. Na terenie powiatu działają również grupy producenckie. W ramach przedsięwzięcia 1.2 wsparcie ze środków PS WPR będzie realizowane poprzez konkurs w formie rozwoju pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia gospodarstw agroturystycznych - skierowane do Beneficjentów takich jak: rolnik albo małżonek rolnika, albo domownik z małego gospodarstwa rolnego. Odbiorcami będzie lokalna społeczność i turyści. Pomoc będzie przyznawana w formie płatności ryczałtowej w wysokości nie wyższej niż kwota maksymalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie wyższej niż 150 tys. zł. Intensywność wsparcia - pomoc przyznaje się w wysokości zgodnej z poziomem dofinansowania określonym przez LGD w regulaminie naboru, nieprzekraczającym poziomu dofinansowania wynoszącego do 85% kosztów kwalifikowalnych. W ramach przedsięwzięcia 1.3 ze środków PS WPR realizowany będzie konkurs w zakresie wsparcia rozwój współpracy poprzez tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych - skierowany do Beneficjentów takich jak: rolnicy, którzy zawiążą partnerstwo co najmniej pięciu rolników w zakresie utworzenia krótkiego łańcucha żywnościowego (KŁŻ). Odbiorcami będzie lokalna społeczność i turyści. Pomoc będzie przyznawana w formie płatności ryczałtowych w wysokości nie wyższej niż kwota maksymalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie wyższej niż 350 tys. zł. Intensywność wsparcia - pomoc przyznaje się w wysokości zgodnej z poziomem dofinansowania określonym przez LGD w regulaminie naboru, nieprzekraczającym poziomu dofinansowania wynoszącego do 65% kosztów kwalifikowalnych. Zasady i warunki wsparcia zostaną szczegółowo doprecyzowane zgodnie z obowiązującymi przepisami i określone w regulaminie konkursu.
UZASADNIENIE FORMUŁOWANIA CELÓW W ODNIESIENIU DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	Cel 1 formułowany był w oparciu o szczegółową analizę potrzeb i problemów mieszkańców obszaru LSR, które miały szeroki zasięg i zróżnicowane formy: metoda ankietowa, konsultacje ze społecznością lokalną na spotkaniach w gminach,

	konsultacje indywidualne pn. „Przyszłość w naszych rękach”, konsultacje społeczne na imprezach lokalnych, spotkanie Grupy Roboczej i spotkania fokusowe. Podczas otwartych spotkań informacyjno-konsultacyjnych uczestnicy zostali zapytani o główne cele w rozwoju obszaru LSR. Najczęściej wymienianym celem był wzrost przedsiębiorczości, tworzenie nowych miejsc pracy, rozwój istniejących firm w branży turystycznej i okółoturystycznej oraz rozwój małych gospodarstw rolnych poprzez tworzenie gospodarstw agroturystycznych i krótkich łańcuchów żywnościowych. Dyskusja w zakresie diagnozy obszaru i analizy SWOT podczas spotkań także koncentrowała się na potrzebie wsparcia lokalnej przedsiębiorczości i poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy, w szczególności dla grup w niekorzystnej sytuacji oraz niewykorzystanym potencjale turystycznym obszaru LGD. W odniesieniu do powyższych informacji zebranych w procesie badań i konsultacji, jest wysoce uzasadniona konieczność interwencji znaczącej części środków LSR na wsparcie operacji w zakresie rozwoju gospodarczego, w tym tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze LSR i wzmocnienia konkurencyjności lokalnych mikro i małych przedsiębiorców w branży turystycznej. Cel związany z rozwojem gospodarczym obszaru LSR w branży turystycznej, będzie także wzmocniony wsparciem w Celu 2 LSR.
POWIĄZANIE Z ANALIZĄ POTRZEB	Mocne strony: duża liczba zabytków materialnych, przyrodniczych, historycznych i kulturowych, duża ilość legend, podań i opowieści, cykliczne wydarzenia kulturalne i sportowe, atrakcyjne położenie geograficzne (Natura 2000), rozwinięte rolnictwo konwencjonalne, korzystne warunki do rozwoju agroturystyki i usług turystycznych, dobra gospodarność ludzi na obszarze, firmy z długimi tradycjami, bogate dziedzictwo historyczne liczne budynki pałacowe zwłaszcza w gminie wiejskiej Chodzież, duże zainteresowanie środkami unijnymi. Słabe strony: ograniczona oferta dla lokalnej społeczności i turystów ze względu na dostępność i różnorodność, słabo rozwinięta agroturystyka i przedsiębiorczość oparta na produktach lokalnych, bezrobocie wśród kobiet i ludzi młodych do 25, ale też po 60 roku życia oraz osób z niepełnosprawnością, mało żyzne gleby, przeważająca liczba mikro i małych przedsiębiorstw, niewielka ilość dużych przedsiębiorstw, niska dochodowość produkcji rolnej, mała liczba produktów regionalnych, mała innowacyjność lokalnej gospodarki, niedostateczna ilość obiektów agroturystycznych i słabo rozwinięta baza noclegowa i gastronomiczna. Szanse: zwiększenie migracji na tereny wiejskie, utrzymanie zewnętrznej opinii o gospodarności i rzetelności, napływ nowych mieszkańców skuszonych pięknem przyrody nadnoteckich terenów, zapotrzebowanie na zdrową żywność, rozwój ekologicznego handlu popytu na produkty ekologiczne, moda na zdrowy styl życia i zdrowy wypoczynek, rozwój mikro przedsiębiorstw szansą na innowacyjność regionu, nowi inwestorzy spoza terenu działania LGD, ewoluowanie gospodarstw konwencjonalnych w ekologiczne, trend „moda na wieś”, rosnący popyt na usługi turystyczne i agroturystyczne, wzrost zainteresowania turystyką niszową np. turystyka ornitologiczna, poznawcza i kulinarna.

	Zagrożenia: degradacja środowiska prowadząca do zanieczyszczenia wód i powietrza, niekorzystne zmiany klimatyczne, niestabilność przepisów krajowych, napływ zagranicznych koncernów, tania żywność z innych państw, niekorzystne zmiany polityki unijnej dla Polski, likwidacja dużych lokalnych zakładów pracy.		
POWIĄZANIE Z DIAGNOZĄ OBSZARU	Obszar LGD jest regionem wyróżniającym się i spójnym pod względem przestrzennym, geograficznym, przyrodniczym, historycznym i kulturowym, z którymi identyfikują się mieszkańcy i który decyduje o lokalnej tożsamości. W diagnozie wykazano wysoki poziom bezrobocia obszaru LSR, duży poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego, niski potencjał do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz niewykorzystany potencjał turystyczny. W każdej gminie członkowskiej są obszary atrakcyjne turystycznie, ale brakuje innowacyjnej oferty dla turystów w zakresie usług turystycznych, tj. noclegowych, gastronomicznych oraz okołoturystycznych.		
C.2 ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ UWZGLĘDNIAJĄCY ZASOBY NATURALNE			
P.2.1 Dolina Noteci atrakcyjna dla mieszkańców i turystów	318 000,00 €	FEW (EFRR)	konkurs
RCO77 Wskaźnik produktu	Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem - 4 szt.		
RCR77 Wskaźnik rezultatu Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osoby odwiedzające/rok) – 500 osób	Uzasadnienie Wybudowana na obszarze infrastruktura turystyczna przyczyni się do zaangażowania mieszkańców i turystów w aktywne formy turystyki i rekreacji. Liczba osób pozwoli ocenić racjonalność przedsięwzięć. (wskaźnik zgodny z FEW)		
P.2.2 Rozwój małej infrastruktury publicznej	500 000,00 €	PS WPR (EFRROW)	konkurs
Wskaźnik produktu	Liczba obiektów turystycznych objętych wsparciem - 5 szt.		
R.41PR Wskaźnik rezultatu łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu WPR. Jednostka miary - liczba osób - 500 osób	Uzasadnienie Wybudowana na obszarze infrastruktura turystyczna przyczyni się do zaangażowania mieszkańców i turystów w aktywne formy turystyki i rekreacji. Liczba osób pozwoli ocenić racjonalność przedsięwzięć. (wskaźnik zgodny z PS WPR)		

Źródła pozyskania danych do pomiaru dla P.2.1, P.2.2: Sprawozdania beneficjentów, Informacja SW, Ankieta monitorująca..

Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych dla P.2.1, P.2.2: Monitoring w sposób ciągły i ewaluacja raz do roku.

Stan początkowy wskaźnika dla P.2.1, P.2.2 - wynosi 0

Podano wartość początkową wskaźnika według stanu na rok 2023. Datę tę uznano za punkt początkowy pomiarów ze względu na to, iż rok 2023 bezpośrednio poprzedza rok planowanego uruchomienia środków. Dla przejrzystości pomiarów przyjęto wartość wskaźników początkowych jako zero.

Wskaźniki mają osiągnąć planowaną wartość (stan docelowy) w roku 2029. Przyjęto tę datę, ponieważ wówczas powinno nastąpić ostateczne rozliczenie wskaźników, a co za tym idzie – budżetu LSR.

**SPECYFIKACJA I OPIS CELÓW I
PRZEDSIĘWZIĘĆ**

**Źródło finansowania EFRR
Cele EFRR**

CP5.I - wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich

CP5.II - Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

**Źródło finansowania PS WPR
Cele PS WPR**

SO 8 – Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i

W procesie konsultacji społecznych oraz analizy przez Grupę Roboczą zwrócono uwagę na dalsze wspieranie projektów przede wszystkim w zakresie infrastruktury turystycznej. Mimo szeregu inwestycji wykonanych w ciągu ostatnich lat, mieszkańcy regionu wskazali konieczność dalszego wsparcia w tym zakresie. Wpłyne to pozytywnie zarówno na poprawę standardu życia mieszkańców, ale również na zwiększenie atrakcyjności gospodarczej, turystycznej i społecznej regionu. Do Celu 2 przyporządkowano dwa przedsięwzięcia, odpowiadające charakterowi poszczególnych problemów.

W ramach przedsięwzięcia 2.1 ze środków FEW (EFRR.CP5.II) poprzez konkurs realizowane będą projekty z zakresu rozwoju infrastruktury turystycznej, którego **Beneficjentami** będą: JST i ich jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, kościoły i związki wyznaniowe.

Odbiorcami projektów będzie lokalna społeczność i turyści.

Pomoc będzie przyznawana do wysokości 80% kosztów kwalifikowalnych.

W ramach przedsięwzięcia 2.2 ze środków PS WPR poprzez konkurs realizowane będą projekty z zakresu poprawy dostępu małej infrastruktury publicznej, którego **Beneficjentami** będą JSFP i organizacje pozarządowe. **Odbiorcami** projektów będzie lokalna społeczność i turyści.

Pomoc dla JSFP będzie przyznawana do wysokości 75% kosztów kwalifikowalnych, z czego pomoc finansowana z EFRROW wynosi maksymalnie 55% kosztów kwalifikowalnych, a pozostałe 20% kosztów kwalifikowalnych ze środków budżetu państwa. W przypadku realizacji operacji przez organizacje pozarządowe poziom wsparcia wynosi do 100% kosztów kwalifikowalnych.

Zasady i warunki wsparcia zostaną szczegółowo doprecyzowane zgodnie z obowiązującymi przepisami i określone w regulaminie konkursu.

rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa	
UZASADNIENIE FORMUŁOWANIA CELÓW W ODNIESIENIU DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	Cel 2 formułowany był w oparciu o szczegółową analizę potrzeb i problemów mieszkańców obszaru LSR, które miały szeroki zasięg i zróżnicowane formy: metoda ankietowa, konsultacje ze społecznością lokalną na spotkaniach w gminach, konsultacje indywidualne pn. „Przyszłość w naszych rękach”, konsultacje społeczne na imprezach lokalnych, spotkanie Grupy Roboczej i spotkania fokusowe. Lokalna społeczność wskazała na niezaspokojone potrzeby w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej. Podczas spotkań konsultacyjnych prowadzonych na terenie wszystkich gmin obszaru LSR wskazano na zapotrzebowanie na dużą i małą infrastrukturę turystyczną np. wieża widokowa, ścieżki pieszo-rowerowe, amfiteatry na wolnym powietrzu itp. W związku z tym, że Cel 2 dotyczy infrastruktury, za którą odpowiedzialny jest głównie lokalny samorząd, LGD skonsultowała szczegółowe zakresy projektów z przedstawicielami sektora publicznego i zebrała koncepcje projektów, które w znaczącej mierze odnosiły się do inwestycji w infrastrukturę turystyczną.
POWIĄZANIE Z ANALIZĄ POTRZEB	Mocne strony: atrakcyjne położenie geograficzne (Natura 2000), wysokie walory krajobrazowe, atrakcyjność środowiska naturalnego cennego przyrodniczo ze względu na niski poziom zanieczyszczenia środowiska, spójność terytorialna gmin objętych LSR, duża liczba obiektów sportowych. Słabe strony: ograniczona oferta dla lokalnej społeczności i turystów ze względu na dostępność i różnorodność, niedostateczna infrastruktura turystyczna. Szanse: napływ nowych mieszkańców skuszonych pięknem przyrody nadnoteckich terenów, większa świadomość osób przybywających na teren LGD pod kątem ochrony środowiska i zachowań proekologicznych, dostępność środków unijnych na infrastrukturę. Zagrożenia: niekorzystne przepisy krajowe, kryzys powodujący ograniczenie finansowania.
POWIĄZANIE Z DIAGNOZĄ OBSZARU	Przede wszystkim na obszarze LDG obserwujemy od lat niewykorzystany potencjał turystyczny, słabo rozwiniętą branżę turystyczną i mało obiektów infrastruktury okołoturystycznej. Jest to niewielka ilość usług turystycznych, w tym noclegowych, gastronomicznych i zagospodarowania czasu wolnego, słabe oznakowanie atrakcji turystycznych lub ich brak, braki w infrastrukturze turystycznej, która uatrakcyjni pobyt turystów. Zasoby przyrodnicze obszaru, dobry stan środowiska naturalnego, dobre skomunikowanie terenu poprzez drogę krajową K11, bliskie położenie aglomeracji poznańskiej LGD umożliwiają wprowadzenie pozytywnych zmian w tym zakresie. Działaniami odzwierciedlającymi potrzeby, które przez realizację poszczególnych projektów pozwolą poprawić ruch turystyczny na obszarze, są: dostosowanie usług turystycznych do potrzeb różnych grup turystów oraz zwiększenie zainteresowania atrakcjami poprzez większą liczbę obiektów

	infrastruktury turystycznej, poprawę oznakowania atrakcji turystycznych. W związku z tym przekazanie środków na rozwinięcie tej właśnie dziedziny wydaje się celowe i konieczne.		
C.3 ROZWÓJ SPOŁECZNY BAZUJĄCY NA POTENCJALE OBSZARU			
P.3.1 Rozwój edukacji przedszkolnej	107 550,00 €	FEW (EFS+)	konkurs
PLFCO01 Wskaźnik produktu	Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej (osoby) - 100		
PLFCR01 Wskaźnik rezultatu Liczba uczniów którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby) — 100 Wskaźnik rezultatu Liczba dzieci, które zakończyły udział w projekcie (osoby) 100	Uzasadnienie Realizowane projekty przyczynią się do poprawy dostępności i jakości edukacji przedszkolnej. Liczba osób dzieci pozwoli ocenić racjonalność przedsięwzięć. (wskaźnik zgodny z FEW)		
P.3.2 Włączenie społeczne	86 000,00 € 90 300,00 €	PS WPR (EFRROW)	grant
Wskaźnik produktu	Liczba inicjatyw w zakresie aktywizacji grup w niekorzystnej sytuacji na rzecz rozwoju współpracy/ promocji - 7 szt.		
R.42 Wskaźnik rezultatu Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego Jednostka miary: liczba osób - 300	Uzasadnienie Realizowane projekty przyczynią się do poprawy jakości życia grup osób w niekorzystnej sytuacji (kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, w tym seniorzy i osoby młode do 25 roku życia). Liczba osób pozwoli ocenić racjonalność przedsięwzięć. (wskaźnik zgodny z PS WPR)		
P.3.3 Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi	4 300,00 €	PS WPR (EFRROW)	grant
Wskaźnik produktu	Liczba mieszkańców zaangażowanych w tworzenie koncepcji inteligentnej wsi — 75 osób.		
R.40 Wskaźnik rezultatu Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi Jednostka miary: liczba strategii — 5 szt.	Uzasadnienie Opracowane koncepcje przyczynią się do zorganizowania się lokalnego środowiska wokół wspólnego problemu i opracowania wizji swojego obszaru oraz stworzenie planu rozwoju w oparciu o inteligentne rozwiązania, który zostanie wykorzystany do działań zmierzających do podniesienia jakości życia mieszkańców. (wskaźnik zgodny z PS WPR)		

P.3.4 Razem dla siebie i dla innych	370 450,00 €	FEW (EFS+)	konkurs
FEW4I-P1 Wskaźnik produktu	Liczba inicjatyw w zakresie aktywizacji, społeczności na rzecz rozwoju lokalnego (szt.) - 4		
FEW4I-R1 Wskaźnik rezultatu Liczba gmin, które zostały objęte inicjatywą w zakresie aktywizacji społeczności na rzecz rozwoju lokalnego (szt.) - 4 szt.	Uzasadnienie Realizowane projekty przyczynią się do poprawy jakości życia grup osób w niekorzystnej sytuacji (kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, w tym seniorzy i osoby młode do 25 roku życia). Liczba osób pozwoli ocenić racjonalność przedsięwzięć. (wskaźnik zgodny z FEW)		
Źródła pozyskania danych do pomiaru dla P.3.1, P.3.2, P.3.3, P.3.4: Sprawozdania beneficjentów, Informacja SW, Ankieta monitorująca.. Sposób i częstotliwość dokonywania pomiaru, uaktualniania danych dla P.3.1, P.3.2, P.3.3, P.3.4: Monitoring w sposób ciągły i ewaluacja raz do roku. Stan początkowy wskaźnika dla P.3.1, P.3.2, P.3.3, P.3.4 - wynosi 0 Podano wartość początkową wskaźnika według stanu na rok 2023. Datę tę uznano za punkt początkowy pomiarów ze względu na to, iż rok 2023 bezpośrednio poprzedza rok planowanego uruchomienia środków. Dla przejrzystości pomiarów przyjęto wartość wskaźników początkowych jako zero. Wskaźniki mają osiągnąć planowaną wartość (stan docelowy) w roku 2029. Przyjęto tę datę, ponieważ wówczas powinno nastąpić ostateczne rozliczenie wskaźników, a co za tym idzie – budżetu LSR.			
SPECYFIKACJA I OPIS CELÓW I PRZEDSIĘWZIĘĆ Źródło finansowania EFS+ Cele EFS+ CP4.F - Wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i	W procesie konsultacji społecznych oraz analizy przez Grupę Roboczą zwrócono uwagę na dalsze wspieranie projektów przede wszystkim w zakresie rozwoju społecznego bazującego na potencjale obszaru. Podniesienie kapitału społecznego mieszkańców na obszarze LSR jest warunkiem koniecznym do rozwoju społeczno-gospodarczego, w którym istotną rolę odgrywają: zaufanie interpersonalne, normy społeczne, postawy (np. aktywność obywatelska), a także więzi międzyludzkie i kolektywne działanie (np. współpraca na rzecz lokalnego środowiska). Poziom kapitału społecznego mierzony jest m.in. zaangażowaniem w organizacje społeczne i udziałem w lokalnych przedsięwzięciach. Na obszarze LSR poziom kapitału jest niewystarczający, pomimo prężnego działania wielu organizacji społecznych. Przyczyną może być słaba aktywność mieszkańców i niski poziom integracji społecznej, gdyż nie ma zbyt wielu miejsc, gdzie mogliby się spotykać, dzielić pomysłami i wspólnie je realizować. Prowadzone zajęcia nie są zróżnicowane pod względem tematycznym, w związku z czym nie przyciągają wszystkich potencjalnych zainteresowanych osób. Wynika to z braku odpowiedniego zaplecza, jak również odpowiedniego wyposażenia, a co za tym idzie możliwości organizacyjnych. Podkreślić należy, iż równoległym problemem jest także niska świadomość możliwości wykorzystania istniejących zasobów lokalowych i potencjału ludzkiego na danym terenie. Podnoszenie poziomu kapitału społecznego na obszarze LSR będzie odbywało się zarówno w formie wsparcia oddolnych inicjatyw społecznych w zakresie działań skierowanych do zdiagnozowanych grup w niekorzystnej sytuacji, jak i podnoszenia wiedzy społeczności lokalnej w różnych aspektach, a także działań w zakresie aktywizacji i animacji		

dostępności dla osób z niepełnosprawnościami CP4.L - Wspieranie integracji społecznej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób najbardziej potrzebujących i dzieci Źródło finansowania PS WPR Cele PS WPR SO 7 - Przyciąganie i utrzymanie młodych rolników i nowych rolników oraz ułatwianie rozwoju zrównoważonej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich SO 8 – Promowanie zatrudnienia, wzrostu, równości płci, w tym udziału kobiet w rolnictwie, włączenia społecznego i rozwoju lokalnego na obszarach wiejskich, w tym biogospodarki o obiegu zamkniętym i zrównoważonego leśnictwa	mieszkańców obszaru LSR, włączając lokalną społeczność w rozwój lokalny. Działania te zostały opisane w Planie komunikacji. W związku z umożliwieniem LGD wspierania placówek oświatowych wsparcie będą mogły uzyskać podmioty zajmujące się edukacją przedszkolną, która gwarantuje dzieciom dobry start w szkole, czyli osiągnięcie tzw. gotowości szkolnej. Dobre przygotowanie do szkoły to nie tylko wiedza, ale także postawy, umiejętności, ciekawość, umiejętność współdziałania i współżycia w grupie. Edukacja w przedszkolu daje dzieciom możliwość podejmowania różnorodnych działań, nabywania doświadczeń, sprawności, nauki współdziałania, a także czytania, pisanie i liczenia. W ramach przedsięwzięcia 3.1 ze środków FEW (EFS+) poprzez konkurs realizowane będą projekty, których Beneficjentami mogą być: Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerzy społeczni, Przedsiębiorstwa, Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne. Odbiorcami projektów będą dzieci i pracownicy placówek oświatowych. Pomoc będzie przyznawana do 80% kosztów kwalifikowalnych. Wkład własny wnioskodawcy będącego JST nie będzie pomniejszał budżetu LSR. W ramach przedsięwzięcia 3.2 ze środków PS WPR poprzez projekt grantowy realizowane będą inicjatywy w zakresie aktywizacji, społeczności na rzecz rozwoju lokalnego, których Beneficjentami będą organizacje pozarządowe. Odbiorcami będą grupy osób w niekorzystnej sytuacji (kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, w tym seniorzy i osoby młode do 25 roku życia). Realizowane projekty przyczynią się do poprawy jakości ich życia. Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie niższej niż kwota minimalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie niższej niż 50 tys. zł. W przypadku projektu grantowego pomoc przyznaje się w wysokości wynikającej z kalkulacji kosztów zadań objętych projektem grantowym, których wykonanie LGD planuje powierzyć grantobiorcom wyłonionym w konkursie na wybór grantobiorców. Pomoc na projekt grantowy przyznaje się, jeżeli w ramach projektu jest planowane wykonanie co najmniej dwóch zadań służących osiągnięciu celu projektu grantowego. Suma pomocy dla jednego beneficjenta oraz wypłaconych mu grantów nie może przekroczyć 500 tys. zł w okresie realizacji PS WPR. Limitu nie stosuje się do JSFP i LGD. Intensywność wsparcia - pomoc przyznaje się w wysokości zgodnej z poziomem dofinansowania określonym przez LGD w regulaminie naboru, nieprzekraczającym poziomu dofinansowania wynoszącego do 100% kosztów kwalifikowalnych - w przypadku operacji nie inwestycyjnych realizowanych przez beneficjentów innych niż JSFP. W ramach przedsięwzięcia 3.3 ze środków PS WPR poprzez projekt grantowy realizowany w partnerstwie przygotowane zostaną koncepcje inteligentnej wsi na terenie gmin członkowskich, które przyczynią się do zorganizowania się lokalnego środowiska wokół wspólnego problemu i opracowania wizji swojego obszaru oraz stworzenia planu rozwoju w oparciu
--	---

	o inteligentne rozwiązania. Zostaną one wykorzystane do działań zmierzających do podniesienia jakości życia mieszkańców. Beneficjentami będą JST i organizacje pozarządowe. Odbiorcami projektów będzie lokalna społeczność i turyści. Pomoc będzie przyznawana wyłącznie w formie projektu grantowego w postaci kosztów jednostkowych – w zakresie przygotowania jednej koncepcji inteligentnej wsi. Pomoc na operację przyznaje się w wysokości nie niższej niż kwota minimalna określona przez LGD w regulaminie naboru, przy czym nie niższej niż 20 tys. zł. W przypadku projektu grantowego pomoc przyznaje się w wysokości wynikającej z wielokrotności kosztu jednostkowego przygotowania koncepcji SV równego 4 tys. zł. Pomoc na projekt grantowy przyznaje się, jeżeli w ramach projektu jest planowane wykonanie pięciu zadań służących osiągnięciu celu projektu grantowego. Suma pomocy dla jednego beneficjenta oraz wypłaconych mu grantów nie może przekroczyć 500 tys. zł w okresie realizacji PS WPR. Limitu nie stosuje się do JSFP i LGD. Intensywność wsparcia – pomoc przyznaje się w wysokości zgodnej z poziomem dofinansowania określonym przez LGD w regulaminie naboru, nieprzekraczającym poziomu dofinansowania wynoszącego do 100% kosztów kwalifikowalnych. W ramach przedsięwzięcia 3.4 ze środków FEW (EFS+) poprzez konkurs realizowane będą projekty, których Beneficjentami będą Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerzy społeczni, Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne, Przedsiębiorstwa. Odbiorcami będą grupy osób w niekorzystnej sytuacji (kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, w tym seniorzy i osoby młode do 25 roku życia) oraz lokalna społeczność. Realizowane projekty przyczynią się do poprawy jakości ich życia. Pomoc będzie przyznawana do 80% kosztów kwalifikowalnych. Wkład własny wnioskodawcy będącego JST nie będzie pomniejszał budżetu LSR. Zasady i warunki wsparcia zostaną szczegółowo doprecyzowane zgodnie z obowiązującymi przepisami i określone w regulaminie konkursu.
UZASADNIENIE FORMUŁOWANIA CELÓW W ODNIESIENIU DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH	Cel 3 formułowany był w oparciu o szczegółową analizę potrzeb i problemów mieszkańców obszaru LSR, które miały szeroki zasięg i zróżnicowane formy: metoda ankietowa, konsultacje ze społecznością lokalną na spotkaniach w gminach, konsultacje indywidualne pn. „Przyszłość w naszych rękach”, konsultacje społeczne na imprezach lokalnych, spotkanie Grupy Roboczej i spotkania fokusowe. Kwestie związane z czynnikami mającymi wpływ na niski kapitał społeczny na obszarze LSR w wymiarze społecznym, były zgłaszane podczas spotkań informacyjno-konsultacyjnych w poszczególnych gminach, jak i na spotkaniach indywidualnych, a także na spotkaniu Grupy Roboczej. Z wyników konsultacji wynika potrzeba działań w zakresie aktywizowania lokalnej społeczności w zakresie odnawiania i umacniania kapitału społecznego w oparciu o wspólną kulturę, historię, tradycje oraz więzi międzyludzkie. Ważnym problemem wyartykułowanym w procesie partycypacyjnego opracowania LSR była: niska aktywność mieszkańców, niski poziom integracji społecznej, słaba znajomość lokalnego dziedzictwa, słabnące więzi

	społeczne oraz mało atrakcyjne perspektywy rozwoju dla osób ze zdiagnozowanych grup w niekorzystnej sytuacji. Lokalna społeczność wymaga wzmocnienia potencjału zarówno dla inicjatyw społecznych i kulturalnych, jak i dla aktywnej integracji społecznej skierowanej do środowisk borykających się z problemami wykluczenia.
POWIĄZANIE Z ANALIZĄ POTRZEB	Mocne strony: wysoki poziom tożsamości lokalnej, wzrost liczby organizacji pozarządowych, wzrost liczby grup sformalizowanych, duży potencjał kapitału ludzkiego np. aktywnie działające chóry, zespoły folklorystyczne, orkiestry dęte, kluby sportowe, towarzystwa i inne, bogata historia i tradycja w tym kultywowanie tradycyjnych zawodów i umiejętności, duży potencjał środowisk artystycznych, kultywowanie bogatych obrzędów ludowych, duże zainteresowanie środkami unijnymi, spójność terytorialna gmin objętych LSR, duża liczba obiektów sportowych zadowalająca liczba placówek oświatowych i przedszkolnych. Słabe strony: słaba współpracy między mieszkańcami gmin, migracja ludzi młodych, starzenie się społeczeństwa, zbyt małe wsparcie organizacji pozarządowych, niewystarczająca inicjatywa młodych ludzi, niewystarczające wsparcie osób z niepełnosprawnościami w różnych dziedzinach życia, ukryta twórczość artystyczna i kulinarna, słaba identyfikacja mieszkańców napływowych z miejscem zamieszkania, Szanse: zwiększenie migracji na tereny wiejskie, opieka senioralna jako nowy kierunek działalności usługowej, zwiększenie udziału mieszkańców w inicjatywach oddolnych, wzrost świadomości społecznej, zmiana modelu spędzania wolnego czasu spowoduje zwiększenie popytu na lokalne wydarzenia, moda na zdrowy styl życia i zdrowy wypoczynek, skuteczne wsparcie doradcze i finansowe. Zagrożenia: Postępujące starzenie społeczeństwa w wyniku zmian demograficznych oraz w wyniku napływu osób starszych, ubożenie społeczeństwa, ucieczka młodych do dużych miast i poza granice kraju, spadek integracji międzypokoleniowej, brak zaangażowania młodych w lokalne inicjatywy, zmniejszające się poczucie tożsamości lokalnej, brak aktywizacji osób starszych.
POWIĄZANIE Z DIAGNOZĄ OBSZARU	Stałe wsparcie finansowo-organizacyjne dla NGO zauważalne jest w postaci zwiększonej aktywności rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Na obszarze LSR, występuje zadawalająca liczba placówek oświatowych i przedszkolnych, jednakże niedofinansowana jest strefa animacyjna i edukacyjna dla dzieci. Poprzednie programowanie pozwoliło LGD przygotować infrastrukturę społeczną na wystarczającym poziomie (np. świetlice), jednakże pożądane byłoby aby budynki te skupiały ludzi i służyły mieszkańcom obszaru LSR do realizacji różnego rodzaju działań włączających.
UWAGI DO WSZYSTKICH CELÓW	1. Wszystkie cele są powiązane z celami PS WPR i FEW. 2. LGD przewiduje wykorzystanie wsparcia finansowego z innych programów, środków pomocowych na zasadach ogólnych, konkursów w ramach innych podmiotów (stowarzyszenia, fundacje), które będą wspierać działania zgodne z wytyczonymi celami LSR oraz określonymi grupami w niekorzystnej sytuacji: wsparcie dla seniorów - ASOS, wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami - PFRON, wsparcie dla kobiet - FIO.

7.1 Ogólna charakterystyka wewnętrznej organizacji pracy Rady, w tym przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych wraz ze zwięzłą informacją wskazującą sposób powstawania poszczególnych procedur, ich kluczowe cele i założenia.

W celu realizacji Strategii Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność Lokalna Grupa Działania „Dolina Noteci” wykorzystuje regulaminy, zasady i procedury regulujące zarówno funkcjonowanie LGD, jak i cały proces wdrażania LSR zgodnie z obowiązującymi wytycznymi i przepisami prawa. Są to: Statut LGD, Regulamin Rady, Regulamin Biura, Regulamin Walnego Zgromadzenia Członków, Regulamin Zarządu oraz Regulamin Komisji Rewizyjnej. Zgodnie z zapisami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. do zadań LGD należy: „opracowanie niedyskryminującej i przejrzystej procedury i kryteriów wyboru, które pozwalają uniknąć konfliktu interesów i zapewniają, aby żadna pojedyncza grupa interesu nie kontrolowała decyzji w sprawie wyboru”. Przystępując do konkursu na wybór LGD do realizacji LSR w okresie programowym 2023-2027, LGD dokonała stosownych zmian i aktualizacji zgodnie ze zmieniającymi się przepisami prawa, wytycznymi, wymogami określonymi w Regulaminie Naboru oraz prowadzonymi konsultacjami społecznymi dotyczącymi nowej Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027. Procedury są wynikiem wcześniejszych ustaleń dotyczących zdefiniowanych problemów, przedsięwzięć, celów i wskaźników i są zgodne z aktualnie obowiązującymi przepisami dla RLKS oraz wytycznymi Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich. **Celem tworzenia procedur** jest zapewnienie przejrzystości i obiektywizmu w procesie naborów i oceny wniosków o udzielenie wsparcia w ramach realizacji LSR. Zapewnienie niedyskryminujących warunków do aplikowania przez wnioskodawców o środki na operacje wpisujące się w cele strategii, w tym określenie zasad oceny poszczególnych operacji w taki sposób, aby w jak największym stopniu odpowiadały na problemy obszaru. Dzięki przyjętym przez LGD rozwiązaniom Rada dokonując wyboru przyjmuje te operacje, które faktycznie przyczyniają się do realizacji strategii. Procedury są tworzone w celu weryfikacji wniosków pod kątem najlepszego realizowania zdefiniowanych obszarów tematycznych, a co za tym idzie, w celu realizacji wyznaczonych w LSR celów. Operacje są weryfikowane pod względem realizacji założeń z programami, zgodności z LSR oraz zgodności z lokalnymi kryteriami wyboru. Procedury oraz Regulamin Rady szczegółowo określają zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji. Określają sposób organizacji naborów i szczegółowy proces informacyjny z nimi związany. Pozwalają uniknąć ryzyka wystąpienia konfliktu interesów, przewidują regulacje zapewniające zachowanie parytetu sektorowego, jak również regulują sytuacje wyjątkowe jak np. w przypadku uzyskania tej samej liczby punktów. Wyłączenie z oceny wniosków osób powiązanych z wnioskodawcami poprzez więzi rodzinne, czy też biznesowe, przeprowadzane jest poprzez składanie oświadczeń o bezstronności przez członków Organu Decyzyjnego, a także poprzez weryfikację powiązań osobowych i kapitałowych w dostępnych rejestrach. Zachowanie parytetów, o których mowa w Procedurach wykluczających z oceny grupy interesu, przyczynia się do dokonywania ocen rzetelnych i bezstronnych. Ponadto procedury zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru oraz określają tryb wniesienia przez wnioskodawcę protestów lub odwołań od rozstrzygnięć Rady LGD w sposób zapewniający możliwość skutecznego jego wniesienia. W procedurach wskazano, iż ocena operacji dokonywana jest w trzech etapach. **Pierwszy etap** - weryfikacja kryteriów formalnych. **Drugi etap** – ocena zgodności operacji z LSR oraz w zakresie spełnienia warunków udzielania wsparcia. Wszystkie wnioski o przyznanie pomocy podlegają wstępnej weryfikacji dokonywanej przez pracowników i Przewodniczącego Rady LGD przy pomocy Arkusza weryfikacji formalnej wniosku oraz Pomocniczego arkusza oceny zgodności operacji z LSR, spełnienia warunków udzielenia wsparcia, przekazując rekomendację członkom Organu Decyzyjnego do dalszej oceny. Przy ww. weryfikacji LGD ~~skorzysta~~ może skorzystać z pomocy Eksperta w ramach Funduszu EFS+ i obligatoryjnie przy Funduszu EFRR. **Trzeci etap** - ocena merytoryczna dokonywana przez Radę (Organ Decyzyjny), która polega na przyznaniu punktów operacji zgłaszanej do realizacji. Ostatecznie Rada podejmuje decyzję w formie uchwały,

zarówno dla każdego projektu z osobna, jak również list operacji wybranych, bądź niewybranych, o ile dotyczy. Do oceny działań w ramach konkursów w zakresie różnych działań obowiązują różne karty oceny operacji według lokalnych kryteriów wyboru, dotyczy to także projektów grantowych. Karta oceny stanowi załącznik do Procedury oceny i wyboru operacji, a w przypadku projektów grantowych stanowi załącznik do Procedury wyboru i oceny grantobiorców.

7.2 Sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru zgodnie z wymogami określonymi dla programów, w ramach których planowane jest finansowanie LSR, z uwzględnieniem powiązania kryteriów wyboru z diagnozą obszaru, celami i wskaźnikami.

Realizując w okresie programowym 2023-2027 strategię wielofundusową LGD dostosowała kryteria oceny operacji zgodnie z regułami realizowanych dodatkowych funduszy: EFS+ oraz EFRR. ~~W przypadku grantów wydzielone zostaną kryteria dotyczące tworzenia koncepcji inteligentnych wsi, a w~~ W przypadku oceny wniosków realizowanych ze środków EFS+ i EFRR, będą stosowane odpowiednie kryteria tak, aby ocenie podlegały elementy mające istotny wpływ na realizację LSR oraz osiągnięcie założonych wskaźników produktu i rezultatu. Prawidłowo dobrane kryteria powodują, że projekty wskazane w LSR są wybierane zgodnie z zasadami i warunkami obowiązującymi dla wszystkich realizowanych funduszy (EFS+, EFRR, EFRROW). Zakłada się, że opracowane kryteria będą promować również projekty wpisujące się w inicjatywę Nowy Europejski Bauhaus. Ta kreatywna i interdyscyplinarna inicjatywa łączy Europejski Zielony Ład z naszymi przestrzeniami życia i doświadczeniami. Powstające w jej duchu projekty to miejsca, praktyki i doświadczenia, które są: wzbogacające, czyli inspirowane sztuką i kulturą, odpowiadające na potrzeby wykraczające poza funkcjonalność, zrównoważone, czyli powstające w harmonii z naturą, środowiskiem i naszą planetą oraz włączające, czyli zachęcające do dialogu między kulturami, dyscyplinami, płciami i wiekiem. Jest to ruch społeczny w wymiarze globalnym sięgający nawet poza Unię Europejską z podejściem holistycznym poprzez integrację różnych dziedzin życia ludzkiego. Zauważyć należy, iż ruch ma na celu podejście oddolne, tak jak LEADER.

Lokalna Grupa Działania „Dolina Noteci” opracowała procedury i kryteria wyboru operacji na podstawie konsultacji społecznych jakościowych, ankiet, spotkań informacyjno-konsultacyjnych, spotkań fokusowych, a zebrane dane posłużyły Grupie Roboczej ds. strategii na przygotowanie kluczowych dokumentów oceny projektów, dzięki którym łatwiej wybrać operacje sprzyjające rozwojowi obszaru i realizacji LSR. Sposób przyznawania punktów został opracowany w taki sposób, aby uniknąć sytuacji niepożądanych, polegających na subiektywnej ocenie. Przyznanie punktów zależy od spełniania lub niespełnienia kryterium. Przyjęte kryteria ilościowe są mierzalne, nie przewidują punktacji ułamkowych, a kryteria jakościowe posiadają opis podejścia do ich oceny. Sposób przyznawania wag nie budzi wątpliwości oraz nie rodzi wielorakich interpretacji. Określono sposób przyznawania punktacji. Przy kryteriach określone zostały zasady punktowania, w tym maksymalne i minimalne wartości, jakie może uzyskać wniosek. Każde z kryteriów posiada opis, a tam gdzie to konieczne - zamieszczono definicje pojęć. Kryteria są obiektywne, niedyskryminujące, przejrzyste, wynikają z diagnozy obszaru, a ich spełnienie bezpośrednio przyczynia się do wyboru operacji, które będą realizowały cele zapisane w strategii. Zmiana kryteriów nie jest możliwa w trakcie trwania konkursu, to znaczy od momentu jego ogłoszenia do zakończenia procesu oceny i wyboru operacji. Zmiana kryteriów może nastąpić w sytuacji, gdy zagrożona jest realizacja LSR, np.: gdy osiągnięcie zakładanych wskaźników okaże się niemożliwe. W kryteriach premiowane są wnioski, które przekładają się bezpośrednio na wskaźnik produktu.

Kryteria wraz z procedurą ich zmiany tworzone i konsultowane ze społecznością lokalną ustanawiane i aktualizowane będą przez Zarząd, po uprzednich konsultacjach społecznych na stronie internetowej. Odstępstwem dla konsultacji jest zmiana przepisów lub gdy będzie to wynikać z zaleceń MRiRW lub ZW.

W ramach programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027, przyjęta metodyka i rodzaje kryteriów uzależnione będą od rodzaju funduszu (tj. EFRROW, EFRR, EFS+). Kryteria formalne w ramach wszystkich funduszy są kryteriami obligatoryjnymi (spełnienie jest niezbędne dla możliwości otrzymania dofinansowania) i będą weryfikowane podczas oceny formalnej wniosku. Niespełnienie kryterium skutkuje negatywną oceną formalną

wniosku. Do kryteriów merytorycznych oceny operacji zaliczają się kryteria punktowe. Kryteria rankingujące (premiujące) są także kryteriami punktowymi, a ich celem jest premiowanie określonych cech projektów, pożądanych z punktu widzenia zapisów programu. Niespełnienie kryterium (ocena 0 pkt) nie eliminuje projektu z możliwości otrzymania dofinansowania. Liczba zebranych punktów decyduje o pozycji projektu na liście rankingowej. W przypadku uzyskania takiej samej punktacji o pozycji na liście rankingowej decydują kluczowe kryteria rankingujące. Minimalna liczba punktów wymagana do rekomendowania projektu do wsparcia oraz kolejność kluczowych kryteriów rankingujących jest określana w Regulaminie/Procedurze wyboru projektów. Kryterium to pozwoli ustalić kolejność wniosków, które uzyskają taką samą liczbę punktów. Ograniczy to liczbę wniosków, które będą zajmować tę samą pozycję. Będzie to miało znaczenie, gdy kwota przeznaczona na dofinansowanie projektów w danym konkursie nie wystarczylaby na dofinansowanie wszystkich projektów z taką samą liczbą punktów.

Przy ich formułowaniu wykorzystano również obligatoryjne kryteria wynikające z wytycznych i rozporządzeń np.: tworzenie i utrzymanie nowych miejsc pracy, lokalizacja operacji, czy innowacyjność oraz kryteria zidentyfikowane w ramach podejścia partycypacyjnego, oddające specyfikę potrzeb obszaru np.: zgodność z preferowanymi w ramach LSR kategoriami operacji wynikającymi z diagnozy, wykorzystanie w planowanej operacji zasobów lokalnych lub operacje realizowane w partnerstwie, zasady czy zasięg oddziaływania. ~~W lokalnych kryteriach wyboru LGD premiowane są również operacje objęte oddolnymi koncepcjami inteligentnych wsi, na przygotowanie których LGD udzieli wsparcia.~~ Dodatkowe punkty otrzymają także projekty dedykowane dla mieszkańców obszarów wiejskich, wykluczonych społecznie ze względu na przynależność do grup zdiagnozowanych w trakcie konsultacji z mieszkańcami, jako grupy w niekorzystnej sytuacji. Kluczowym kryterium dla realizacji LSR będzie kryterium oceniające racjonalne gospodarowanie zasobami oraz ograniczające presję na środowisko i przeciwdziałające zmianom klimatu. Takie podejście wpisuje się w trendy nie tylko w całej Europie, ale i na świecie. Ważnym kryterium będzie również zintegrowane podejście do realizacji zadań, czyli łączące różne dziedziny, tematyki, gospodarki, w celu kompleksowego zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb społeczności. Wszystkie regulaminy i procedury podawane są do publicznej wiadomości na stronie internetowej LGD oraz udostępniane są w biurze LGD.

7.3 Sposób uwzględnienia innowacyjności w kryteriach wyboru operacji, definicja, zasady oceny.

Innowacje są niezwykle istotne we wdrażaniu podejścia Leader, kreatywne podejście odnosi się do tworzenia i inicjowania pomysłów, natomiast innowacja do ich wdrażania. Nabierają dopiero kształtu wprowadzane w życie. Na wcześniejszych etapach wdrażania wielokrotnie innowacyjność była rozumiana w sposób pozorny, dlatego mało było innowacyjności w innowacyjności. Obecnie zakłada się aktywne promowanie i wspieranie innowacji, gdyż jest kluczem do sukcesu we wdrażaniu, jak również do rozwoju terenów objętych strategią, przez co obszar staje się atrakcyjny dla turystów, inwestorów, a także samych mieszkańców. LGD w swoim podejściu do innowacji będzie w szczególności zwracać uwagę na: nowe metody opracowywania projektu lub zarządzania nim, w tym zaangażowanie lokalnej ludności w proces podejmowania decyzji oraz wdrażania; dobór stron zaangażowanych oraz form ich zaangażowania, np. łączenie i wiązanie sektorów gospodarki, które są tradycyjnie odrębne; sposób pozyskiwania zasobów na potrzeby projektu, np. łączenie zasobów ludzkich, naturalnych lub finansowych obszaru w celu lepszego wykorzystania miejscowego potencjału; tworzenie nowych produktów i usług, które podkreślają wyjątkowość lokalnego obszaru; sposób identyfikowania, wykorzystywania, rozpowszechniania i komunikowania rezultatów lub wyciągniętych wniosków; sposób zapewniania samowystarczalności projektu; sposób powiązania projektu z innymi inicjatywami. Zakładamy, iż będziemy aktywnie promować innowacje za pośrednictwem: koordynatora ds. innowacji; zbliżania do siebie nowych i nietypowych grup interesów; rozwijania współpracy międzynarodowej, by umożliwić wymianę najlepszych praktyk. Innowacje w dziedzinie lokalnego rozwoju są często skutkiem nieoczekiwanego spotkania się osób lub lokalnych działaczy z różnych środowisk. LGD jest bezstronną, nienastawioną na zysk i apolityczną areną umożliwiającą zbliżenie do siebie różnych działaczy. Współpraca międzynarodowa jest kolejną zaskakującą areną dla innowacji. Nowe perspektywy dają lepszy obraz

nowych możliwości. Identyfikowanie i przenoszenie nowych i innowacyjnych praktyk jest kluczowym elementem współpracy międzynarodowej, ale nie możemy pominąć współpracy między terytorialnej lub obszarowej.

Odnosząc się do kryterium innowacyjności, które jest jednym z kryteriów premiujących projekty i zgodnie z przyjętą przez społeczność definicją oznacza, iż planowana operacja ma charakter niestandardowy i nowatorski, polegający na wdrożeniu na obszarze LSR nowego lub znacząco udoskonalonego produktu, usługi, procesu, organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych w kontekście lokalnym. Minimalnym wymogiem zaistnienia innowacji jest, aby produkt, usługa, proces, organizacja lub nowy sposób wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów były nowe (lub znacząco udoskonalone) na terenie LSR. Przedsięwzięciem, dla którego innowacyjność jest kryterium dostępu jest „**Biznes i Innowacje**” w celu 1.

Poniżej wskazano, w jaki sposób LGD będzie odczytywała i przyznawała punkty w kontekście innowacji i możliwości jej zastosowania bezpośrednio we wnioskach, a co najważniejsze w formularzu oceny własnej. Zalicza się tu elementy innowacji, które dany wnioskodawca opracował jako pierwszy oraz te, które zostały przyswojone od innych firm lub podmiotów, przy czym najwyższą ilość punktów otrzyma wnioskodawca, który udowodni, iż przedstawiona innowacja jest kreatywna, czyli powstaje w wyniku pomysłu autorskiego i jest poparta dokumentacją. Niżej punktowana jest innowacja imitująca, która wzorowana jest na wcześniej stosowanych rozwiązaniach lub dotyczy nowego sposobu wykorzystania rozwiązań już istniejących. Natomiast najmniejszą ilość punktów lub w ogóle otrzyma wnioskodawca, którego innowacja jest pozorna, czyli taka która w rzeczywistości nie jest innowacją kreatywną, a jedynie generująca drobną zmianę. Kryterium będzie oceniane na podstawie uzasadnienia przedstawionego przez wnioskodawcę udowadniającego spełnienie kryterium innowacyjności i osiągniętego stopnia.

Formularz oceny własnej Wnioskodawcy jest dokumentem, w którym beneficjent ocenia sam swój wniosek pod względem kryteriów merytorycznych, czyli równorzędnie do Organu Decyzyjnego. Proponowane rozwiązanie pozwoliło w prawie 100% wyeliminować ilość odwołań od decyzji Rady, co do kryterium innowacyjnego. Wydaje się mieć to istotne znaczenie w przypadku realizacji kolejnej perspektywy finansowej i zwiększonej ilości obowiązków spoczywających na LGD.

Wzorując się na poprzednim okresie programowania ważną rolę w budowaniu LSR odegrały fiszki projektowe, w których przyszli wnioskodawcy wskazywali jakimi projektami są zainteresowani i na co powinny być kierowane środki unijne. Lokalna społeczność ponownie chętnie określiła swoje zamierzenia względem nowego okresu programowania, wskazując najważniejsze obszary do interwencji. Dlatego innowacja została uwzględniona w celu pierwszym „Rozwój gospodarczy oparty na kapitale mieszkańców”, w którym zawarto przedsięwzięcie „Biznes i innowacje w turystyce”. W nim bezpośrednio zaistnieć będą mogły projekty innowacyjne w ramach rozwijania przedsiębiorczości na obszarach wiejskich oparte na turystyce i rozwijające tę branżę gospodarki w kontekście usług noclegowych oraz turystycznych.

Spektakularnym okazały się konferencje i szkolenia w ramach projektów „Współpraca” organizowanych przez „Sieć na rzecz innowacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich”, w której uczestniczyli przedstawiciele LGD. Na kształt brokera innowacji, w Stowarzyszeniu Zarząd powołał **koordynatora ds. innowacji**, który będzie omawiał kryterium innowacji z przyszłymi wnioskodawcami. W trakcie pisania LSR koordynator pełnił rolę doradczą w jakich sferach komunikacji, partycypacji społecznej, strategii można, a nawet należy poczynić zmiany. Co do kryterium dotyczącego innowacyjności oczekiwania są coraz większe, dlatego będzie ono wyżej punktowane niż dotychczas, a co najważniejsze zostanie podzielone na strefy punktowe, aby rozróżnić kreatywność, innowację imitującą a pozorną, która nie może pozostawać w jednej hierarchii punktowej. Zachętą do stosowania innowacji w innych przedsięwzięciach będzie większa do uzyskania ilość punktów przez wnioskodawcę, poprzez co zwiększy on swoją szansę na otrzymanie dofinansowania. Zatem animacja w kontekście innowacji powinna przynieść zakładane skutki w składanych operacjach przez przyszłych wnioskodawców, które winny wykazywać atrakcyjność przedsięwzięć, a poprzez to przekazywane środki staną się wydatkowane w sposób bardziej przemyślany, a nowatorstwo powinno przełożyć się na atrakcyjność obszaru.

Animowanie do wdrażania innowacji to nie tylko doradztwo w kontekście składanych projektów, ale organizacja wydarzeń o różnym charakterze integracyjnym, artystycznym, sportowym, jednak zaaranżowana w sposób inny niż znamy dotychczas. Chcąc **włączyć do współpracy** np. ludzi młodych, LGD przedstawiło interesującą ofertę, aby wzbudzić ciekawość i na początek rozpocząć dialog z tymi, którzy zazwyczaj niechętnie włączają się w różne akcje, aby w późniejszym czasie móc zwiększyć ich udział. Dużym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty, debata pod atrakcyjną nazwą „Gry karciane”. Młodzież z zainteresowaniem brała udział w spotkaniu i dostarczyła wielu ważnych informacji, zarówno o projektach, jakie ich zdaniem są kluczowe dla młodych, a także co LGD powinna punktować w ramach kryterium merytorycznego. Wskazała również najlepsze sposoby komunikacji z ich przedstawicielami. Poprzez nowatorskie podejście do organizacji wydarzeń animacyjnych, których koordynatorem będzie LGD liczymy na utworzenie baz grup docelowych. Metodami wdrożenia zdefiniowanych innowacji będzie m.in. działanie takie jak, utworzenie: „Bazy Partnerów”, która będzie miała za zadanie łączyć chętnych w ramach **operacji w partnerstwie, które będą punktowane w kryteriach wyboru operacji**, stworzyć „Akademię młodego Lidera”, do której będą mogli przystąpić młodzi ludzie w wieku już od 13 lat do 25, „Akademię studenta III wieku” czy „Akademię liderów”. **Oczekiwanym wpływem** powyższych działań będzie zwiększenie aktywności lokalnej społeczności, a poprzez to rozwój obszaru LSR.

„Włącznik” innowacji społecznych, to miejsce w którym będziemy poszukiwać oryginalnych pomysłów w obszarze przeciwdziałania i łagodzenia skutków wykluczenia społecznego. Dedykowany będzie wszystkim tym, którzy chcą działać na rzecz zmiany sytuacji osób dyskryminowanych i marginalizowanych. Aby zacząć, wystarczy początkowy **pomysł na inicjatywę**, który wynikać z obserwacji i analizy zjawisk społecznych w najbliższym środowisku. To szansa, by wprowadzić do LSR nowe, ciekawe rozwiązania dedykowane m.in.: dzieciom i młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osobom z niepełnosprawnościami, seniorom i kobietom. Na pierwszym etapie pomysł zostanie oceniony według pięciu kryteriów: znajomość problemu, innowacyjność rozwiązania, użyteczność pomysłu, doświadczenie innowatora i motywacja.

Wszystkie powyższe działania będą nakierowane na poszukiwanie nowych rozwiązań, kreowanie projektów i rozwiązań niestandardowych przy współudziale zainteresowanych stron, aby podejmowane decyzje miały w jak największym stopniu charakter partycypacyjny, tak jak miało to miejsce podczas budowy strategii, co oznacza, że LSR może ewaluować zgodnie z nadanym nowym charakterem prac. Innowacyjność jest rozpatrywana ze względu na obszar: innowacyjność w skali LGD i w skali gminy. Ocena innowacyjności jest dokonywana przez członków Rady na podstawie złożonej dokumentacji i posiadanej wiedzy. Z ewaluacji zewnętrznej ex post, przeprowadzonej na zlecenie LGD przez firmę zewnętrzną wynika, że kryterium innowacyjności nastroczało członkom Rady LGD najwięcej problemów. Zgodnie z rekomendacją, kryterium to zostało doprecyzowane tak, aby nie rodziło w przyszłości większych wątpliwości.

7.4 Realizacji projektów grantowych, w tym przygotowanie koncepcji inteligentnych wsi.

W nowym okresie programowania niezwykle istotne dla realizacji strategii będą zadania realizowane w partnerstwie. Będą to partnerstwa z Lokalną Grupą Działania „Dolina Noteci” na wielu płaszczyznach, rozumiane jako współpraca wielosektorowa z organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego czy przedsiębiorcami. Jednocześnie LGD będzie realizować działania animujące współpracę między innymi z podmiotami z obszaru objętego LSR. Projekty animujące, kojarzące nowe partnerstwa na obszarze będą dodatkowo premiowane. Partnerskie relacje dotyczą również wewnętrznej sfery działania LGD, dlatego w zaprojektowanych kryteriach wyboru zwrócono szczególną uwagę na podejście do działań realizowanych w partnerstwie: tych planowanych oraz tych wykonanych wcześniej (doświadczenie podmiotu przystępującego do konkursu w obszarze współpracy). Istotne jest sieciowanie, wymiana doświadczeń oraz propagowanie dobrych przykładów, które są dowodem na powodzenie w działaniu. Nie bez znaczenia jest edukacja i poszerzanie światopoglądu, w szczególności **w zakresie innowacji**, poszanowania dziedzictwa naturalnego i kulturowego, znaczenia gospodarki zrównoważonej, zielonej lub biogospodarki.

Kolejne, niezmiernie ważne aspekty jakie powinny realizować przedsięwzięcia to spójność, komplementarność i synergia. Oznacza to, że przedsięwzięcia powinny się wzajemnie uzupełniać, współdziałać i dopełniać w osiągnięciu wyznaczonego celu. Ma temu sprzyjać wszechstronna współpraca licznych podmiotów, reprezentujących wszelkie grupy interesów. Różnorodność źródeł finansowania umożliwi działanie w sposób wszechstronny, kompleksowy, a tym samym efektywniejszy, niż w przypadku korzystania z jednego funduszu. LGD stworzyło Lokalną Strategię Rozwoju wspólnie z mieszkańcami obszaru. LSR to dokument, który powstaje, aby w jak najlepszy sposób odpowiedzieć na ich potrzeby, wspierać ich rozwój. Jest to dokument, który może ewoluować. Mieszkańcy poprzez konsultacje dokumentów, mają wpływ na ich kształt, wybór przedsięwzięć do realizacji, wybór priorytetowych obszarów tematycznych, którymi LGD będzie się zajmować, realizując strategię. Świadczy to o inkluzywności dokumentu, czyli dostępności dla każdego członka społeczności. Inkluzywność przejawia się również w kryteriach wyboru operacji. W ramach LSR na lata 2023-2027 LGD planuje realizować projekty grantowe, klasyczne konkursy, nie przewiduje się natomiast realizacji projektów własnych. **Projekty grantowe** realizowane będą w obszarach tematycznych, **w ramach Celu 3 „Rozwój społeczny bazujący na potencjale obszaru”** (P.3.2. i P.3.3.). W tym obszarze będą mogły być realizowane projekty wspierające inicjatywy w zakresie rozwoju społeczności lokalnej i animacji społecznej oraz włączenie mieszkańców obszaru LGD, w tym grup w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowanych na obszarze. Obszar ten ma być finansowany w ramach środków z PS WPR. Projekty grantowe powinny być realizowane szczególnie przez organizacje pozarządowe działające na obszarze objętym LSR, które stanowią jedną z kluczowych grup docelowych.

Dofinansowanie dla grantobiorców realizujących zadania w ramach projektów grantowych - **forma i poziom dofinansowania** zostaną szczegółowo dookreślone na poziomie ogłoszenia o naborze, zgodnie z zasadami dla poszczególnych EFSI. ~~W formule projektów grantowych będzie możliwe realizowanie zadania „Tworzenia koncepcji inteligentnych wsi (smart village)”. Planowane zadania dotyczące przygotowania koncepcji Smart Village w ramach projektu grantowego mogą uzyskać dofinansowanie w wysokości 4 000 zł i skierowane będą do organizacji pozarządowych, które bardzo często nie mają możliwości realizacji projektów z racji braku wkładu własnego. Każda ww. koncepcja powinna przewidywać: objęcie obszaru zamieszkanego przez nie więcej niż 20 tys. mieszkańców, który dotychczas nie był objęty taką koncepcją, uwzględnienie użycia technologii cyfrowych i telekomunikacyjnych, korzyści dla lokalnej społeczności, realizację w partnerstwie, zapewnienie udziału różnych podmiotów oraz brak sprzeczności z innymi dokumentami strategicznymi. LGD zastosuje kryteria rankingujące wybierając operacje, które zostały objęte oddolnymi koncepcjami inteligentnych wsi.~~

W ramach Celu 2 „Rozwój infrastruktury turystycznej uwzględniający zasoby naturalne” (P.2.2) za pośrednictwem LGD będzie można również realizować przedsięwzięcia w ramach konkursu dla organizacji pozarządowych i JSFP np. „Rozwój małej infrastruktury publicznej” z poziomem dofinansowania do 75% kosztów kwalifikowalnych, z czego pomoc finansowana z EFRROW może wynosić maksymalnie 55% kosztów kwalifikowalnych, a pozostałe 20% kosztów kwalifikowalnych ze środków budżetu państwa. W przypadku realizacji operacji przez organizacje pozarządowe poziom wsparcia wynosi do 100%. Suma pomocy dla jednego beneficjenta oraz wypłaconych mu grantów nie może przekroczyć 500 tys. zł w okresie realizacji PS WPR. Limitu nie stosuje się do JSFP i LGD.

W ramach Celu 1 „Rozwój gospodarczy oparty na kapitale mieszkańców” w Przedsięwzięciu „Biznes i innowacje w turystyce” (P.1.1) wsparcie w ramach rozwoju przedsiębiorczości będzie miało formę dotacji do wysokości 500 tys. zł. w postaci zwrotu części kosztów kwalifikowalnych. Intensywność wsparcia do 65% kosztów kwalifikowalnych. Ponadto w ramach tego celu na obszarach wiejskich będą realizowane **konkursy** związane z rozwojem pozarolniczych funkcji małych gospodarstw rolnych w zakresie tworzenia gospodarstw agroturystycznych (P.1.2) oraz w ramach zakresu rozwoju współpracy poprzez tworzenie krótkich łańcuchów żywnościowych (P.1.3). O wsparcie w ramach konkursów będą mogli ubiegać się: w (P.1.2) rolnik albo małżonek rolnika, albo domownik z małego gospodarstwa rolnego, a w (P.1.3) rolnicy. Dodać należy, iż w przypadku KŁŻ nie zostaną zastosowane **kryteria premiujące partnerstwo**, gdyż jest to działanie, w którym obligatoryjnie udział musi wykazać kilka podmiotów w ramach jednego wniosku.

Podsumowując w ramach celów LSR stosowane będą kryteria rankingujące tj.: objęte oddolnymi koncepcjami, ograniczające presję na środowisko, dedykowane grupom w niekorzystnej sytuacji, realizowane przez młode kobiety prowadzące gospodarstwo, realizowane w partnerstwie, zintegrowane, innowacyjne, wykorzystujące lokalny potencjał, zapewniające tworzenie nowych miejsc pracy.

Wszystkie zachodzące w ramach LGD procesy, procedury, regulaminy, kryteria są zgodne z dokumentami wyższego rzędu, w tym rozporządzeniami, ustawami i wytycznymi, które stanowią i będą stanowić w przyszłości wykładnik do konieczności ich aktualizacji.

ROZDZIAŁ VIII

PLAN DZIAŁANIA

8.1 Zwięzła charakterystyka harmonogramu osiągnięcia celów i wskaźników, wskazująca czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR.

Plan działania to zwięzła charakterystyka przyjętego harmonogramu osiągnięcia poszczególnych celów i wskaźników określonych w poszczególnych przedsięwzięciach zaplanowanych w LSR dla obszaru LGD „Dolina Noteci”. Plan działania jest ściśle powiązany z logiką realizacji LSR opisaną w rozdziale VI dotyczącym celów i przedsięwzięć oraz budżetu. Określone w strategii cele są ukierunkowane na rozwiązanie specyficznych problemów lokalnych zdiagnozowanych w procesie partycypacyjnym. Przyjęte założenia są realne i możliwe do osiągnięcia. Opierają się o rozpoznane potrzeby i potencjał przewidywanych wnioskodawców, zarówno organizacyjny, jak i finansowy.

Poszczególne cele oraz przedsięwzięcia i przypisane im wskaźniki zostały w Planie Działania podzielone na sześć czasookresów, od roku 2024 do 2029, w których LGD będzie się rozliczać sprawozdawczo z osiągniętych efektów, zgodnie z zapisami projektu umowy ramowej o warunkach i sposobie realizacji strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. Zauważyć należy, iż rozpoczynając realizację strategii wstępnie opieramy się na trzech czasookresach 2024-2026, jednakże z danych historycznych wynika, iż docelowo i tak wdrażanie kończy się w ostatnim czasookresie. Część wskaźników będzie osiągnięta w jednym przedziale czasowym, część zostanie rozłożona w czasie. Zaplanowany harmonogram osiągnięcia wskaźników został określony także w aspekcie finansowym. Przyjęte rozwiązania zostały poprzedzone szczegółowymi analizami złożonych do LGD fiszek projektowych i koncepcji projektów oraz uzgodnione w procesie dyskusji z uczestnikami Grupy Roboczej. Planując rozłożenie działań w czasie uwzględniono terminy zapisane w obowiązujących aktach prawnych, jak i złożoność merytoryczną oraz formalną, zaplanowanych operacji. Podstawą było doświadczenie z realizacji LSR w okresie programowania 2007-2013 i 2014-2020.

W pierwszym przedziale czasowym ogłaszane i realizowane będą projekty z Funduszu EFS+, które odpowiadają przedsięwzięciom:

P.3.4 Razem dla siebie i dla innych na kwotę 370 450 €,

P.3.1 Rozwój edukacji przedszkolnej z alokacją 107 550,00 €.

W początkowej fazie uruchomione zostaną także środki z Funduszu EFRR, które odpowiadają przedsięwzięciu:

P.2.1 Dolina Noteci atrakcyjna dla mieszkańców i turystów na kwotę 318 000,00 €.

W drugim przedziale czasowym ogłaszane i realizowane będą projekty:

P.1.1 Biznes i innowacje w turystyce na kwotę 551 700,00 €,

P.1.2 Tworzenie gospodarstw agroturystycznych na kwotę 33 000,00 €,

P.1.3 Nawiązanie współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych na kwotę 75 000,00 €,

P.2.2 Rozwój małej infrastruktury publicznej na kwotę 500 000,00 €,

~~P.3.3~~ ~~Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi na kwotę 4 300,00 €,~~

W trzecim przedziale czasowym ogłaszany i realizowany będzie projekt grantowy odpowiadający przedsięwzięciu P.3.2 Włączenie społeczne na kwotę ~~86 000,00~~ 90 300,00 €. LGD zakłada, iż przedsięwzięcie realizowane w postaci projektu grantowego powinno zostać zrealizowane w późniejszym czasie gdyż dotyczy aktywizacji lokalnej społeczności,

a w podobnej tematyce ogłoszony zostanie w pierwszym przedziale czasowym nabór z Funduszu EFS+. W związku z powyższym aby zapewnić ciągłość projektów społecznych zostały one zaplanowane w różnym czasie.

Terminy naborów ogłaszane będą zgodnie z Harmonogramem naborów o przyznanie pomocy, który na bieżąco jest aktualizowany, a po każdej aktualizacji publikowany na stronie internetowej Stowarzyszenia. Zakłada się, iż wcześniej ogłaszane nabory będą jako pierwsze realizowały wskaźniki produktu, jednakże to charakter projektów, a także termin realizacji wskazany w Regulaminie naboru określi ostateczne możliwości zamierzeń projektowych w czasie.

Zakłada się łączenie różnych potrzeb w projekty zbieżnych inicjatyw oraz animowanie współpracy między wnioskodawcami, dlatego projekty animacyjne i aktywizacyjne odsunięto najdalej w czasookresie realizacji. Powiązane jest to także, z założeniem, że projekty te zgodnie z kryteriami wyboru będą realizowane w partnerstwach, które wymagają dłuższego czasu na przygotowanie i późniejszą realizację. Wskaźniki produktu w związku z powyższym będą zawierać wiele inicjatyw w jednym projekcie, co przekłada się bezpośrednio na wielkość zaangażowanych środków dla poszczególnych działań. LGD „Dolina Noteci” zaplanowała różne tryby wdrożenia: **konkursowy i grantowy**, w zależności od funduszy finansujących LSR, otrzymanych fiszek projektowych i zdolności deklarowanych przez potencjalnych wnioskodawców.

8.2 Wyszczególnienie kamieni milowych.

Plan działania jest skorelowany z planem wykorzystania budżetu oraz harmonogramem ogłaszanych naborów wniosków. Największe wyzwanie stanowią kamienie milowe. Dotyczy to zwłaszcza projektów inwestycyjnych, bo ich wartość oznacza, że odnoszą się do operacji złożonych i rozciągniętych w czasie. W związku z powyższym LGD zdecydowała się na ogłoszenie naboru wniosków we wszystkich celach w możliwie najbliższym terminie, gdyż środki wstępnie przedstawione do kontraktacji nie są wysokie i w niewielkim stopniu odpowiadają na złożone przez wszystkie sektory fiski projektowe. Zatem LGD powinno zintensyfikować wszystkie działania prowadzące do prawidłowego i bardzo sprawnego wdrażania funduszy, aby w przyszłości móc starać się o dodatkowe środki w postaci bonusów, tak jak miało to miejsce w perspektywie finansowej 2014-2020.

ROZDZIAŁ IX

PLAN FINANSOWY LSR

9.1 Wskazanie funduszy EFSI stanowiących bezpośrednie źródło finansowania LSR, jako budżetu LSR,

Dla obszaru objętego działaniem LGD „Dolina Noteci” rozwój lokalny będzie finansowany poprzez Lokalną Strategię Rozwoju ze środków Programu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej (PS WPR) oraz Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejski Fundusz Społeczny + (EFS+) w zakresie dotyczącym **Wdrażania LSR** (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060) i w zakresie **Zarządzania LSR** (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060). Budżet LSR w podziale na poszczególne fundusze i zakresy wsparcia przedstawia załącznik nr 3 do LSR. Cele Lokalnej Strategii Rozwoju i przyporządkowane im przedsięwzięcia mają na celu rozwiązanie specyficznych problemów lokalnych wskazanych podczas konsultacji i analiz. Przyjęte propozycje są ambitne ze względu na obecny stan gospodarki krajowej i regionalnej, liczymy, iż racjonalne zarazem. Opierają się o dobrze rozpoznane potrzeby oraz potencjał obszaru, zarówno organizacyjny, jak i finansowy. LGD zaplanowała zróżnicowane formy realizacji planowanych operacji od konkursu, grantu, poprzez animację i aktywizację zarówno grup docelowych, jak również **grup w niekorzystnej sytuacji** zdiagnozowanych na obszarze wdrażania LSR. Sposób ich finansowania odpowiada wymogom poszczególnych programów.

9.2 Opis powiązań poszczególnych źródeł finansowania z celami LSR.

W każdym z celów zaplanowano różne przedsięwzięcia, które pomimo, że z różnych funduszy wzajemnie się uzupełniają tworząc jednolitą całość. Szczegółowe informacje dotyczące kwot, przedsięwzięć, sposobów realizacji operacji, grup docelowych oraz wskaźników i ich wartości liczbowych opisano w Rozdziale VI Cele i wskaźniki, oraz w Formularzu 1: Cele i przedsięwzięcia. Planując ilość operacji, jak i wysokość wsparcia, przeprowadzono konsultacje z samorządami lokalnymi, organizacjami pozarządowymi, mikroprzedsiębiorcami oraz rolnikami. Zebrane fiszki projektowe pomijając kwoty, które przypisano jednoznacznie w wytycznych (**KŁŻ, Agroturystyka**) wskazują, że przyszli wnioskodawcy planują przygotowanie projektów na maksymalne kwoty wsparcia, dlatego ilość przypisanych wskaźników nie jest wygórowana. Zapewne takie podejście podyktowane jest kilkoma czynnikami, takimi jak olbrzymia niestabilność na rynku krajowym, ale także jak w przypadku JSFP realizacja projektów niskobudżetowych w poprzednich okresach finansowania. Dodatkowym punktem niestabilności jest fakt, iż LGD po raz pierwszy wdraża strategię wielofundusową. Jednakże Zarząd pokłada nadzieję w wykwalifikowanych pracownikach, którzy pełnią swoje funkcje przez dłuższy okres czasu, jak również w bardzo dobrze funkcjonującej bazie partnerów, którzy mają wieloletnie doświadczenie w przygotowaniu i rozliczaniu środków finansowych z EFRR i EFS. Wszystkie kwoty w budżecie i Formularzu 1: Cele i przedsięwzięcia zostały określone w walucie EUR. W znacznej mierze opierano się też o doświadczenia własne: Grupy Roboczej, Członków Rady (Organ Decyzyjny), Członków Stowarzyszenia oraz pracowników Biura LGD, z kilkunastu lat funkcjonowania organizacji. W miarę możliwości podjęto próbę oszacowania kosztów niektórych operacji w oparciu o ceny aktualne, jednakże ich wartość ze względu na inflację i niestabilną sytuację przedsiębiorstw jest niewielka. Działania zaplanowane w LSR są rozłożone na lata, co prezentuje załącznik nr 4 do LSR: Plan Wykorzystania budżetu LSR. Zaskakującym może wydawać się rozplanowanie zakontraktowanych środków w całości na pierwszy kamień milowy, jednak z perspektywy wcześniejszych okresów programowania wynika, iż pomimo uruchomienia wszystkich środków w ramach pierwszego kamienia milowego, jest on wdrażany do końca perspektywy. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż rozdysponowywane w naborach finanse wielokrotnie wracają do puli, gdyż wnioskodawcy nie dopełnili formalności, nie złożyli pełnej dokumentacji, nie przygotowali niezbędnych pozwoleń i zezwoleń, a niejednokrotnie poprzez publikowanie założeń jakie będzie realizował wniosek, konkurencja wyprzedziła ich działania i zamierzenia gospodarcze.

9.3 Inne potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć wynikających z LSR, w tym także EFSI w zakresie nieobjętym RLKS, które nie stanowią źródeł finansowania.

Potencjalnymi źródłami wsparcia poza ww. są oczywiście inne fundusze unijne i nie tylko unijne, które LGD także będzie próbowało wdrażać posiłkując się wykazanymi poprzez konsultacje celami strategicznymi, ale także posiłkując się celami statutowymi, które zostały doprecyzowane po wykorzystaniu partycypacyjnych metod konsultacji z lokalną społecznością. Przyczyną, dla której LGD „Dolina Noteci” zmuszona jest sięgać po inne formy wsparcia, jest w głównej mierze fakt, iż w poprzedniej perspektywie finansowej Stowarzyszenie dysponowało większymi środkami, jednakże ze względu na migrującą zniżkową tendencję ludności jej poziom wsparcia spadł do najniższego pułapu. Kolejnym argumentem są potrzeby zgłaszane przez potencjalnych wnioskodawców, czyli organizacje pozarządowe, które dotychczas w nieznacznym stopniu korzystały ze środków LGD uczestnicząc z powodzeniem w innych konkursach regionalnych i ogólnokrajowych. Obecny, 2023 rok jest jednym z najtrudniejszych dla NGO-sów z terenu LSR, co ewidentnie zostało podkreślone w ramach projektu realizowanego przez Polskie Stowarzyszenie WIDOKI, w ramach którego powstał Przewodnik dla dorosłych osób z niepełnosprawnościami pt. „Jasna sprawa”. LGD jako organizacja będąca partnerem w wielu projektach na rzecz osób z niepełnosprawnościami została ujęta w tejże publikacji. Innym aspektem pozyskiwania dodatkowych funduszy jest konieczność większego wsparcia osób w niekorzystnej sytuacji (**kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, w tym seniorzy i osoby młode**), których głos w trakcie konsultacji był słyszalny w kontekście większych oczekiwań, niż LGD jest w stanie zaproponować opierając się na dedykowanych w formule RLKS działaniach. Podsumowując, LGD bazując na otrzymanych fiszkach projektowych oraz możliwościach odgórnie

wytyczonych powinna dołożyć wszelkich starań, aby wspomóc inicjatywy i przyczynić się do skutecznego pozyskiwania innych środków pomocowych.

Wzorem lat ubiegłych LGD, w celu zwiększenia intensywności interwencji sięga po środki pochodzące z innych źródeł w ramach ogłaszanych programów rządowych, np.

1. ~~Program ASOS na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021-2025 – priorytety:~~

- ~~• Aktywność społeczna, która obejmuje działania mające na celu zwiększenie udziału osób starszych w aktywnych formach spędzania czasu wolnego, wspieranie niesamodzielnych osób starszych i ich otoczenia w miejscu zamieszkania, rozwijanie wolontariatu osób starszych w środowisku lokalnym oraz zwiększenie zaangażowania osób starszych w obszarze rynku pracy.~~
- ~~• Włączenie cyfrowe obejmujące działania na rzecz zwiększania umiejętności posługiwania się nowoczesnymi technologiami i korzystania z nowych mediów przez osoby starsze, a także upowszechnianie i wdrażanie rozwiązań technologicznych sprzyjających włączaniu społecznemu oraz bezpiecznemu funkcjonowaniu osób starszych.~~
- ~~• Przygotowanie do starości realizowane poprzez wzmacnianie trwałych relacji międzypokoleniowych, kształtowanie pozytywnego wizerunku osób starszych oraz zwiększanie bezpieczeństwa seniorów.~~

Program wsparcia turystyki z Ministerstwa Sportu i Turystyki, którego celem jest podniesienie jakości i poziomu innowacyjności świadczonych usług turystycznych na rynku krajowym oraz kontynuacja wsparcia dla krajowej branży turystycznej wspierające przedsięwzięcia ukierunkowane na:

- rozwój i promocję turystyki regionalnej oraz turystyki aktywnej;
- transformację cyfrową;
- rozwój kwalifikacji kadr zawodowych w turystyce;
- działania strategiczne.

2. Rządowy Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030 jest kontynuacją programów rządowych skierowanej do sektora organizacji pozarządowych. Podstawowym celem programu jest promocja działalności społecznej, aktywizacja i formowanie postaw obywatelskich.

• Priorytet 2 Organizacje obywatelskie na rzecz dobra wspólnego

W ramach priorytetu wspieramy aktywność społeczną na rzecz dobra wspólnego obywateli działających w strukturach organizacji obywatelskich.

3. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) Program „Dostępna przestrzeń publiczna”
~~Celem Programu jest zapewnienie osobom z niepełnosprawnościami dostępu do przestrzeni publicznej, informacji i komunikacji, a także technologii, urządzeń oraz usług powszechnie dostępnych lub powszechnie zapewnianych, na zasadzie równości z innymi osobami. Realizacja celu pozwoli na pełny udział w życiu społecznym, w tym pełnienie określonych ról społecznych. Program realizowany będzie w latach 2023-2027, na terenie całego kraju i w drodze otwartego konkursu.~~

będących w dyspozycji Samorządu Województwa Wielkopolskiego. Zwiększenie integracji społecznej, aktywizacji i uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym i kulturalnym poprzez organizację wydarzenia sportowo-rekreacyjnego. Realizacja partnerskich projektów z innymi organizacjami pozarządowymi i jednostkami wspierającymi.

4. Patronat i współpraca z grupami nieformalnymi w zakresie mikrodotacji na rozwój inicjatyw społecznych i organizacji poradniczych. W ramach działań wspierających rozwój kapitału społecznego oraz aktywizację mieszkańców obszaru objętego LSR, planuje się objęcie patronatem oraz nawiązanie współpracy z grupami nieformalnymi, które będą ubiegać się o mikrodotacje na realizację lokalnych inicjatyw społecznych.

Celem współpracy jest wzmocnienie potencjału organizacyjnego i kompetencyjnego środowisk obywatelskich, szczególnie w zakresie rozwoju działalności poradniczej, edukacyjnej i samopomocowej.

5. Projekty partnerskie we współpracy z JSFP w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) mające na celu przywrócenie potencjału społeczno-kulturalnego terenów na terenie LGD.

Dodatkowo LGD „Dolina Noteci” brało udział i w przyszłości także zamierza startować do konkursów organizowanych przez różne fundacje np. Fundacja BGK, Fundacja PZU, Fundacja Santander.

ROZDZIAŁ X

MONITORING I EWALUACJA

LGD w trakcie wdrażania lokalnej strategii rozwoju prowadzić będzie działania monitoringowe i ewaluacyjne. Monitoring będzie prowadzony w sposób ciągły. Biuro LGD sporządzać będzie raporty wyników na podstawie zgromadzonych i poddanych analizie danych ilościowych i jakościowych dotyczących funkcjonowania LGD, stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym, a także oceny zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami. Proces ten pozwoli określić, czy LSR przebiega w sposób gwarantujący wypełnienie wszystkich nałożonych na nie zadań. Celem prowadzonego procesu ewaluacji LSR będzie ocena działań realizowanych przez Stowarzyszenie „Dolina Noteci” ze względu na adekwatność i użyteczność tych działań w efektywnym wydatkowaniu środków unijnych w zgodzie z założeniami i kierunkami rozwoju nakreślonymi w LSR. **W perspektywie 2014-2020 został powołany Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji, którego forma działania w zakresie oceny wdrażania i zarządzania LSR bardzo dobrze się sprawdziła, dlatego ww. zespół będzie dalej funkcjonował zachowując dotychczasową formułę działania.**

MONITORING

Monitoring realizacji LSR stanowi **proces równoległy do jej wdrażania, ciągły, rutynowy**, wymagający zbierania i analizy danych oraz raportowania wyników w określonych przedziałach czasowych. Dane gromadzone przez Biuro będą przekazywane Zarządowi.

Monitorowaniu podlegać będą dane dotyczące: wdrażania LSR, tj. stopnia osiągania mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii, harmonogramu ogłaszanych naborów, działania biura LGD, stopnia zainteresowania lokalnej społeczności działaniami LGD oraz wydatkowania środków finansowych na poszczególne operacje i działalność własną LGD. Monitoring ma służyć Zarządowi, Radzie i członkom LGD do bieżącego śledzenia realizacji planu i harmonogramu działania we wdrażaniu LSR. W przypadku niepowodzeń we wdrażaniu LSR – monitoring będzie podstawą do podejmowania działań naprawczych.

Źródłami danych do prowadzenia monitoringu mogą być: listy obecności na spotkaniach prowadzonych przez biuro LGD, sprawozdania, dokumentacja fotograficzna, liczba odwiedzających portal internetowy www.dolinanoteci.com.pl, liczba zainteresowanych ogłaszanymi konkursami, liczba zainteresowanych organizowanymi szkoleniami, wnioski aplikacyjne o wsparcie projektowanych operacji, wnioski o płatność, karty doradztwa prowadzonego przez pracowników LGD, oświadczenia beneficjentów dotyczące satysfakcji z uzyskanych informacji i doradztwa, badania ankietowe, dokumenty finansowe oraz informacje zwrotne z instytucji zarządzających.

EWALUACJA

Ewaluacja to obiektywna i systematyczna ocena Lokalnej Strategii Rozwoju na wszystkich jej etapach, tj. planowania, realizacji i mierzenia rezultatów. Nadrzędnym celem przeprowadzanej ewaluacji będzie ocena rzeczywistych działań realizowanych przez LGD w kontekście spodziewanych efektów realizacji, dotyczących zasadności, celowości przeprowadzanych zadań w efektywnym wydatkowaniu środków unijnych w zgodzie z założeniami i kierunkami rozwoju nakreślonymi w LSR. Za proces ewaluacji odpowiedzialni będą: Zarząd LGD (który będzie wykonywać część zadań związanych z ewaluacją, szczególnie te, które mogą być prowadzone równoległe z monitoringiem) oraz eksperci zewnętrzni. Za gromadzenie danych i dokumentów niezbędnych do prowadzenia ewaluacji odpowiadać będzie biuro LGD. Ewaluacja prowadzona będzie zgodnie z planem ewaluacji i będzie kończyć się opracowaniem raportu zawierającego: wykaz zrealizowanych operacji w ramach LSR, wykaz działań związanych z funkcjonowaniem LGD; opis uzyskanych efektów w porównaniu do planowanych; analizę wydatków budżetowych; analizę zrealizowanych operacji w ramach celów LSR; wnioski w formie uwag i rekomendacji, których

realizacja zapewni wyższą efektywność działania LGD i bezproblemowe osiągnięcie celów. Wyniki analizy mogą – w uzasadnionych przypadkach – posłużyć aktualizacji LSR lub doskonaleniu działań biura LGD. Wyniki analizy, po zatwierdzeniu ich przez organy LGD, zostaną upublicznione na portalu internetowym LGD Stowarzyszenia „Dolina Noteci”. Tabele dotyczące monitoringu i ewaluacji, zestawiające wymagane informacje wraz z ramowym harmonogramem ich przeprowadzania stanowią załącznik do LSR.

W ramach ewaluacji dokonuje się oceny osiągniętych celów i wskaźników za pomocą kryteriów: efektywności/prawidłowości, trafności, skuteczności, użyteczności, trwałości, uwzględniając aktualne trendy rozwojowe.

Z względu na moment uruchomienia badania ewaluacyjnego rozróżniamy ewaluację:

- **ex-ante** (przed rozpoczęciem realizacji interwencji) – celem takiego badania jest poprawa jakości planowanej do uruchomienia interwencji,
- **on-going** – (w trakcie wdrażania interwencji) - ewaluacja w zakresie bieżącej analizy procesu wdrażania i jego efektów oraz zmian w otoczeniu LSR,
- **ex post** (po zakończeniu realizacji interwencji) – dotyczy oceny działań w minionym okresie z perspektywy ich realizacji, odnosi się do lat 2023-2027. Dzięki ewaluacji będzie można zweryfikować osiągnięcia wskaźników, celów i przedsięwzięć.

Elementy podlegające monitoringowi, jak również sposób pozyskiwania danych, czas i okres pomiaru, sposób i okres pomiaru zamieszczone zostały w poniższej tabeli.

PROCEDURA MONITORINGU I EWALUACJI LOKALNEJ STRATEGII ROZWOJU "DOLINY NOTECI" NA LATA 2023-2027

Celem procedury jest monitorowanie i ewaluacja wdrażania LSR oraz pracy i oddziaływania Stowarzyszenia "Dolina Noteci" poprzez ocenę wskaźników produktu, rezultatu, zakres planowanych działań oraz weryfikację celów założonych w Lokalnej Strategii Rozwoju „Doliny Noteci” na lata 2023-2027.

Przebieg procedury:

1. Możliwość składania uwag, wniosków i propozycji zmian mają wszyscy członkowie LGD oraz mieszkańcy obszaru objętego działaniem LGD.
2. Członkowie LGD i mieszkańcy swoje uwagi, wnioski czy propozycje zmian składają w formie pisemnej poprzez dostarczenie jej do siedziby LGD (osobiście, listownie, mailem, itp.)
3. Uwagi można składać w dowolnym terminie.
4. Otrzymane uwagi będą analizowane w biurze LGD przez pracowników biura i Zarząd.
5. Zarząd może skorzystać z pomocy ekspertów, przeprowadzić odpowiednie badania lub analizy, skorzystać z wyników monitorowania i ewaluacji.
6. Przygotowane będą zestawienia uwag, wniosków i propozycji zmian, które będą dostępne w biurze LGD (jeśli dotyczy).
7. Aktualizacja może być dokonywana częściej niż raz w roku, przy czym ostatnia powinna się odbyć w roku 2026 (jeśli dotyczy).
8. Zarząd będzie odpowiadać za przyjęcie zaktualizowanego dokumentu.
9. Za wykonanie uchwalonych zmian w Strategii Lokalnego Rozwoju odpowiadać będzie Zarząd.
10. Zaktualizowany dokument zostanie umieszczony na stronie internetowej LGD.
11. Proces aktualizacji jest zgodny ze Statutem LGD.

Tabela 35 Zakres i narzędzia monitoringu LSR i LGD

ELEMENTY PODLEGAJĄCE MONITOROWANIU				
ZAKRES BADANIA	WYKONAWC A BADANIA	METODA BADAWCZA	CZAS	OCENA

Funkcjonowanie biura LGD	Biuro LGD Zarząd LGD	- dokumenty własne LGD - ankiety beneficjentów - opinia Zarządu - ocena doradztwa	Na bieżąco, przez cały okres wdrażania LSR	efektywność i skuteczność pracy biura, rzetelności przekazywanej informacji i użyteczności wobec beneficjentów
Funkcjonowanie organów LGD	Biuro LGD	- listy obecności	Na bieżąco, przez cały okres wdrażania LSR	frekwencja w posiedzeniach
Realizacja „Planu Komunikacji”	Biuro LGD	- dokumenty własne LGD	Na bieżąco, przez cały okres wdrażania LSR	- poprawność zaplanowanych działań komunikacyjnych oraz poziom ich realizacji - efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności - zainteresowanie stroną internetową LGD
Ocena przebiegu konkursów	Biuro LGD	- rejestr ogłaszanych konkursów - dokumentacja konkursowa	Na bieżąco, przez cały okres wdrażania LSR	- zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem i procedurą
Budżet LSR	Biuro LGD	- dokumenty własne LGD	Na bieżąco, przez cały okres wdrażania LSR	- wysokość zakontraktowanych środków - stopień wykorzystania funduszy
Cele i wskaźniki realizacji LSR	Biuro LGD	- ankiety monitorujące - dokumenty własne LGD	Na bieżąco, przez cały okres wdrażania LSR	- stopień realizacji celów i wskaźników

ELEMENTY FUNKCJONOWANIA LGD PODLEGAJĄCE EWALUACJI

ZAKRES BADANIA	WYKONAWCA BADANIA	METODA BADAWCZA	CZAS	OCENA
Funkcjonowanie biura LGD	Zarząd LGD	- ankiety monitorujące od beneficjentów, uczestników szkoleń i osób korzystających z doradztwa - opinia Zarządu LGD	Czas pomiaru: I kwartał roku następującego po roku ocenianym (ocena od 2024 roku) Okres objęty pomiarem: rok kalendarzowy	- ocena jakości świadczonego doradztwa, funkcjonowania biura LGD - ocena realizacji LSR zgodnie z harmonogramem - ocena rzetelności i terminowości wypełniania obowiązków wskazanych w umowie
Funkcjonowanie organów LGD	Zarząd LGD	- listy obecności - opinia Komisji Rewizyjnej	Czas pomiaru: I kwartał roku następującego po roku ocenianym (ocena od 2024 roku)	- ocena funkcjonowania organów: uczestnictwo w szkoleniach, posiedzeniach, przestrzeganie regulaminu

			Okres objęty pomiarem: rok kalendarzowy	
Realizacja „Planu Komunikacji”	Biuro LGD	- ankiety otrzymane w ramach badania	Na bieżąco, przez cały okres wdrażania LSR	- poprawność zaplanowanych działań komunikacyjnych oraz poziom ich realizacji - efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności - zainteresowanie stroną internetową LGD
ELEMENTY WDRAŻANIA LSR PODLEGAJĄCE EWALUACJI				
Ocena przebiegu konkursów	Zarząd LGD	- rejestr ogłaszanych konkursów - dokumentacja konkursowa	Czas pomiaru: I kwartał roku następującego po roku ocenianym (ocena od 2024 roku) Okres objęty pomiarem: rok kalendarzowy	- ocena zgodności ogłaszania konkursów z harmonogramem i procedurą
Budżet LSR	Zarząd LGD	- dokumenty własne LGD - informacje zwrotne z SW - sprawozdania z realizacji LSR	Czas pomiaru: I kwartał roku następującego po roku ocenianym (ocena od 2024 roku) Okres objęty pomiarem: rok kalendarzowy	- ocena stopnia wykorzystania budżetu w kontekście zaplanowanych kamieni milowych
Cele i wskaźniki realizacji LSR	Zarząd LGD	- analiza/opinia Zarządu LGD na podstawie wywiadu z pracownikami Biura LGD	Czas pomiaru: I kwartał roku następującego po roku ocenianym (ocena od 2024 roku) Okres objęty pomiarem: rok kalendarzowy	- ocena stopnia realizacji celów i wskaźników LSR
Procedury związane z wyborem operacji	Zarząd LGD	- analiza/opinia Zarządu LGD na podstawie dokumentów własnych LGD	Czas pomiaru: I kwartał roku następującego po roku ocenianym (ocena od 2024 roku) Okres objęty pomiarem: rok kalendarzowy	- ocena jakości stosowanych procedur
Lokalne Kryteria Wyboru	Zarząd LGD	- analiza/opinia Zarządu LGD na podstawie	Czas pomiaru: I kwartał roku następującego po	- ocena jakości stosowanych Lokalnych Kryteriów Wyboru

		informacji zwrotnej z SW i wywiadu z członkami Organu Decyzyjnego	roku ocenianym (ocena od 2024 roku) Okres objęty pomiarem: rok kalendarzowy	
Ocena realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju	Zewnętrzni eksperci	- badanie przeprowadzone przez zewnętrzny zespół ekspertów w formie raportu	Czas wykonania raportu w okresie 2026-2027 Okres objęty pomiarem 2024-2026	- ocena stopnia realizacji celów, przedsięwzięć i wskaźników LSR - wpływ strategii na rozwój obszaru objętego LSR

Formularz 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Rozwój gospodarczy oparty na kapitale mieszkańców	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
551700	P.1.1 Biznes i innowacje w turystyce	Beneficjenci: osoba fizyczna wykonująca działalność gospodarczą, mikro i małe przedsiębiorstwa Odbiorcy: lokalna społeczność i turyści	Konkurs PS WPR, animacja
33000	P.1.2 Tworzenie gospodarstw agroturystycznych	Beneficjenci: rolnik albo małżonek rolnika, albo domownik z małego gospodarstwa rolnego Odbiorcy: lokalna społeczność i turyści	Konkurs PS WPR, animacja
75000	P.1.3 Nawiązanie współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych	Beneficjenci: rolnicy, którzy zawiążą partnerstwo co najmniej pięciu rolników w zakresie utworzenia krótkiego łańcucha żywnościowego (KŁŻ) Odbiorcy: lokalna społeczność i turyści	Konkurs PS WPR, animacja
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 Rozwój infrastruktury turystycznej uwzględniający zasoby naturalne	grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
318000	P.2.1 Dolina Noteci atrakcyjna dla mieszkańców i turystów	Beneficjenci: JST i ich jednostki organizacyjne, organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, kościoły i związki wyznaniowe, Odbiorcy: lokalna społeczność i turyści	Konkurs EFRR, animacja
500000	P.2.2 Rozwój małej infrastruktury publicznej	Beneficjenci: JSFP, organizacje pozarządowe Odbiorcy: lokalna społeczność i turyści	Konkurs PS WPR, animacja
Budżet (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3 Rozwój społeczny bazujący na potencjale obszaru	grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
107550	P.3.1 Rozwój edukacji przedszkolnej	Beneficjenci: Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerzy społeczni, Przedsiębiorstwa, Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne Odbiorcy: dzieci i pracownicy placówek oświatowych	Konkurs EFS +, animacja

86000 90300	P.3.2 Włączenie społeczne	Beneficjenci: Organizacje pozarządowe Odbiorcy: osoby w niekorzystnej sytuacji (kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, w tym seniorzy i osoby młode do 25 roku życia)	Projekt grantowy PS WPR animacja
4300	P.3.3 Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi	Beneficjenci: JST i organizacje pozarządowe Odbiorcy: lokalna społeczność i turyści	Projekt grantowy PS WPR animacja
370450	P.3.4 Razem dla siebie i dla innych	Beneficjenci: Administracja publiczna, Instytucje nauki i edukacji, Organizacje społeczne i związki wyznaniowe, Partnerzy społeczni, Przedsiębiorstwa realizujące cele publiczne, Przedsiębiorstwa. Odbiorcy: osoby w niekorzystnej sytuacji (kobiety, osoby z niepełnosprawnościami, w tym seniorzy i osoby młode do 25 roku życia) oraz lokalna społeczność	Konkurs EFS +, animacja

Formularz 2: Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		do 31.12.2029		Program
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	ROZWÓJ GOSPODARCZY OPARTY NA KAPITALE MIESZKAŃCÓW													
Przedsięwzięcie P. 1.1 Biznes i innowacje w turystyce	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem	0 szt.	0%	0 szt.	0%	0 szt.	0%	5 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.2 Tworzenie gospodarstw agroturystycznych	Liczba gospodarstw objętych wsparciem	0 szt.	0%	0 szt.	0%	0 szt.	0%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.3 Nawiązanie współpracy w ramach krótkich łańcuchów żywnościowych	Liczba utworzonych KŁŻ	0 szt.	0%	0 szt.	0%	0 szt.	0%	1 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu R.37 Wzrost gospodarczy i zatrudnienie na obszarach wiejskich: nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR		0 szt.	-	0 szt.	-	0 szt.	-	5 szt.	-	0 szt.	-	0 szt.	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu R.39 Rozwój gospodarki wiejskiej: liczba przedsiębiorstw rolnych, w tym przedsiębiorstw zajmujących się biogospodarką, rozwiniętych dzięki wsparciu w ramach WPR		0 szt.	-	0 szt.	-	0 szt.	-	1 szt.	-	0 szt.	-	0 szt.	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu R.10PR Lepsza organizacja łańcucha dostaw: odsetek gospodarstw uczestniczących w grupach producentów, organizacjach producentów, lokalnych rynkach, krótkich cyklach łańcucha dostaw i systemach jakości objętych wsparciem WPR		0 szt.	-	0 szt.	-	0 szt.	-	5 szt.	-	0 szt.	-	0 szt.	-	PS WPR

C.2.		ROZWÓJ INFRASTRUKTURY TURYSTYCZNEJ UWZGLĘDNIAJĄCY ZASOBY NATURALNE												
Przedsięwzięcie P.2.1 Dolina Noteci atrakcyjna dla mieszkańców i turystów	RCO77 Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	0 szt.	0%	0 szt.	0%	0 szt.	0%	4 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	FEW
	Przedsięwzięcie P.2.2 Rozwój małej infrastruktury publicznej	0 szt.	0%	0 szt.	0%	0 szt.	0%	5 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR
Wskaźnik rezultatu RCR77 Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem (osoby odwiedzające/rok)		0 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	500 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	FEW
Wskaźnik rezultatu R.41PR Łączenie obszarów wiejskich w Europie: odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu WPR		0 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	500 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	PS WPR
C.3.		ROZWÓJ SPOŁECZNY BAZUJĄCY NA POTENCJALE OBSZARU												
Przedsięwzięcie P.3.1 Rozwój edukacji przedszkolnej	PLFCO01 Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej (osoby)	0 osób	0%	0 osób	0%	0 osób	0%	100 osób	100%	0 osób	100%	0 osób	100%	FEW
	Przedsięwzięcie P.3.2 Włączenie społeczne	0 szt.	0%	0 szt.	0%	0 szt.	0%	7 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	PS WPR

Przedsięwzięcie P.3.3 Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi	Liczba mieszkańców zaangażowanych w tworzenie koncepcji inteligentnej wsi	0 osób	0%	0 osób	0%	0 osób	0%	75 osób	100%	0 osób	100%	0 osób	100%	PS-WPR
Przedsięwzięcie P.3.4 Razem dla siebie i dla innych	FEW4I-P1 Liczba inicjatyw w zakresie aktywizacji, społeczności na rzecz rozwoju lokalnego (szt.)	0 szt.	0%	0 osób	0%	0	0%	4 szt.	100%	0 szt.	100%	0 szt.	100%	FEW
Wskaźnik rezultatu PLFCR01 Liczba uczniów którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu (osoby)		0 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	100 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	FEW
Wskaźnik rezultatu Liczba dzieci, które zakończyły udział w projekcie (osoby)		0 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	100 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	FEW
Wskaźnik rezultatu R.42 Promowanie włączenia społecznego: liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego		0 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	300 osób	-	0 osób	-	0 osób	-	PS WPR
Wskaźnik rezultatu R.40 Inteligentna przemiana gospodarki wiejskiej: liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi		0 szt.	-	0 szt.	-	0 szt.	-	5 szt.	-	0 szt.	-	0 szt.	-	PS-WPR
Wskaźnik rezultatu FEW4I-R1 Liczba gmin, które zostały objęte inicjatywą w zakresie aktywizacji społeczności na rzecz rozwoju lokalnego (szt.)		0 szt.	-	0 szt.	-	0	-	4 szt.	-	0 szt.	-	0 szt.	-	FEW

Formularz 3: Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	1 250 000,00	318 000,00	478 000,00	2 046 000,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	312 500,00	79 500,00	119 500,00	511 500,00
Razem	1 562 500,00	397 500,00	597 500,00	2 557 500,00
* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.				
** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.				

Formularz 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		31.12.2025		30.06.2026		31.12.2026		31.12.2027		31.12.2028		31.12.2029	
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR
EFRR	631000,00	50,48%	533000,00 528700,00	93,12% 92,78%	86000,00 90300,00	100%	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%
EFSD	0	0	0	0	0	0	478 000,00	100%	0	100%	0	100%	0	100%
EFRR	0	0	318 000,00	100%	0	0	0	100%	0	100%	0	100%	0	100%
RAZEM	631000,00		851 000,00 846 700,00		86000,00 90300,00		478 000,00		0		0		0	

WYKAZ - TABELLE, WYKRESY, MAPY

TABELLE

Rozdział 1

Tabela 1 dokumenty regulujące działalność LGD

Rozdział 2

Tabela nr 2 Liczba mieszkańców na obszarze LGD

Tabela nr 3 Udział użytków rolnych w strukturze użytkowania gruntów

Tabela nr 4 Udział obszarów prawnie chronionych

Tabela nr 5 Grunty leśne zalesione na dzień 31.12.2020 r.

Tabela nr 6 Saldo migracji na obszarze LGD

Tabela nr 7 Migracje na obszarze LSR

Tabela nr 8 Struktura mieszkańców LGD do wieku produkcyjnego

Tabela nr 9 Struktura sieci wodno-kanalizacyjnej i gazowej na obszarze LGD

Tabela nr 10 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa

Tabela nr 11 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności

Tabela nr 12 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

Tabela nr 13 Bezrobocie z podziałem na gminy

Tabela nr 14 Bezrobotni zarejestrowani w grupie wiekowej 24 lata i mniej w powiecie chodzieskim

Tabela nr 15 Bezrobotni zarejestrowani w powiecie chodzieskim pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok

Tabela nr 16 Podmioty gospodarcze ze względu na wielkość i rozwój na obszarze LSR

Tabela nr 17 Liczba przedsiębiorstw poniżej 50 pracowników na obszarze LSR

Rozdział 3

Tabela nr 18 Przebieg konsultacji LSR ze społecznością lokalną wraz ze wskazaniem wykorzystanych adekwatnych metod konsultacji na każdym kluczowym etapie prac

Rozdział 4

Tabela nr 19 Wskaźniki G dla gmin wchodzących w skład LGD

Tabela nr 20 Dochód na jednego mieszkańca na dzień 31.12.2020 r

Tabela nr 21 Wydatki budżetów gmin na jednego mieszkańca

Tabela nr 22 Podmioty wpisane w REGON na 10 tysięcy mieszkańców w wieku produkcyjnym

Tabela nr 23 Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tysięcy mieszkańców

Tabela nr 24 Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tysięcy mieszkańców

Tabela nr 25 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w woj. Wlkp.

Tabela nr 26 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci

Tabela nr 27 Bezrobotni niepełnosprawni zarejestrowani w powiecie chodzieskim

Tabela nr 28 Liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa w powiecie chodzieskim

Tabela nr 29 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Tabela nr 30 Analiza SWOT

Tabela nr 31 Odniesienie analizy SWOT do diagnozy obszaru w ramach istotnych obszarów interwencji

Rozdział 5

Tabela nr 32 Zgodność z dokumentami planistycznymi

Rozdział 6

Tabela 33 Cele i wskaźniki

Rozdział 10

Tabela 34 Zakres i narzędzia monitoringu LSR i LG

WYKRESY

Rozdział 2

Wykres nr 1 Zmiany liczby ludności w zależności od obszaru zamieszkania

Wykres nr 2 Przyrost naturalny w gminach obszaru LGD

Wykres nr 3 Obiekty noclegowe na obszarze LGD

Wykres nr 4 Miejsca noclegowe na obszarze LGD

Wykres nr 5 Turystycy zagraniczni (nierezydenci)

Wykres nr 6 Noclegi udzielone turystom zagranicznym (nierezydentom)

Rozdział 4

Wykres nr 7 Wskaźnik Schneidera

Wykres nr 8 Obiekty noclegowe na obszarze LGD w latach 2016-2020

Wykres nr 9 Miejsca noclegowe na obszarze LGD w latach 2016-2020

Wykres nr 10 Poziom wykształcenia w powiecie chodzieskim

Wykres nr 11 Poziom wykształcenia w powiecie chodzieskim

MAPY

Rozdział 2

Mapa nr 1 Mapa obrazująca obrys gmin wchodzących w skład LGD

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

1. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014-2020.
2. Wytyczne dla podmiotów lokalnych dotyczące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.
3. Główny Urząd Statystyczny.
4. Strategia Rozwoju oraz Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Budzyń 2019-2028.
5. Strategia Rozwoju Miasta Chodzieży 2014-2024.
6. Strategia Rozwoju Gminy Chodzież na Lata 2016-2025.
7. Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Szamocin na Lata 2020-2030.
8. Strategia Rozwoju Powiatu Chodzieskiego na Lata 2021-2030.
9. Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku.
10. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa 2030.
11. Regionalna Strategia Innowacji dla Wielkopolski 2030 (RIS 2030).
12. Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do Roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.).
13. Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027.
14. Plan Strategiczny WPR.